

**TURU-
UURINGUTE
AS**

www.turu-uuringute.eu

06/2020

Noorte pereuuring 2020

Sisukord

Kokkuvõte	3
Sissejuhatus.....	7
1.1 Taust.....	7
1.2 Metoodika	7
1.3 Andmetöötlus, aruanne	7
Tulemused	11
2 Plaanid elukoha ja õpingute jätkamise osas	11
2.1 Elukohaga seotud plaanid	11
2.2 Õpingud ja töötamine	13
3 Prioriteetidid elus, sh perega seotud plaanid	15
3.1 Eesmärgid 30. eluaastaks	15
3.2 Eesmärgid, mida väärtustatakse elus üldiselt	20
4 Vanemad ja perekondlik taust	25
4.1 Pere suurus ja koosseis	25
4.2 Vanemate haridus	27
4.3 Vanemate abielu ja abielulahutus	29
4.4 Lapsepõlvkodu – perede koosseis ja kodune õhkkond	32
4.4.1 Kodune õhkkond, perevägivald ja alkoholi tarbimine	36
5 Noorte pereplaanid	40
5.1 Lähisuhted ja seksuaalsus	40
5.2 Oma pere ja lapsed	44
5.2.1 Kooselu ja abielu.....	44
5.2.2 Plaanid ja hoiakud seoses lastega	48
5.2.3 Sobiv vanus laste muretsemiseks	54
5.2.4 Hinnang sündivusele Eestis	57
6 Noorte tervis	59
7 Vanematekodu eluase ja majanduslik olukord	61
7.1 Eluase ja elamistingimused.....	61
7.2 Perede majanduslik olukord	64
8 Seosed noorte pereplaanide ja vaadete ning vanematekodu ja heaolu vahel	67
8.1 Õdede-vendade arv.....	67
8.2 Vanemate haridus	68
8.3 Ühe vanemaga ja koos mõlema vanemaga elamine	68
8.4 Vanemate lahutus	69
8.5 Kasvuperes valitsenud õhkkond	70
8.6 Noorte tervis, elutingimused, pere majanduslik olukord	71

Kokkuvõte

Uuringu põhjal kavatseb 46% Eesti noortest elada tulevikus Eestis, 12% aga välismaal. Oluline osa – 29% - plaanib elada mõni aeg välismaal ning seejärel naasta Eestisse. Eesti piires on noortele populaarseim elukoht Tallinn koos selle lähiümbrusega (45%), seejärel Tartu koos lähiümbrusega (20%). Muudes linnades sooviks elada 12% noortest ning 8% näeb end tulevikus elamas maapiirkonnas. Praegu maal elavatest noortest soovib pea kolmandik minna elama Tallinna, 23% Tartusse või lähiümbrusesse ning vaid 19% jääda elama maale. Seega võib öelda, et maalt linnadesse elama suundumine tõenäoliselt jätkub.

Noortele on kõige tähtsam **30.eluaastaks** saada huvipakkuv töö (84% väga oluline), vanematekodust välja kolida (68%) ning omandada erialane haridus (67%). Elukaaslase leidmine on väga tähtis 38%-le, laste saamine 20%-le, abiellumine 11%-le ning lasterikka pere emaks/isaks saamine vaid 3%-le noortest. Seega näeme, et töö, kodu ja karjääriga seotud eesmärgid on noortele võrreldes pere-eluga tähtsamad.

Elus üldiselt on noortele tähtsate prioriteetide pingerida sama, kusjuures viimastel kohtadel on ettevõtlus ning lasterikka pere emaks/isaks saamine. Abiellumine reastus tagantpoolt kolmandale positsioonile. Peab märkima, et märksa enam, kui suure pere väärtustajaid, on siiski neid, kes peavad suurt peret oma elus kas pigem või täiesti ebaoluliseks eesmärgiks (74%).

Elus oluliste prioriteetide seas tähtsustavad tüdrukud laste saamist postest sagedamini. Samuti näeme, et laste saamine on eestlastele suurem prioriteet, kui venelastele ja siin elavate muude rahvuste esindajatele. Seega võib öelda, et kuigi 68% noortest soovib tulevikus saada lapsevanemaks ning lapsi väärtustatakse, on lasterikka pere emaks või isaks saamine nende muude prioriteetidega võrreldes hetkel tagaplaanil.

Suurim osa sihtrühma noortest elab praegu koos mõlema oma bioloogilise vanemaga (57%). Koos emaga elab 29% ja koos isaga 4%. Koos ei ela oma vanematega 7% ja ajutiselt ei ela koos vanematega 3%.

Uuringust selgus, et 65% noortest on vanemad praegu või on olnud varem omavahel registreeritud abielus. Vanemate abielu lahutuse või lahku minemise kogemust omab 35% sihtrühma noortest.

Lahutuse puhul sujus üle pooltel juhtudel vanematevaheline koostöö suhteliselt rahumeelselt. Suuri tülisid ja erimeelsusi oli 14% lahutanud peredest, kohtuotsuse alusel lahutati 7% abieludest. Tülid kestavad aga siiani 9% antud sihtrühma noorte peredes. Seega on ligi kolmandikul lahutust näinud noortest olemas kogemus sellega kaasnevatest suurtest tülidest ja vaidlustest.

Selgus, et suurem enamus sihtrühma noortest (73%) on oma lapsepõlvkodus elanud peamiselt koos mõlema vanemaga, sh ka koos teiste pereliikmetega. 15% on elanud peamiselt koos emaga ja 1% koos isaga. Koos ema ja tema abikaasa või elukaaslasega on elanud 9% ja koos isa ning tema elukaaslase/abikaasaga 1% noortest. Seega on enamus lastest jäänud peale abielahutust oma ema juurde.

81% noorte kasvuperedes valitses suhteliselt hea õhkkond – soe ja sõbralik oli see 35% ning harvade väikeste tülidega 46% juhtudest. Seevastu 16% noortest on kasvanud keerulisemas keskkonnas, kogenud tülisid ja vaenu.

Sobivaimaks vanuseks noortele oma kaaslasega kooselu alustamiseks on noorte hinnangul meestele kas 20-aastat (18%) või siis 25. aastat (16%). Naiste puhul arvavad noored ülekaalukalt, et sobivaim vanus on 20a. (21%). Enne 20 peab seda tüdrukutele parimaks ajaks 17% vastanutest, peale 25 a. aga vaid 6%.

Ise tahaksid noored oma esimest kooselu alustada kõige sagedamini samuti kas 20a. või 25a. 7% noortest elab hetkel juba koos elukaaslasega. Vastavalt uuringu tulemusele soovib ametlikult abielluda 70% noortest.

Näeme, et **ideaalseks laste arvuks peres** peavad noored ülekaalukalt 2 last (56%). Kolm last on ideaalne arv 23% arvates, üks laps peres aga 6% arvates.

Praegusel hetkel näevad noored **oma tulevases peres** valdavalt ühte kuni kahte last (51%). Kaks või kolm last sooviks saada 23%, kolm või enam aga 13% noortest. Üldse ei soovi oma peresse lapsi 8%. Vene rahvusest noored soovivad keskmisest sagedamini saada vähem lapsi. Üldiselt paistab silma, et endale soovitakse esimest last muretseda veidi hiljem, kui seda valdavalt noortele sobilikuks peetakse.

Eesti noored hindavad üldiselt oma tervist küllalt heaks (kokku 79% hea) sh väga hea on see 31% hinnangul. Rahuldava tervisega noori on 19% ja 1% hindab oma tervist halvaks. Poisid hindavad oma tervist tüdrukutest veidi paremaks.

Sihtrühma noored Eestis tervikuna jagunevad kaheks – pea võrdselt on neid, kes elavad/kasvasid üles ühepereelamus ja neid, kes kortermajas. Elamutüüp sõltub suuresti vastaja asulatüübist – maapiirkonnas ja väikelinnades domineerivad elukohana eramajad, maakonnakeskustes, suurtes linnades ja Tallinnas korterelamud.

Eesti noored elavad üldiselt küllalt heades tingimustes – enamasti on nende kodud avarad või siis pereliikmetele piisavalt ruumikad. 8% noorte kodudes on ruumipuudus. Kõige avaramad elutingimused on maapiirkonna noortel.

Sihtrühma perede majanduslik olukord on suhteliselt heal tasemel. Selgus, et mitte kunagi ei olnud probleeme arvete maksimisega 53% peredest. Harva oli probleeme 27%, mõnikord 10%, sageli 3% ja pidevalt 1% sihtrühma peredest.

Uuringust selgus, et kuigi osa noorte hoiakutest sõltuvad nende soost, vanusest ja elukohast, **siis suhteliselt palju sõltub ka sellest, millises peres noor inimene on üles kasvanud, ning millised suhted seal valitsesid.**

Noored, kel on 3-4 õde/venda, väärtustavad oma elus keskmisest sagedamini suurpere emaks või isaks olemist. Kui noorel on 2 õde/venda, siis ta sagedamini soovib ka ise saada rohkem lapsi.

Madalama haridustasemega emadega peredest pärit noored soovivad sageli pere-eluga varem alustada. Isa hariduse ja noorte hoiakute vahel seost ei ilmnenud.

Koos emaga (isast eraldi) elavad noored peavad oma elus teistega võrreldes vähemoluliseks abielu. Selgub ka, et mõnevõrra keskmisest vähem väärtustavad nad laste saamist 30.eluaastaks. Nad arvavad, et Eesti peres peaks olema keskmiselt vähem lapsi, kui seda pakuvad teised. Keskmisest mõnevõrra vähem lapsi soovivad nad ka endale. Isast eraldi elavate noorte rühmas on paraku ka veidi halvem tervis, kui noortel keskmiselt ja nad tunnistavad sagedamini ruumipuudust oma kodus. Harvem on nad rahul ka pere rahalise olukorraga.

Koos oma mõlema vanemaga üleskasvamine seevastu tekitab noortele oma pere-elu osas positiivsemaid hoiakuid. Nii väärtustavad selliste perede esindajad keskmisest sagedamini lasterikka pere vanemaks saamist 30.-ks eluaastaks ning keskmisest sagedamini soovivad saada 2-3 last. Koos mõlema vanemaga elavate noorte hinnang oma tervisele on parem, kui neil, kes elasid koos ühe vanemaga.

Noored, kelle vanemad lahutasid oma abielu, väärtustavad teistega võrreldes harvem abielu ning soovivad ise harvem ametlikult abielluda. Keskmisest harvem oli nende lapsepõlvkodu õhkkond soe ja sõbralik. Veidi harvem väärtustavad nad oma eluplaanides lasterikkust ning soovivad endale tulevikus vähem lapsi.

Kui vanemate lahutusega kaasnesid suured tülid ja vaidlused, on sellisest perest pärit noortel keskmisest tähtsamaks prioriteediks vanematekodust välja kolimine. Vähemtähtsaks prioriteediks on neile lasterikka pere emaks/isaks saamine. Sagedamini esines nende lapsepõlvkodus agressiivsust ja perevägivalda. Nimetatud peredest pärit noorte soov ametlikult abielluda on vähesem. Harvem leiavad nad, et Eesti peredes peaks olema keskmiselt 3 või enam last ja ka endale soovivad nad keskmisest harvem 2-3 last. Toodud noorte tervis on keskmisest harvem väga hea. Kui vanematevahelised tülid kestavad siiani, on noorte meeleolu oluliselt keskmisest halvem.

Lisaks eeltoodule näeme mitmeid seoseid noorte tulevikuplaanide ja nende vanematekodu õhkkonna vahel. Mõju ilmnes juhul, kui vanematekodus kestsid pidevad tülid ja vaenulikkus. Taoliste perede noorte vastustest paistab välja et...

- keskmisest sagedamini on nende prioriteediks kolida kodust välja enne 30.eluaastat

- neile on elus vähemoluline leida endale elukaaslane
- harvem soovivad noored ametlikult abelluda ja saada lasterikka pere emaks/isaks ning harvem saada üldse lapsi
- hinnang endale soovitavale laste arvule on keskmisest madalam
- keskmisest halvem on neil üldine tervislik seisukord ja meeleoluhäirete esinemise sagedus on suurem.

Lisaks eeltoodule ilmnes mõningaid seoseid ka noorte tervise, elutingimuste ja pere rahalise olukorra ning tulevaste eluplaanide vahel.

Kokkuvõttes võib öelda, et sihtrühma noortel on oma elule erinevad ootused. Nii, nagu üldine tendents viimase aastakümne jooksul, kinnitab ka antud uuring, et enamus noori lükkab pere-elu ja laste saamist mõnevõrra edasi, kuna suuremaks prioriteediks on hariduse omandamine ja tööeluga alustamine. Kahekümnendate eluaastate alguses soovivad pere-eluga alustada ja mitu last saada küllaltki vähesed noored. Positiivne on see, et laste saamine on enamuse noorte eesmärkide seas ning kahe lapse saamist võib kaaluda suur osa noortest.

Noorte hoiakutele mõjuvad erinevad tegurid – nii üldiselt ühiskonnas toimuv, meedias kajastatavad teemad, elukoht jne. Siiski on nende vaadete kujunemisel väga suur mõju omaenda kasvuperes nähtul ja kogetul. Oma tulevase perega seotud hoiakutele ja ootustele avaldavad kõige suuremat negatiivset mõju halb õhkkond kasvuperes, vanemate lahusus ja sellega seonduvad tülid. Positiivse mõjuga on terves ja tugevas peres elamine, mitme õe-venna olemasolu ning sõbralik ja toetav kodune õhkkond.

Sissejuhatus

1.1 Taust

Turu-uuringute AS viis 30.märtsist – 17.aprillini 2020. läbi uuringu Eesti noorte seas vanuses 16-19a. Käesoleva uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- Millised on noorte tulevikuplaanid ja vaated pereküsimustes ning kuidas need varieeruvad sotsiaaldemograafiliste taustatunnuste lõikes
- Milline on noorte vanematekodu ja noorte heaolu, kuidas need varieeruvad sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes
- Millised on seosed noorte tulevikuplaanide ja pereküsimusi puudutavate vaadete ning vanematekodu ja heaolu vahe.

1.2 Metoodika

Uuringu sihtrühm on Eesti noored vanuses 16-19a. Valimi suuruseks seati 1000 vastajat. Valimi territoriaalne mudel on koostatud Eesti Statistikaameti rahvastikustatistika andmebaasi alusel. Valimibaas telliti rahvastikuregistrist väljavõtuna vastavas vanuses noorte seas. Väljavõtul rakendati juhuvaliku meetodit.

Küsitlustöö

Uuringu ankeet koosnes 51 küsimusest ja demograafilistest taustandmetest.

Uuringu küsitlusperiood kestis 30.03.-17.04.2020. Küsitlus viidi läbi eelteavitatud veebiküsitluse meetodil. Vastajatele saadeti esmalt postiga teavituskirjad uuringus osalemiseks, link vastamiseks ja vastamise individuaalne parool. Hiljem saadeti mittevastanutele meeldetuletuskiri. Vastata sai nii eesti kui vene keeles.

Kokku täideti 1624 ankeeti, uuringule vastamise määr on 35,6%.

1.3 Andmetöötlus, aruanne

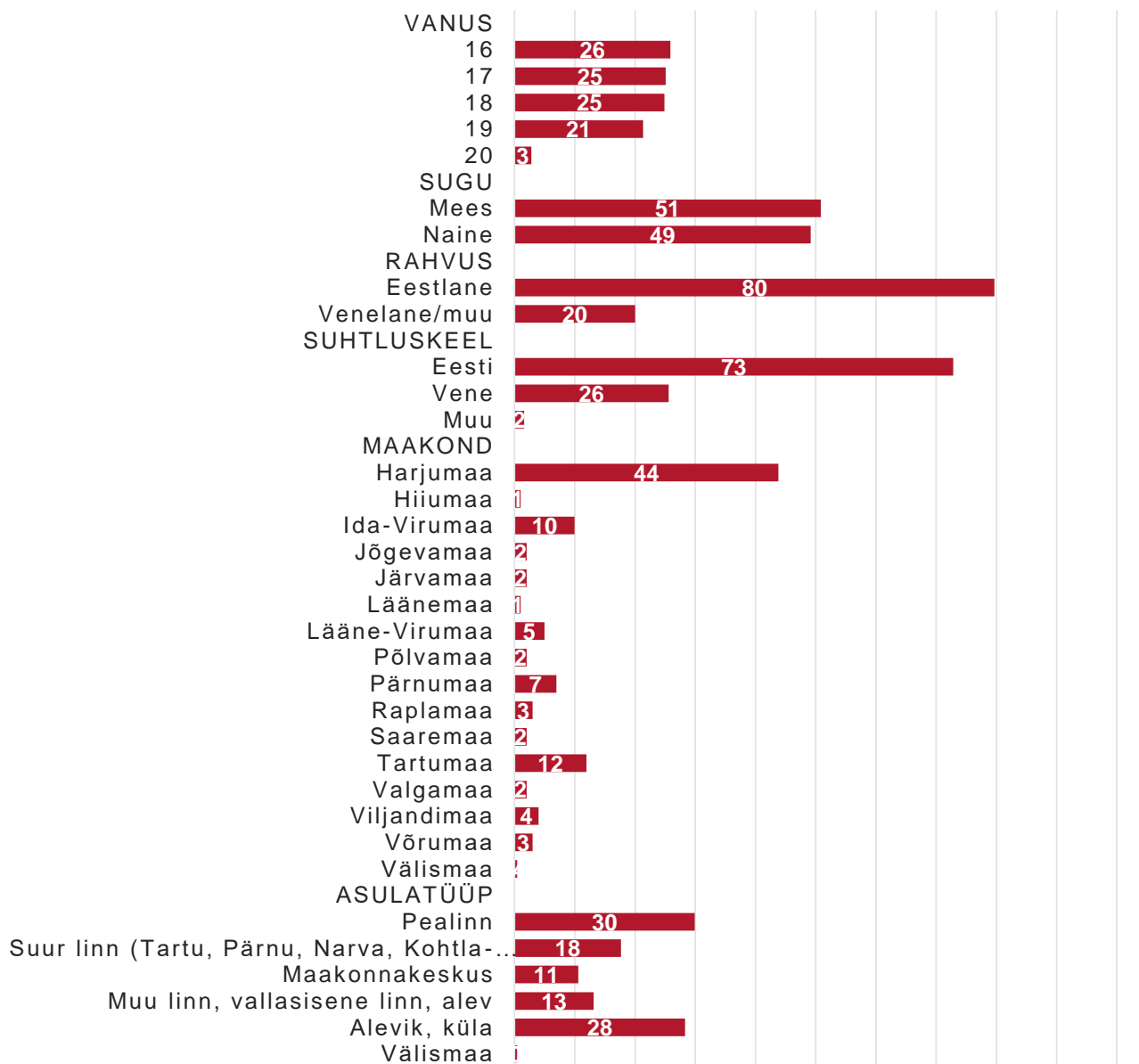
Uuringuandmete töötlemiseks kasutati andmetöötlusprogrammi SPSS. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute sotsiaaldemograafilist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati kadude tasandamiseks andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks. Kaalumisel arvestati soo, vanuse ja maakonna faktorit.

Uuringu tulemused on laiendatavad kogu vanuserühmale 16-19a., veaprotsent üldtulemuses ei ületa 1,47%. Väiksemate tastrühmade puhul (nt. maakondade tulemused, vanuserühmad) võib see olla aga suurem.

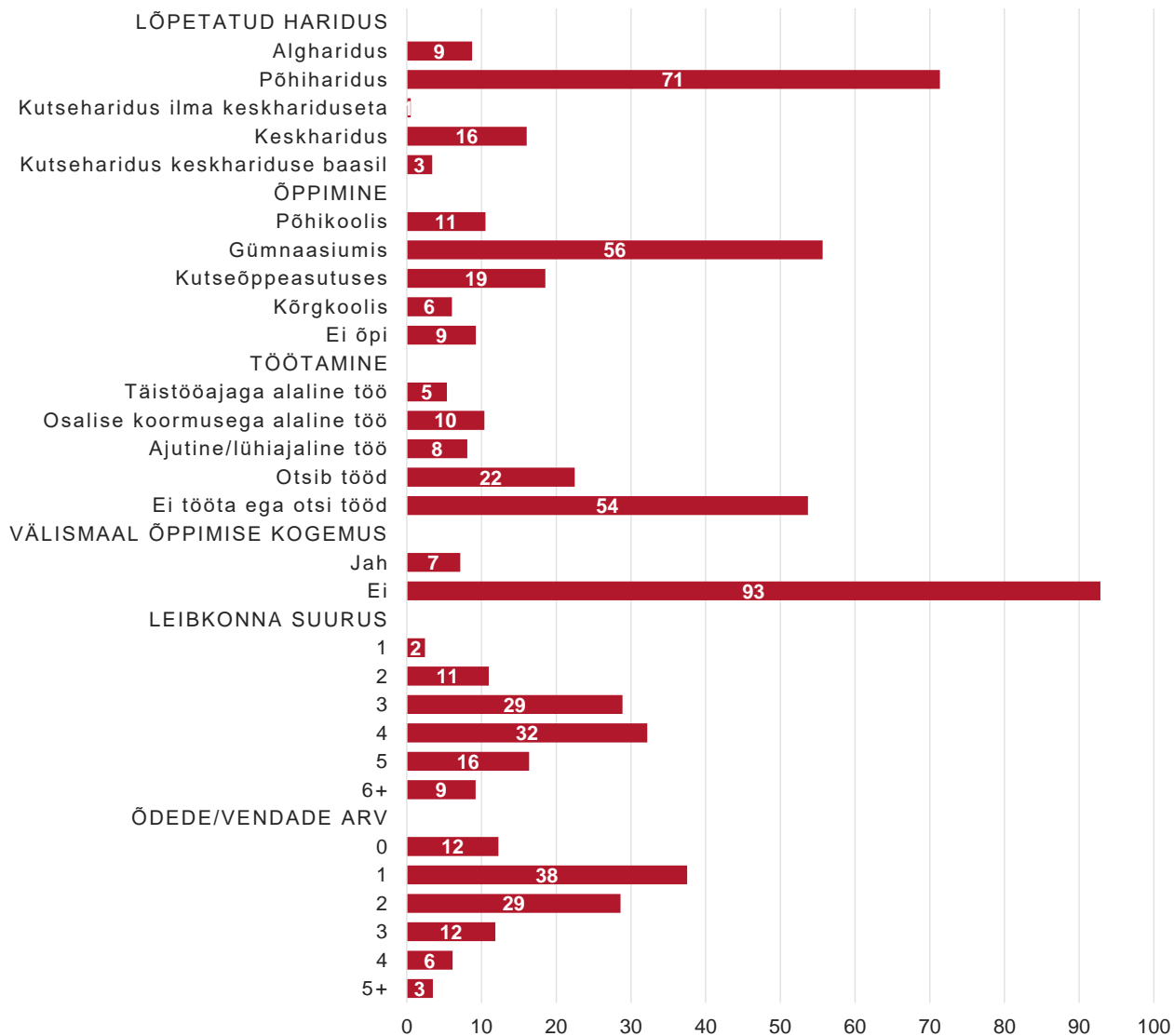
Uuringuaruandes vaadeldakse tulemusi üldiselt ning joonistel tuuakse välja taustatunnused: sugu, rahvus, elukoht ja asulatüüp. Tekstis viidatakse erisustele üldtulemusest vaid juhul, kui erisus on statistiliselt oluline.

Uuringuaruande juurde kuuluvad ka risttabelid vastajate taustalõigetes detailsemate andmetega.

Joonis 1. Vastajate struktuur 1, n=1624, %

Joonis 2. Vastajate struktuur 2, n=1624, %

Tulemused

2 Plaanid elukoha ja õpingute jätkamise osas

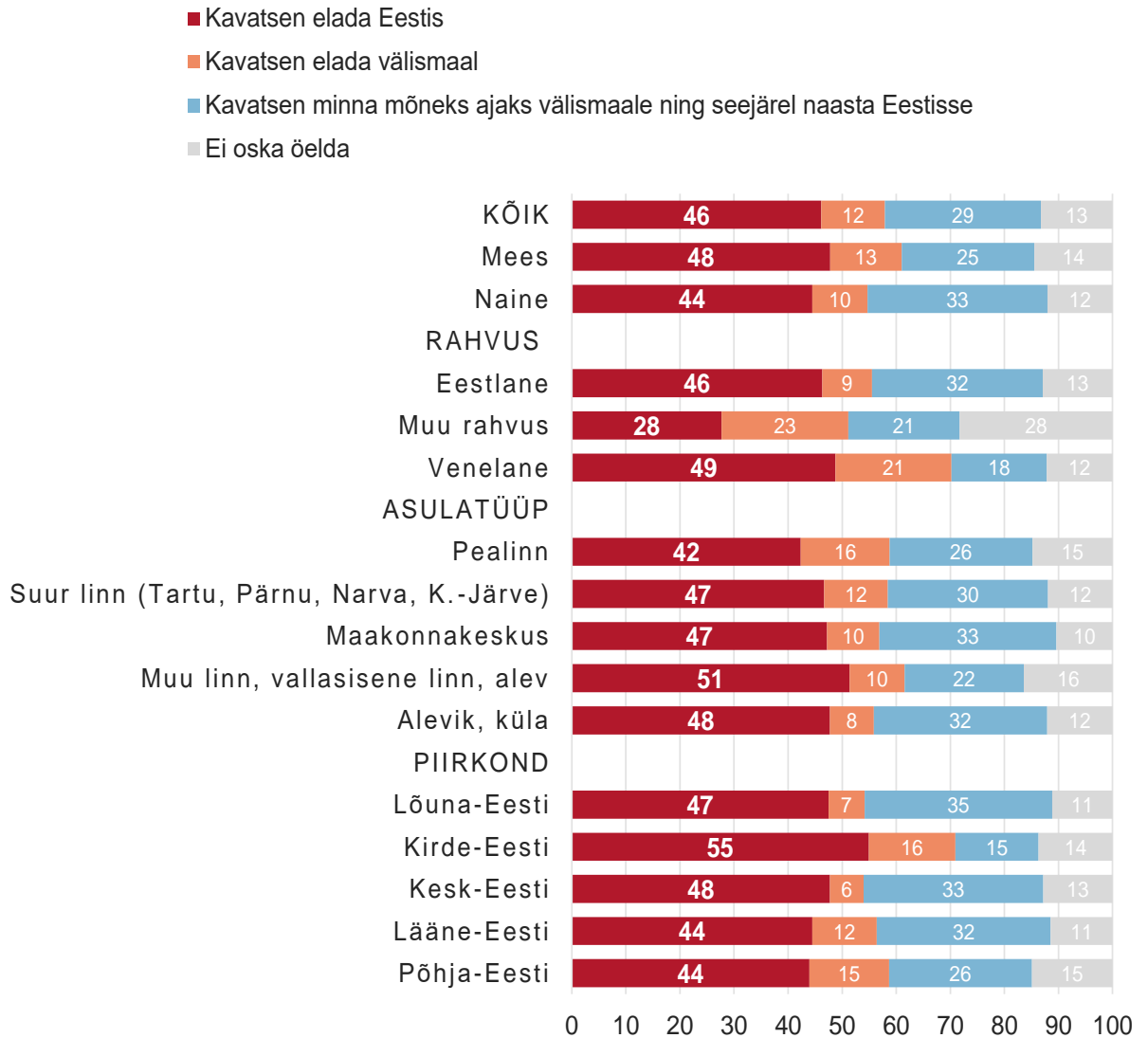
2.1 Elukohaga seotud plaanid

Esimeses peatükis vaatleme noorte plaane seoses elukohaga ja õpingutega.

Uuringu põhjal kavatseb 46% Eesti noortest elada tulevikus Eestis, 12% aga välismaal. Oluline osa – 29% - plaanib elada mõni aeg välismaal ning seejärel naasta Eestisse.

Plaan kolida välismaale sõltub küllalt palju vastaja rahvusest – sagedamini soovivad välismaale kolida vene ja muude rahvuste esindajad, harvem aga eeslased (joonis 3). Sarnane tulemus on ilmnenud ka teistes samateemalistes uuringutes. Siinjuures kõige sagedamini plaanivad välismaale kolida tallinlased ja kõige vähem aga maapiirkonna noored. Suurem välismaale kolimise huvi tuleb esile Kirde- ja Põhja Eestis, kõige vähem aga Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti noortel.

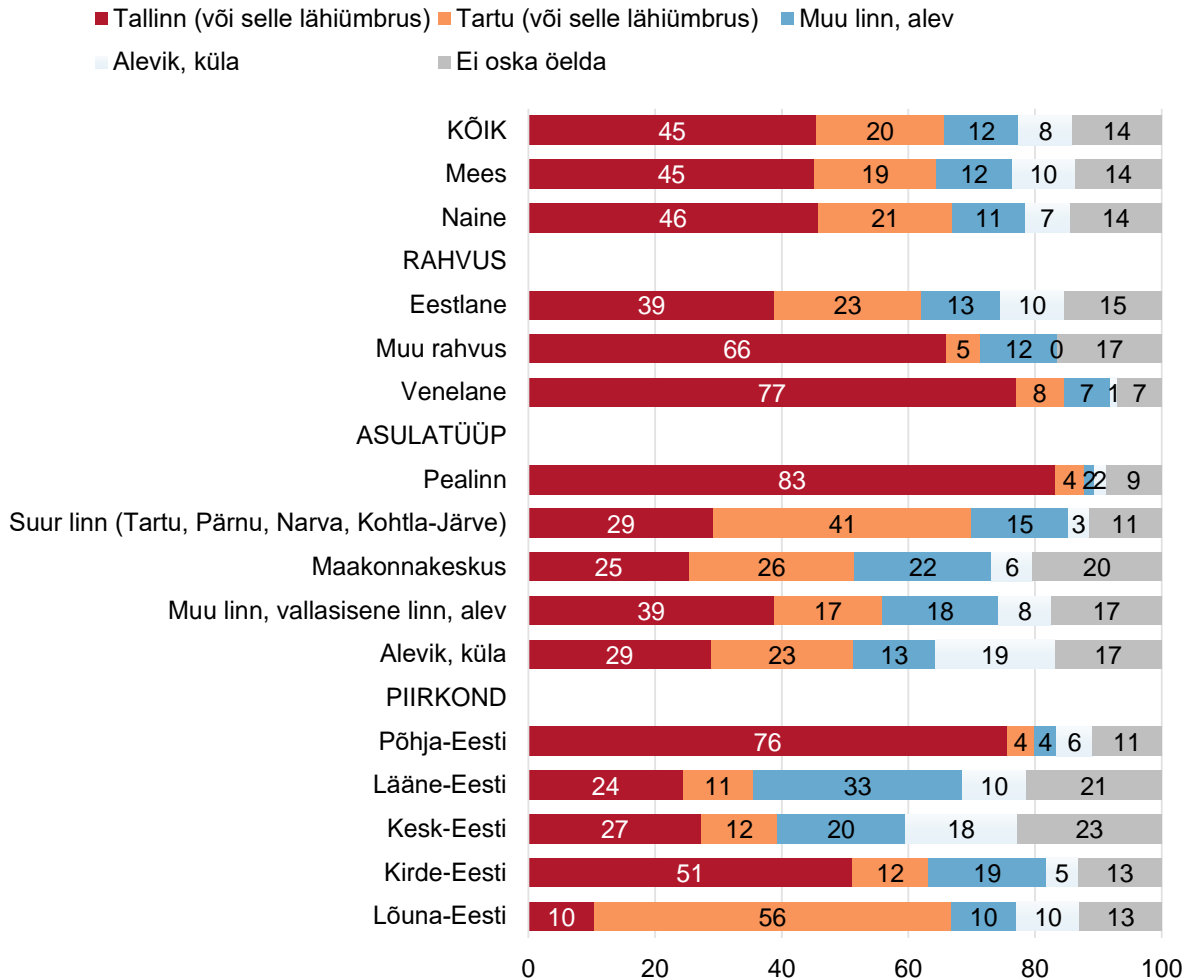
Joonis 3. Elukohaga seotud plaanid, n=1624, %

Eesti piires on noortele populaarseim elukoht Tallinn koos selle lähiümbrusega (45%), seejärel Tartu koos lähiümbrusega (20%). Muudes linnades sooviks elada 12% noortest ning 8% näeb end tulevikus elamas maapiirkonnas (joonis 4).

Vene ja muude rahvuste esindajatest ülekaalukas osa soovib edaspidi elada Tallinnas, samuti on Tallinn Põhja-Eesti ja Kirde-Eesti noorte seas populaarsem. Vastavalt on Tartu populaarne Lõuna-Eesti noorte seas. Praegu maal elavatest noortest soovib pea kolmandik minna elama Tallinna, 23% Tartusse või lähiümbrusesse ning vaid 19% jääda elama maale. Seega võib öelda, et maalt linnadesse elama suundumine tõenäoliselt jätkub.

Joonis 4. Elukohta eelistus Eestis, n=1441, kes soovib elada Eestis, %

2.2 Õpingud ja töötamine

Uuringus osalevatest noortest õpib hetkel gümnaasiumis 56%, kutseõppeasutuses 19%, põhikoolis 11% ja kõrgkoolis 6%. Kusagil ei õpi 9% (joonis 2).

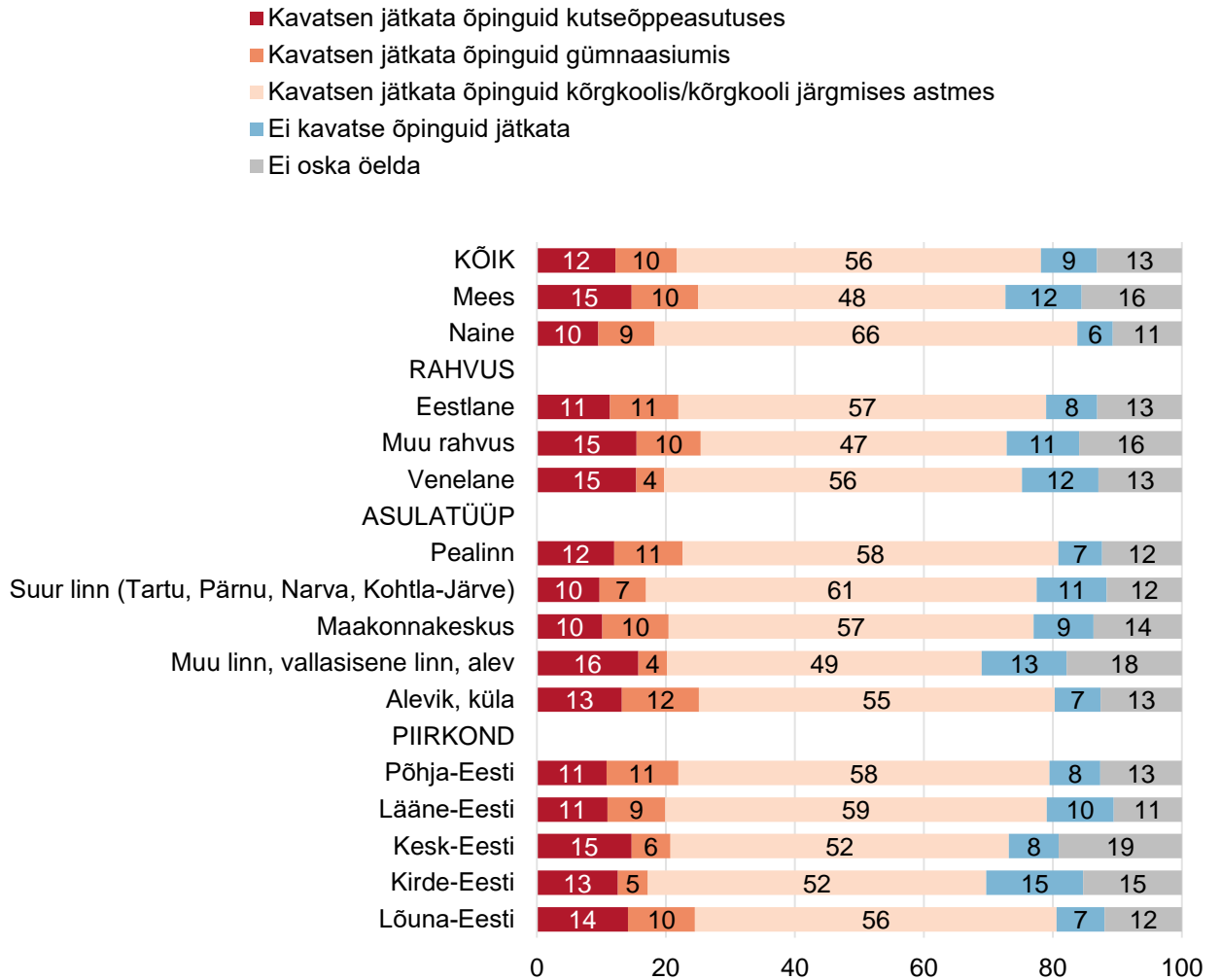
Täisajaga töötab uuritud noortest 5%, 10% töötab osalise koormusega ja ajutiselt töötab 8%. Neid, kes otsivad tööd, on 22%. Kõige suurem osa noortest töötamise ega ka tööotsingutega ei tegele (54%) (joonis 2).

Välismaal õppimise kogemust omab 7% sihtrühma noortest.

Noorte edasistes plaanides on ülekaalukalt populaarseim soov minna kõrgkooli (56%). 12% noortest soovib õpinguid jätkata kutsekoolis, 9% aga edasi õppida ei soovi (joonis 5). Kutsekoolid on poiste seas populaarsemad, kui tüdrukute hulgas,

samuti valitakse see variant edasiõppimiseks sagedamini väiksemates linnades ja keskmisest sagedamini ka Kesk- või Lõuna- Eestis elavate noorte puhul.

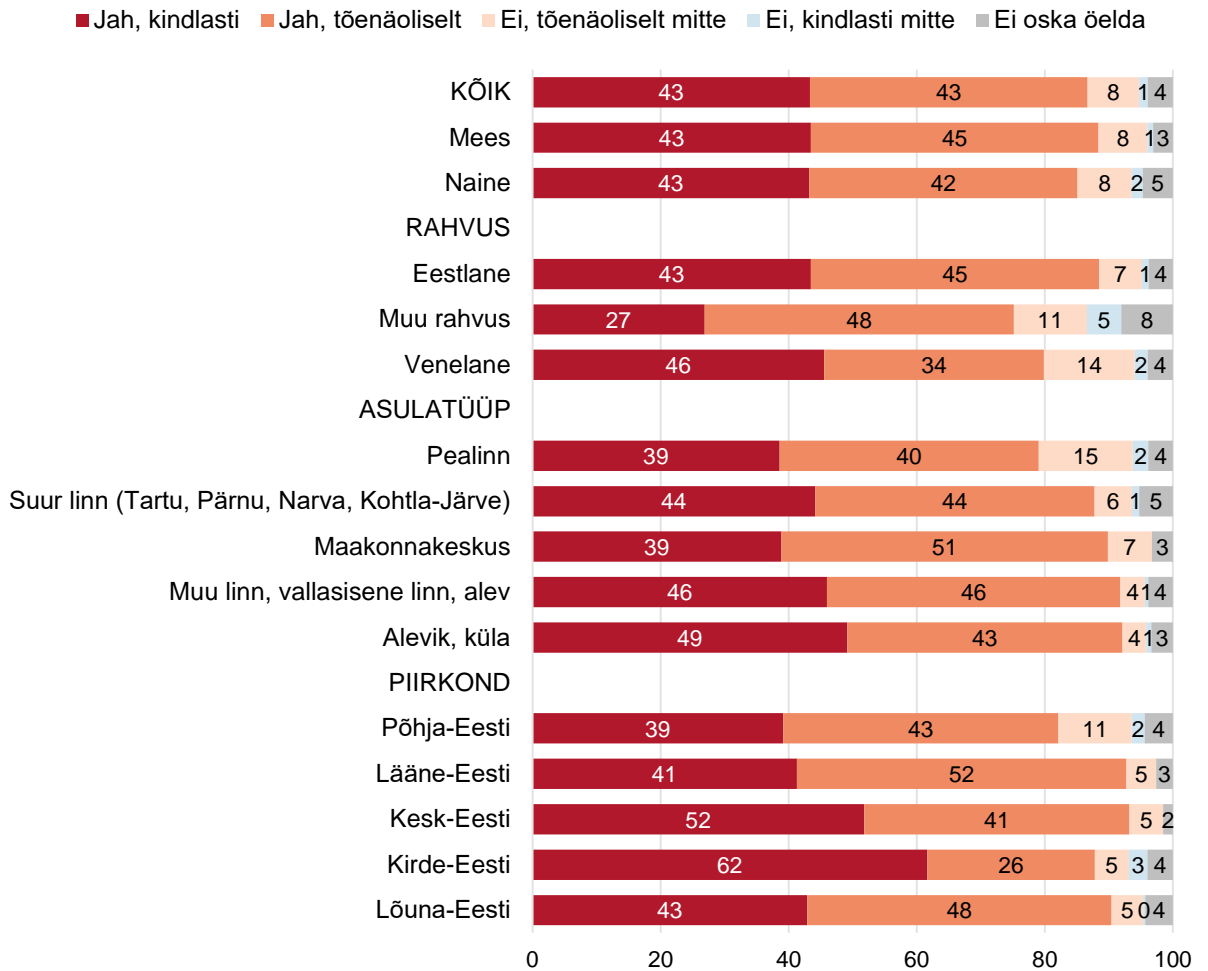
Joonis 5. Plaanid õpingute jätkamise osas, n=1624, %

Vastavalt uuringu tulemustele soovib suurem enamus noori oma edasisi õpinguid jätkata Eestis, kuid 8% tõenäoliselt mitte ja 1% kindlasti mitte (joonis 6). Seega ei ole praegusel hetkel palju noori, kes sooviksid oma õpinguid jätkata välismaal.

Välismaale soovivad suunduda keskmisest sagedamini mitte-eeslased, Tallinna ja teiste suurte linnade elanikud ning piirkonniti vaadeldes sagedamini Põhja-Eesti elanikud.

Joonis 6. Soov jätkata õpinguid Eestis, n=1286, kes soovib jätkata õinguid, %

3 Prioriteetid elus, sh perega seotud plaanid

Käesolevas peatükis vaatleme esmalt, millised eesmärgid on noortele olulised 30. eluaastaks ning seejärel, millised on olulised elus üldse. Lisaks üldtulemusele vaatleme täpsemalt kolme pere-eluga seotud eesmärki: abielluda, saada lapsed ja saada lasterikka pere emaks/isaks.

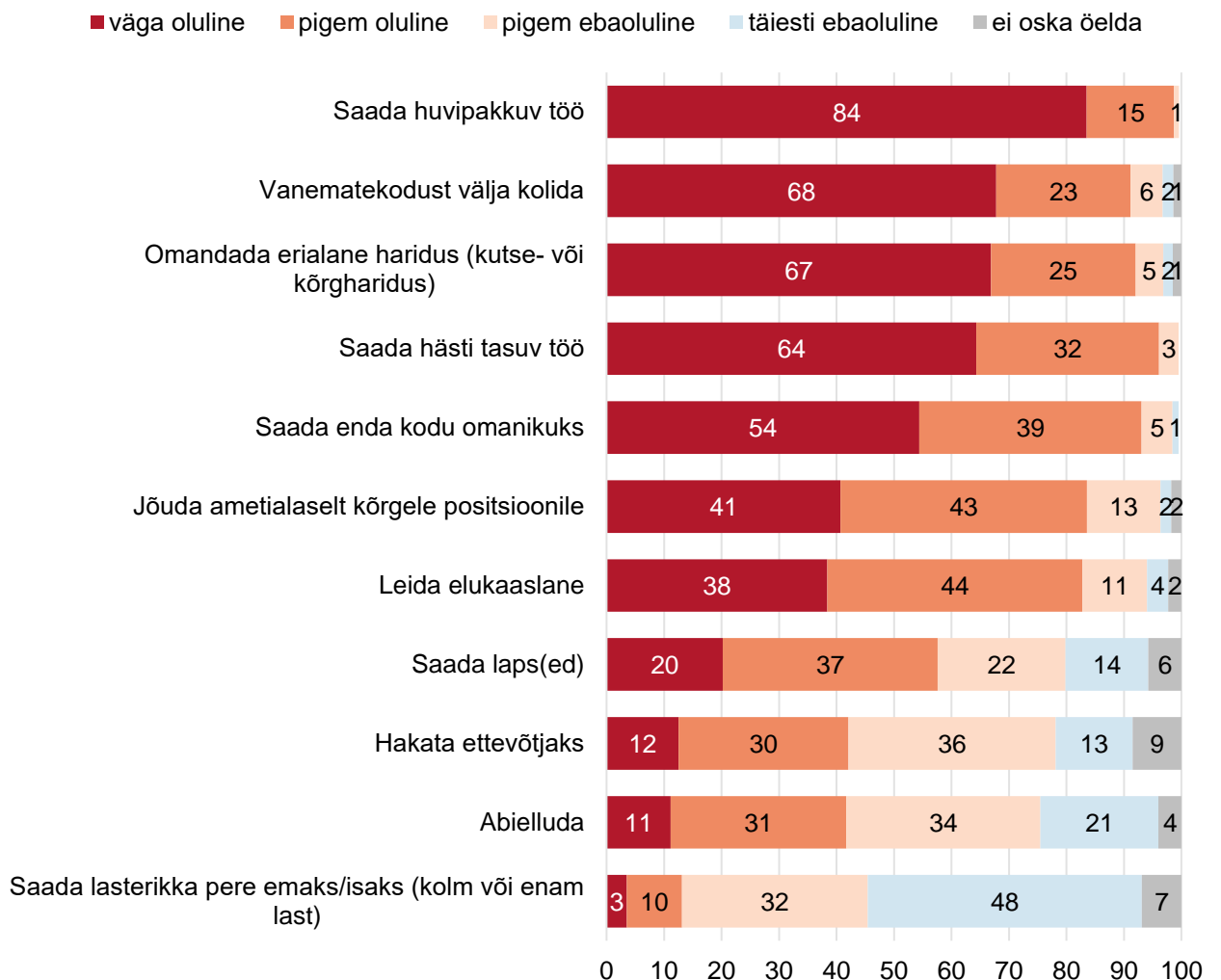
3.1 Eesmärgid 30. eluaastaks

Küsimus: Palun hinnake igat eesmärki ja märkige, kui oluline on Teie jaoks selle saavutamine 30. eluaastaks?

Jooniselt 7 näeme, et noortele on kõige tähtsam 30.eluaastaks saada huvipakkuv töö (84% väga oluline), vanematekodust välja kolida (68%) ning omandada erialane haridus (67%). Elukaaslase leidmine on väga tähtis 38%-le, laste saamine 20%-le, abiellumine 11%-le ning lasterikka pere emaks/isaks saamine vaid 3%-le noortest. Seega näeme, et töö, kodu ja karjääriga seotud eesmärgid on noortele võrreldes pere-eluga tähtsamad.

Abiellumine enne 30. eluaastat on plaanis kokku 42% (väga oluline +pigem oluline kokku). Abiellumisest olulisem on noortele leida selleks ajaks elukaaslane – kokku 82%. Lapse või laste saamine enne nimetatud vanust on üldiselt plaanis kokku 57% noortest, mis on suhteliselt kõrge tulemus. Lasterikka pere emaks/isaks saamine on ligi pooltele siiski ebaoluline ning kokku vaid 13% peab seda hetkel oluliseks enne 30.eluaastat.

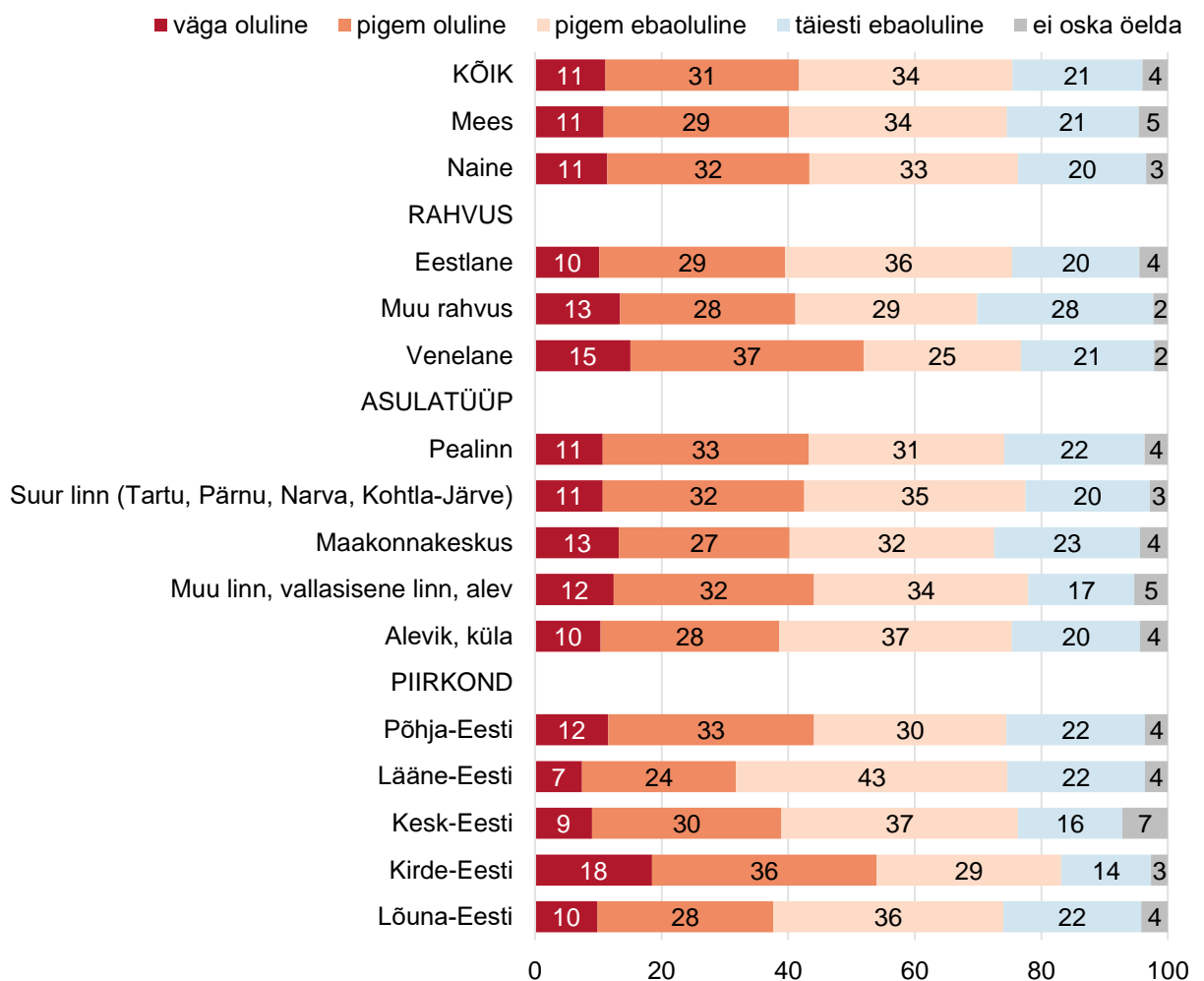
Joonis 7. Eesmärgid 30. eluaastaks, n=1624, %

Vaatleme nüüd täpsemalt kolme eesmärki, mida soovitakse saavutada 30. eluaastaks. Joonisel 8 on välja toodud esimese **eesmärgina abiellumise** tulemused demograafiliste taustatunnuste lõikes. Näeme, et tüdrukutele on abiellumine pisut olulisem, kuid täpsemal vaatlemisel selgub, et erisus jääb statistilise vea piiridesse, seega on poiste ja tüdrukute tulemus sisuliselt samal tasemel (edaspidi käsitleme analüüsis vaid neid erisusi, mis on statistiliselt olulised). Antud küsimuse puhul selgub, et vene noortele on abiellumine olulisem, kui eesti rahvusest noortele.

Piirkonniti peavad abiellumist keskmisest veidi olulisemaks Kirde-Eesti noored ning vähemoluliseks Lääne-Eesti noored.

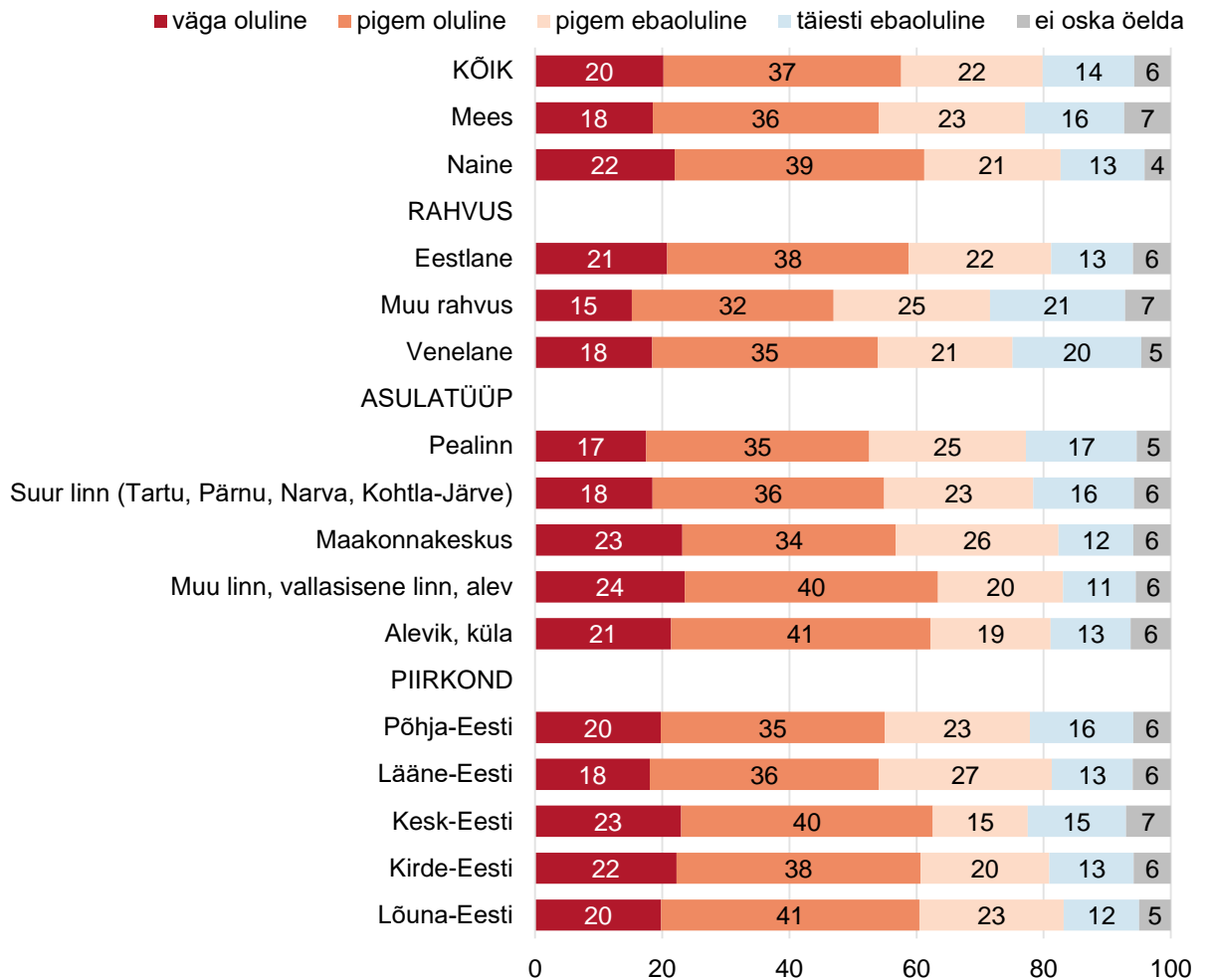
Joonis 8. Eesmärk: abielluda 30.eluaastaks, %

Eesmärk: saada laps(ed). Hinnang selle eesmärgi olulisusele ei sõltu vastaja soost ega asulatüübist (joonis 9). Näeme, et võrreldes eesti noortega on laste saamine 30.

eluaastaks veidi vähemoluline vene noortele. Kesk-Eesti noortele on lapse (laste) saamine enne 30.eluaastat keskmisega võrreldes olulisem.

Joonis 9. Eesmärk: saada laps(ed) 30. eluaastaks, %

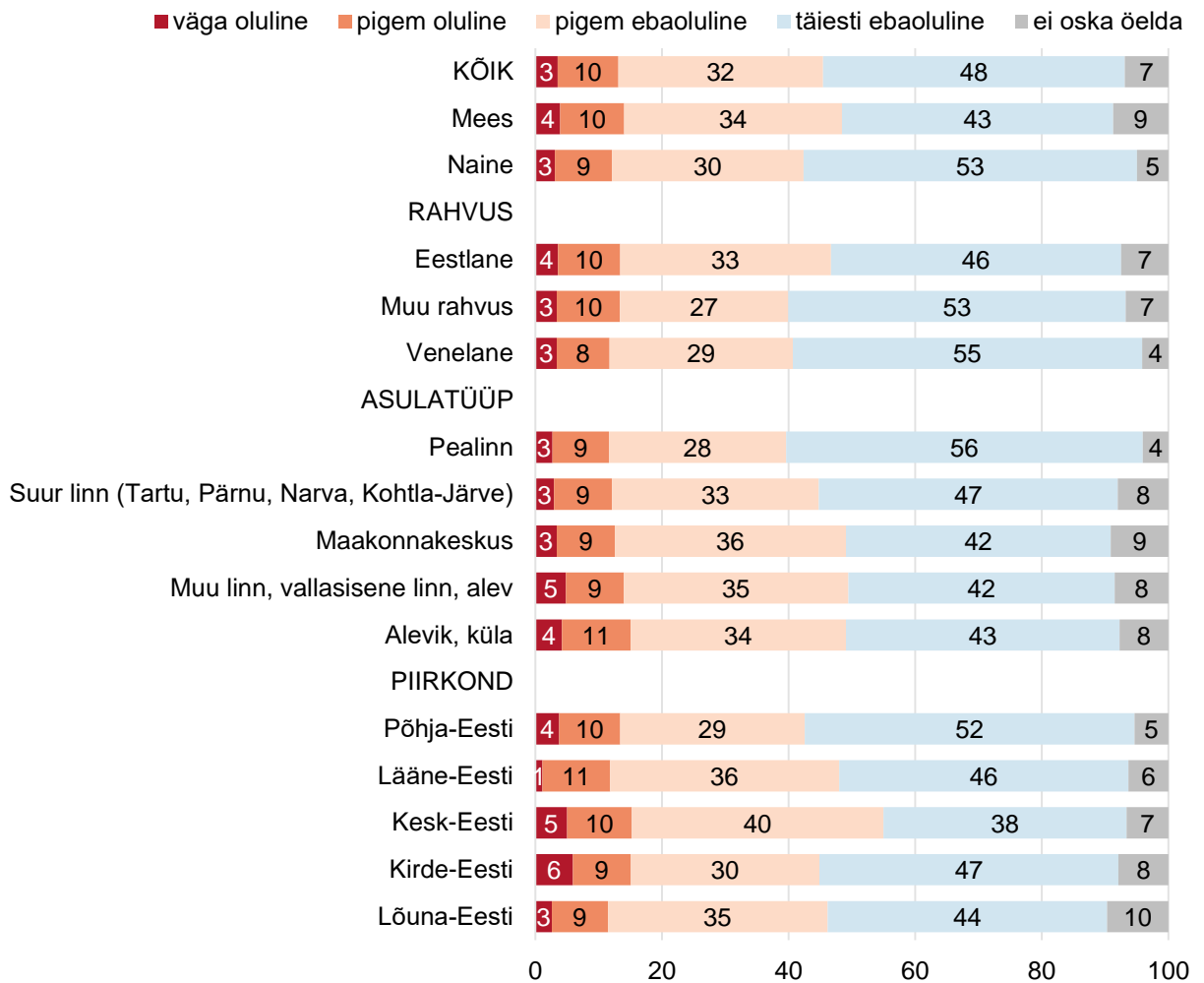
Eesmärk: saada lasterikka pere emaks/isaks (kolm või enam last).

Jooniselt 10 selgub, et lasterikkust juba 30.eluaastaks väärtustavad poistest veidi vähem tüdrukud, kes on teema märkinud sagedamini „täiesti ebaoluliseks“. Siinjuures näeme, et poisid on sagedamini jätnud antud küsimusele vastamata – märkinud variandi: ei oska öelda.

Lisaks väärtustavad lasterikkust keskmisest harvem vene noored, tallinlased, Põhja-Eesti elanikud. Selgub veel, et tulemus sõltub ka vastaja kooliastmest: näiteks kõrgkoolis õppivatest noortest on vähemalt 3 lapse saamist 30. eluaastaks täiesti

ebaoluliseks märkinud 58%, põhikooli õppuritest aga peab seda täiesti ebaoluliseks 34%, seega vähem noori. Tulemus on loogiline, kuna kõrgkoolis õppimise ajal peetakse tähtsamaks keskenduda õpingutele ning kolme lapse muretsemine samal ajal võib osutuda väga raskeks. Tõsi – küllalt palju põhikoolis õppivatest noortest ei oska hetkel sellele küsimusele veel vastata (17% märkis: ei oska öelda).

Joonis 10. Eesmärk: saada lasterikka pere emaks/isaks 30.eluaastaks, %

3.2 Eesmärgid, mida väärtustatakse elus üldiselt

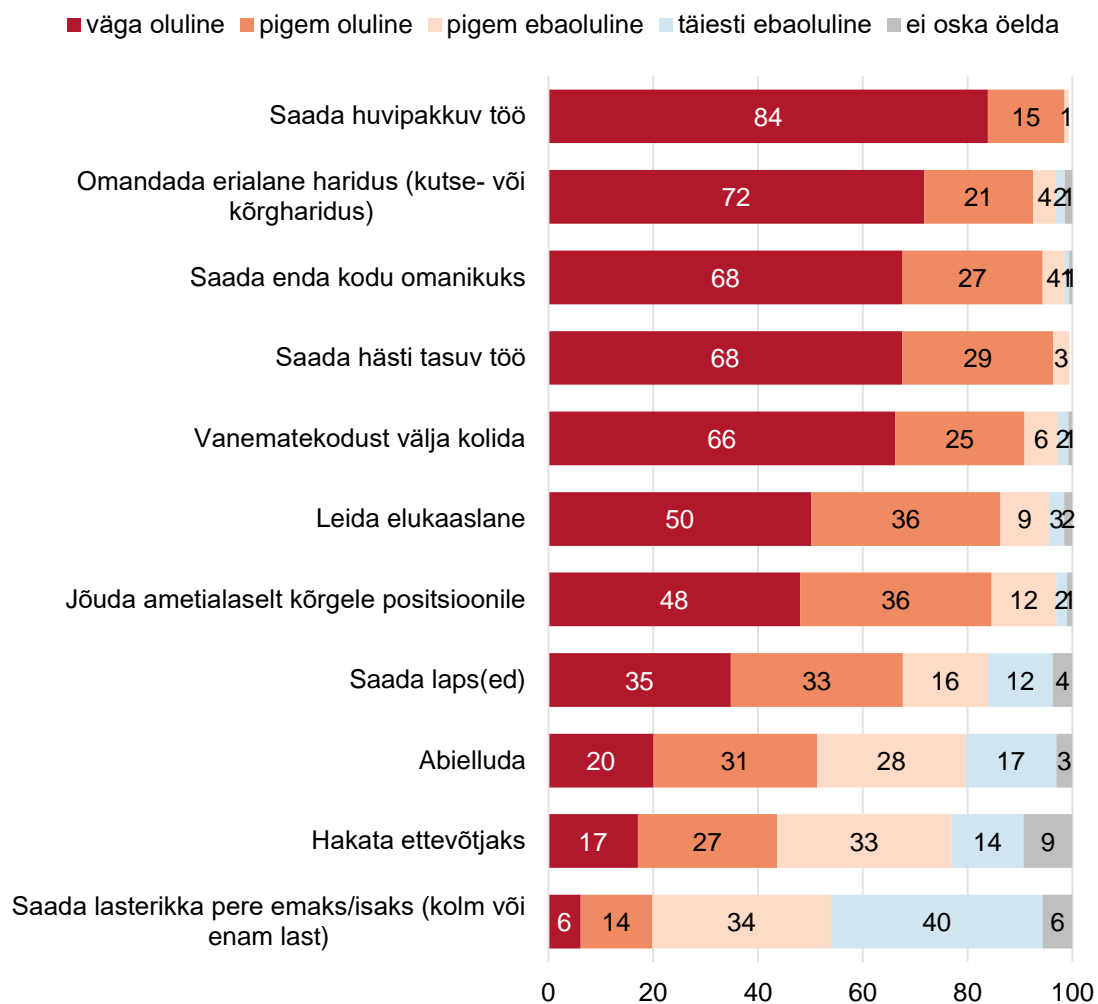
Teisena vaatleme, millised on sihtrühma prioriteedid elus üldiselt. Selleks esitati küsimus: Palun hinnake igat eesmärki ja märkige, kui oluline see teie jaoks elus üldiselt on.

Siin näeme võrreldes eelnevaga mõningaid muutusi. Selgub, et ka üldises plaanis on noortele kõige tähtsam saada enda jaoks huvipakkuv töö. Vanematekodust väljakolimist ei nimetata prioriteetide seas enam teisena, vaid see on langenud viiendale positsioonile. Olulisemaks on seevastu saanud koduomanikuks saamine. Samuti peetakse pikemas perspektiivis veidi tähtsamaks elukaaslase leidmist. Suures plaanis on siiski ka siin noortele tähtsate prioriteetide pingerida sama, kusjuures viimastel kohtadel on ettevõtlus ning lasterikka pere emaks/isaks saamine. Abiellumine reastus tagantpoolt kolmandale positsioonile.

Võrreldes seda, kuivõrd oluliseks peetakse elus üldse perega seotud teemasid, siis näeme siin siiski varasemaga võrreldes kõrgemaid tulemusi – pea kõiki nimetatud eesmäärke väärtustatakse elus rohkem, kui seda nimetati 30. eluaasta puhul.

Koduomanikuks saamist ja kodust väljakolimist tähtsustavad elus vastavalt 95% ja 92% noortest. Elukaaslase leidmine on tähtis 86%-le, kusjuures samavõrra tähtsustatakse ka kõrgele ametipositsioonile jõudmist. Laste saamist väärtustab 68%, abielu 51% (45% noortest ei pea seda aga tähtsaks). Ka lasterikka pere väärtustajaid on veidi enam, kui eelmises peatükis – 20%. Peab märkima, et märksa enam, kui suure pere väärtustajaid, on siiski neid, kes peavad suurt peret oma elus kas pigem või täiesti ebaoluliseks eesmärgiks (74%).

Joonis 11. Eesmärgid elus, n=1624, %

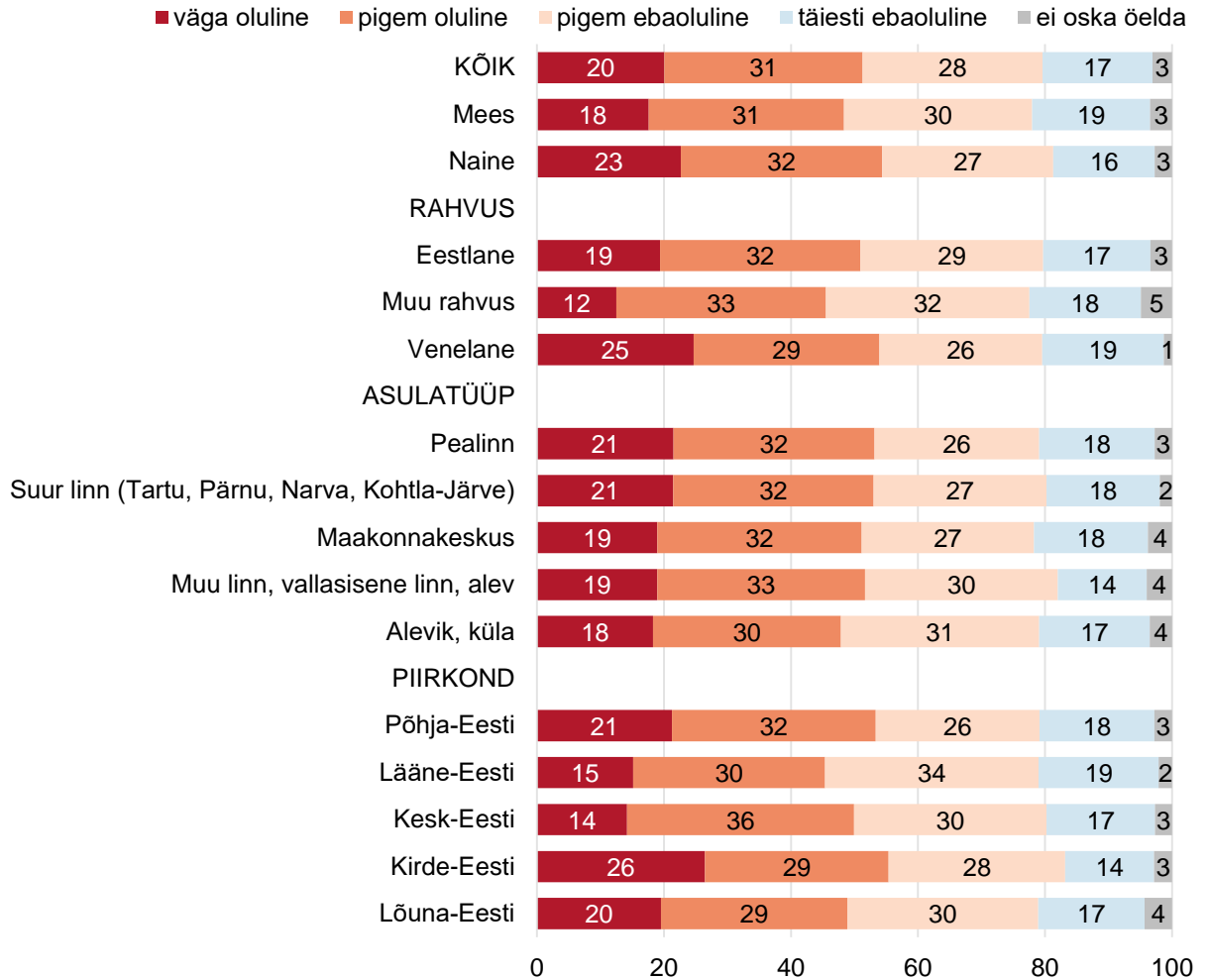

Eesmärk elus: abielu.

Abielu on oluline eesmärk kokku 51% noortest.

Vaadeldes antud küsimuse tulemust vastajate taustagruppide lõikes, näeme, et olulisi erisusi palju ei ilmne. Vaid Kesk-Eesti noorte jaoks on abiellumine veidi vähem väärtustatud, võrrelduna keskmise tulemusega.

Joonis 12. Eesmärk elus üldiselt: abielluda, %

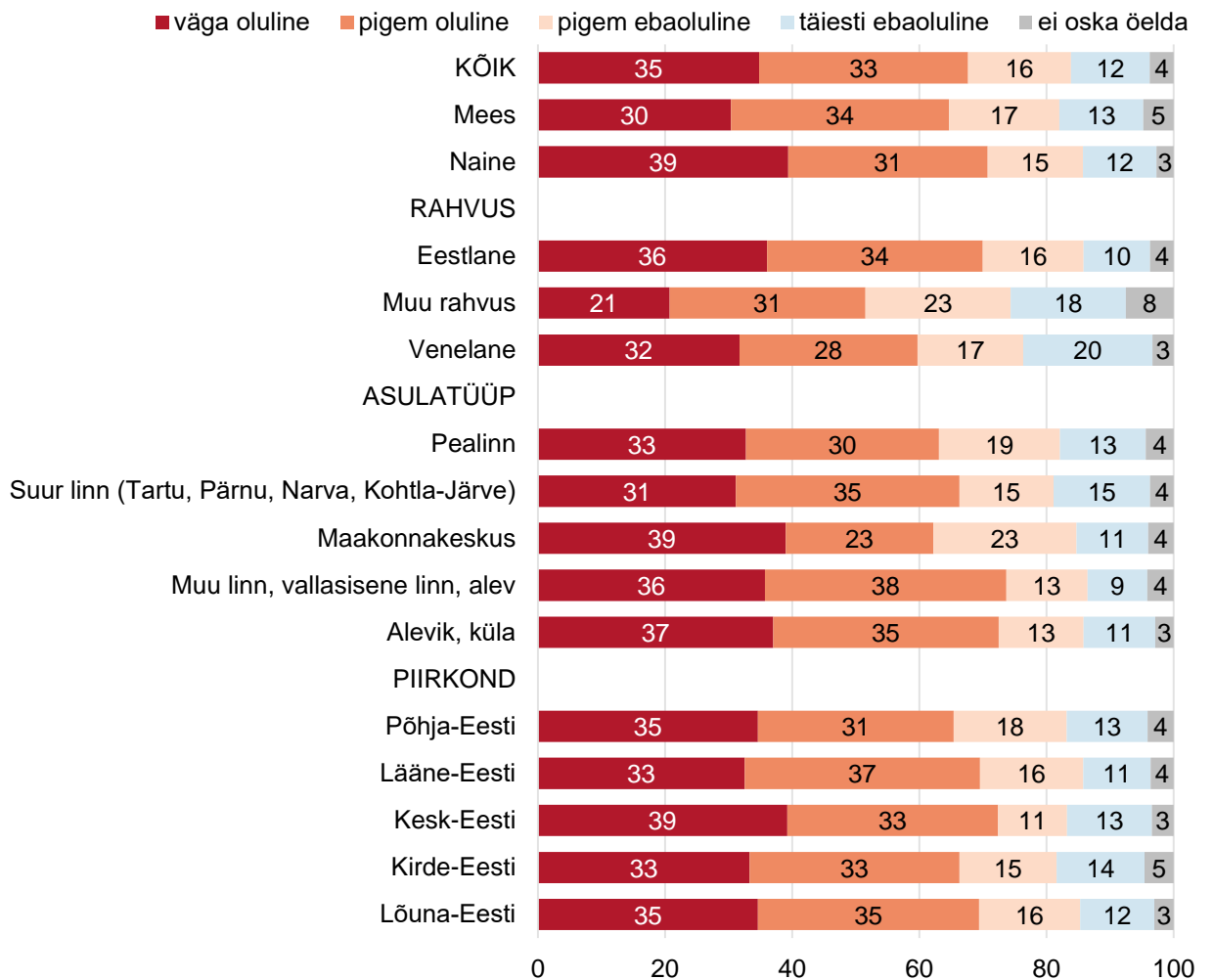

Eesmärk elus: saada laps(ed).

Elus oluliste prioriteetide seas tähtsustavad tüdrukud laste saamist postest sagedamini – 39% tüdrukutest märkis selle väga oluliseks eesmärgiks (joonis 13), poiste seas oli vastav number 30%. Samuti näeme, et laste saamine on eestlastele suurem prioriteet, kui venelastele ja siin elavate muude rahvuste esindajatele.

Asulatüübist lähtuvalt tulemus palju ei erine – esiletoomist väärivad see, et maakonnakeskustes elavad noored peavad laste saamist veidi keskmisest vähemoluliseks. Keskmisest olulisemaks peavad seda aga vastajad Kesk-Eestis.

Joonis 13. Eesmärk elus üldiselt: saada laps(ed), %

Eesmärk: Saada lasterikka pere emaks/isaks

Seda eesmärki oma elus väärtustavad taas vene rahvusest ja muust rahvusest noored vähem, kui eestlased. Poiste ja tüdrukute vastused aga ei erine.

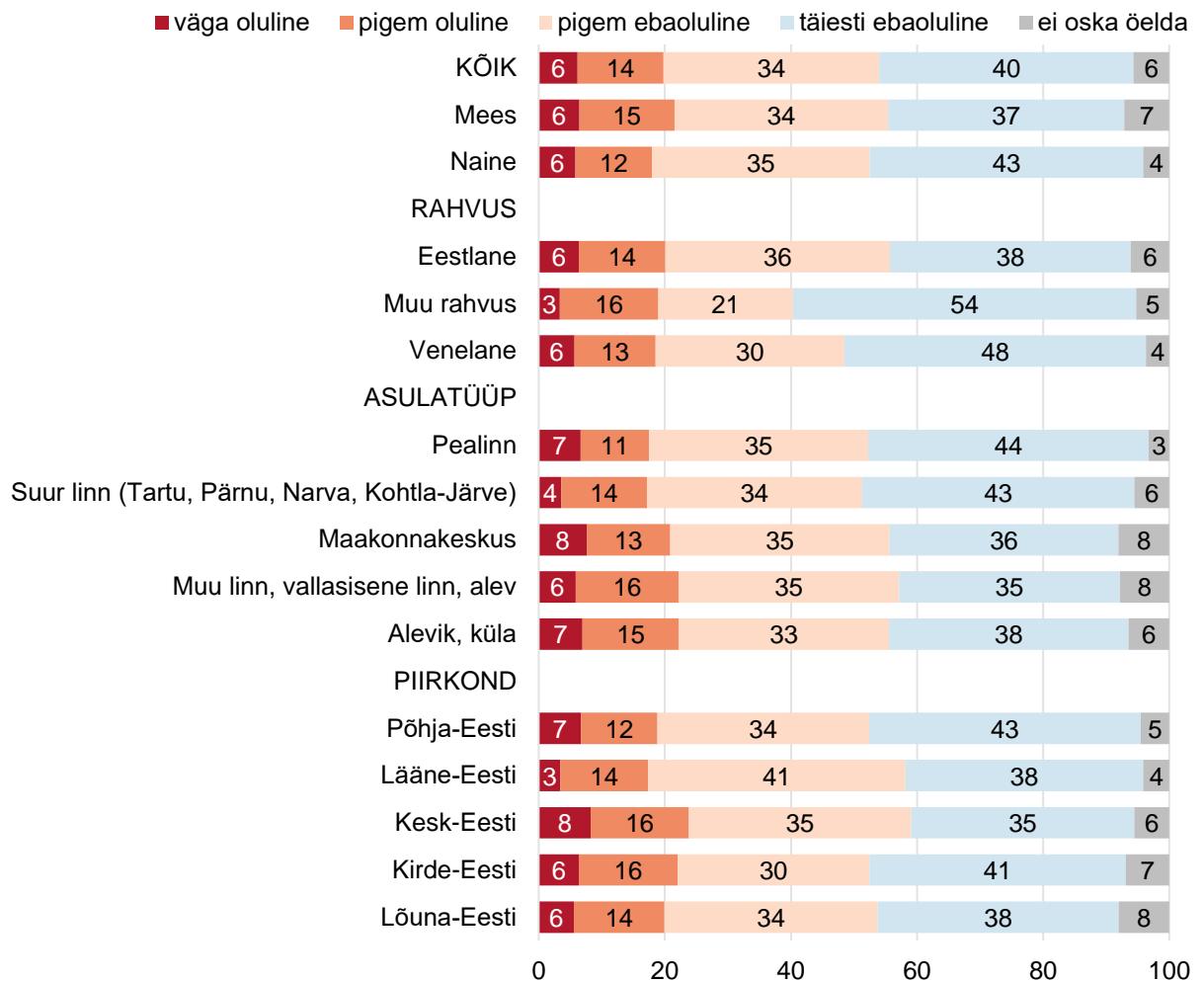
Lisaks selgub uuringust, et suurtes linnades elavad noored väärtustavad suurt peret teistest mõnevõrra harvem. Piirkondadest paistab silma Lääne-Eesti, kus samuti väärtustatakse suurt peret keskmisest tulemusest vähem.

Lisaks vaatleme ka siin tulemust lähtuvalt vastaja kooliastmest. Sarnaselt varasemaga selgus, et elus üldiselt väärtustavad suurt peret keskmisest harvem kõrgkoolis õppivad noored – 50% neist märkis antud eesmärgi täiesti ebaoluliseks. Põhikoolis õppivad noored on siinjuures ebakindlamal positsioonil – nad märkisid lasterikast peret ebaoluliseks keskmisest harvem (25% hinnangul täiesti ebaoluline),

kuid märksa sagedamini ei osanud nad küsimusele üldse vastata (14% ei oska öelda).

Kokkuvõttes võib öelda, et kuigi 68% noortest soovib tulevikus saada lapsevanemaks ning lapsi väärtustatakse, on lasterikka pere emaks või isaks saamine nende muude prioriteetidega võrreldes hetkel tagaplaanil.

Joonis 14. Eesmärk elus üldiselt: saada lasterikka pere emaks/isaks, %

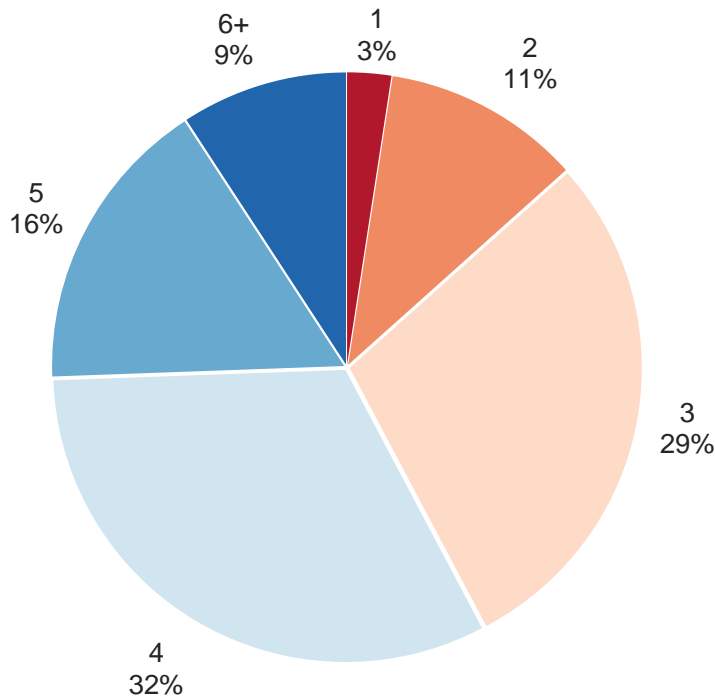

4 Vanemad ja perekondlik taust

4.1 Pere suurus ja koosseis

Uuringus osalenud noorte leibkonnad on kõige sagedamini kas nelja- või kolmeliikmelised – vast. 32% ja 29%. Viie liikmega leibkondi on 16%, 2-liikmelisi 11%, üle 6 pereliikmega peredes elab 9% ja üksi elab 3% sihtrühma noortest.

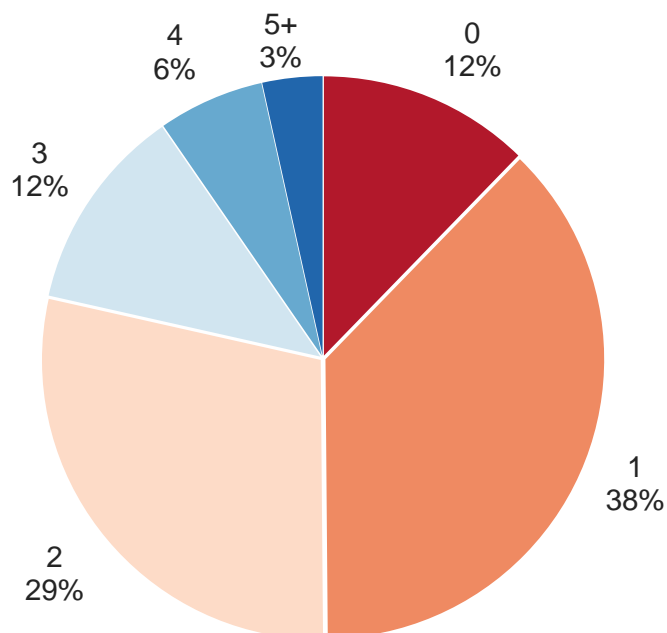
Joonis 15. Leibkonna liikmete arv, n=1624, %

Noortel paluti öelda oma õdede-vendade arv (küsimus: mitu õde -venda Teil on?), arvestades juurde ka poolõed-poolvennad juhul, kui nad kasvasid koos. Tulemused on välja toodud joonisel 16.

Kõige enam noori on üles kasvanud/kasvab kahelapselistes peredes – ühte venda või õde omab 38% vastanutest. Kahte õde-venda nimetas 29% ning võrdselt 12% on noori, kel õdesid-vendi ei ole või on neid 3. Viielapselisi või suuremaid peresid on kokku 9%.

Joonis 16. Õdede-vendade arv, n=1624, %

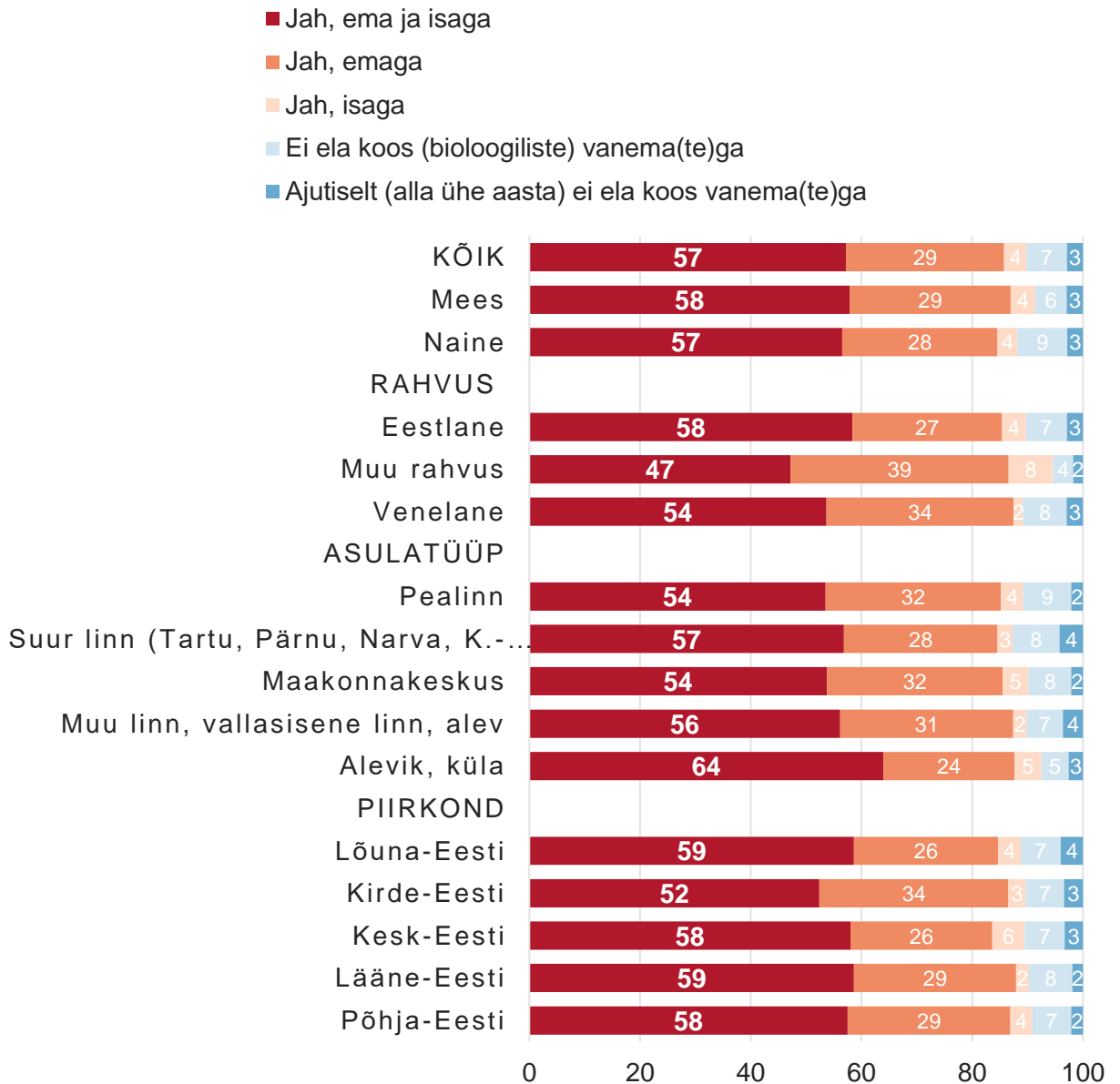

Vastajatele esitati küsimus: Kas te elate praegu oma bioloogiliste vanematega või vähemalt ühega neist ühes leibkonnas?

Suurim osa sihtrühma noortest elab praegu koos mõlema oma bioloogilise vanemaga (57%). Koos emaga elab 29% ja koos isaga 4% (joonis 17). Koos ei ela oma vanematega 7% ja ajutiselt ei ela koos vanematega 3%.

Koos mõlema vanemaga elavad keskmisest sagedamini maanoored (külad ja alevikes) – 64%. Piirkondade ega soo lõikes olulisi erisusi ei ilmnenud. Küll aga sõltub siin tulemus vastaja vanusest – kõige sagedamini elavad oma vanematest eraldi 19- ja 20-aastased noored. Nii on 20-aastaste seas eraldielavate noorte osakaal 34%, mis on ka loogiline tänu kõrgkoolis õppimisele.

Joonis 17. Kas te elate praegu oma bioloogiliste vanematega või vähemalt ühega neist ühes leibkonnas? N=1624, %

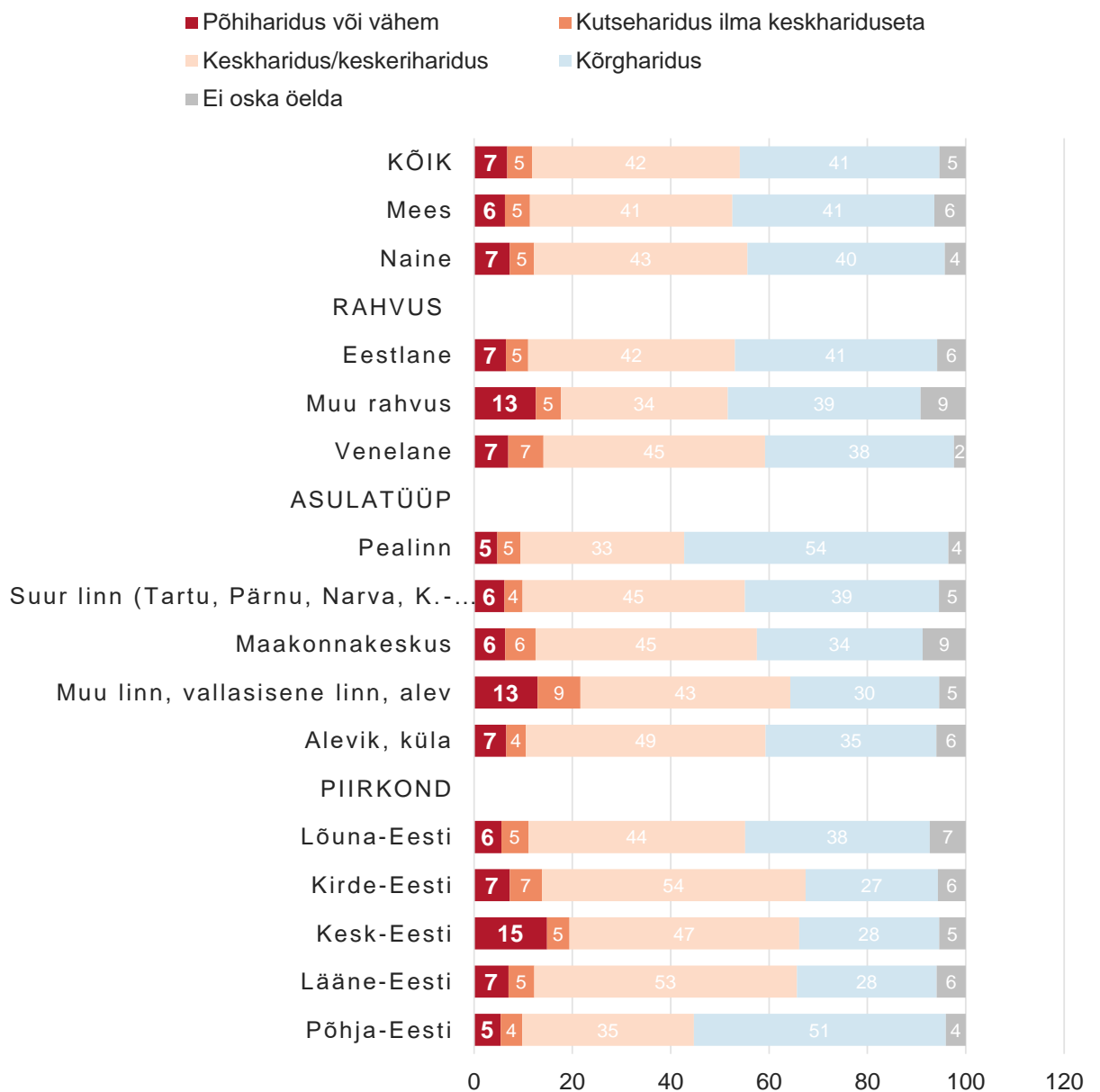
4.2 Vanemate haridus

Uuring puudutas ka noorte bioloogiliste vanemate haridustaset. Tulemused emade puhul on välja toodud joonisel 18 ja isa kohta joonisel 19. Sihtrühma noorte seas on võrdselt neid, kelle ema on kõrgharidusega (41%) või keskhariidusega (42%).

Kutseharidusega ilma keskhariduseta on vaid 5% ning põhiharidusega 7% noorte emad.

See, kas ema on kõrgharidusega, ei sõltu vastaja soost ega ka rahvusest, küll aga elukohast. Näeme, et Tallinna vastajatest omab ema kõrgharidust 54% juhtudest, väikelinnades, maapiirkonnas ja ka maakonnakeskustes on vastavad näitajad madalamad, jäädes 30-35% piiresse. Piirkonniti eristub samuti Põhja-Eesti, kus ema omab kõrgharidust 51% noortest.

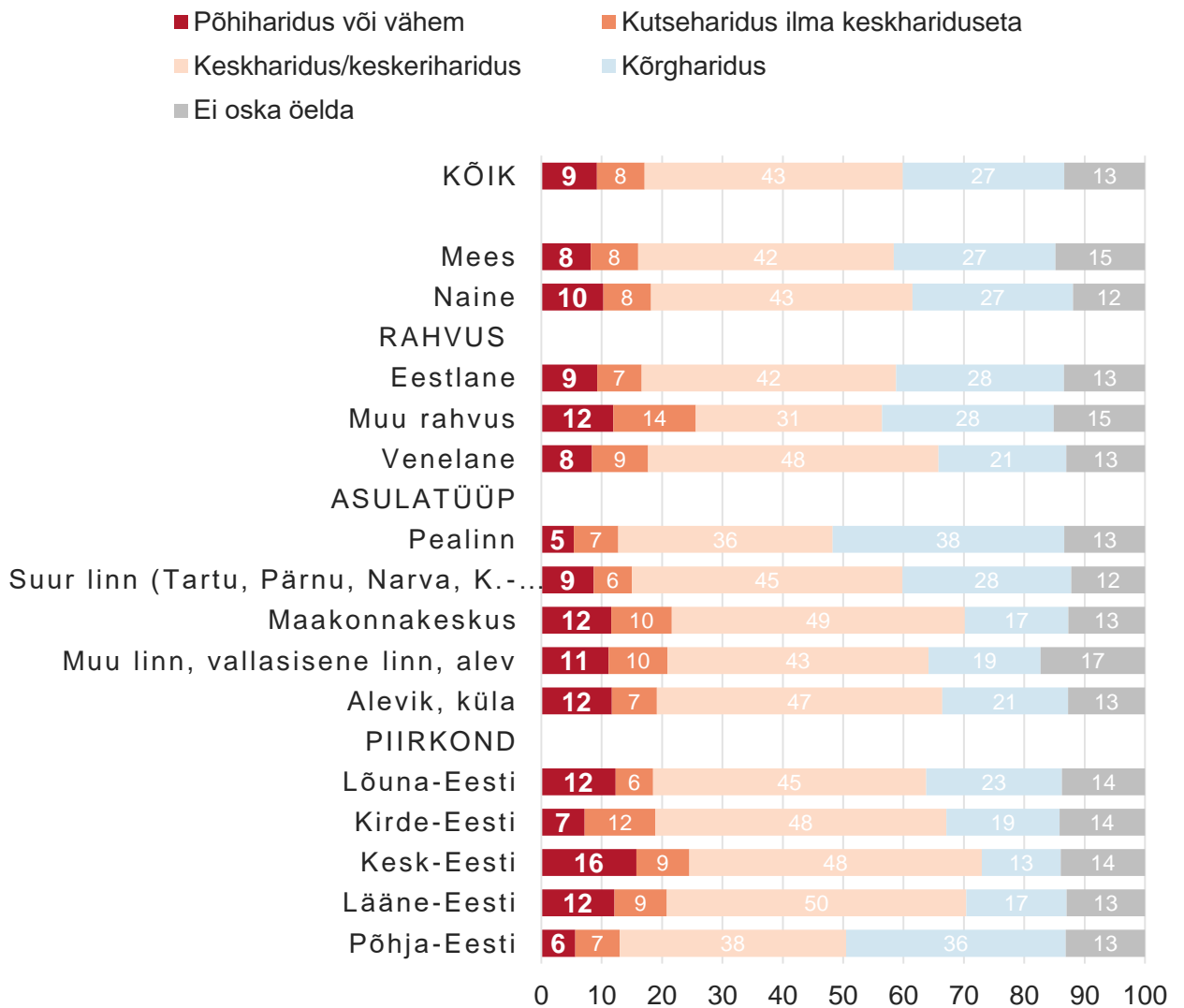
Joonis 18. Ema haridus (lõpetatud), n=1624, %

Vastajate isade puhul paistab silma, et võrreldes emadega omavad nad harvem lõpetatud kõrgharidust (27%) ning sagedamini kesk- või keskeri haridust (43%). Kutseharidusega on 8% ja põhiharidusega 9% vastanud noorte isadest.

Selgub ka, et vene noortel on isad kõrgharidusega keskmisest harvem – 21%. Lisaks ilmneb sama tendents, mis ka emade puhul – Tallinna ja Põhja-Eesti noortel on isadel keskmisest märksa sagedamini kõrgharidus.

Joonis 19. Isa haridus (lõpetatud) n=1624, %

4.3 Vanemate abielu ja abielulahutus

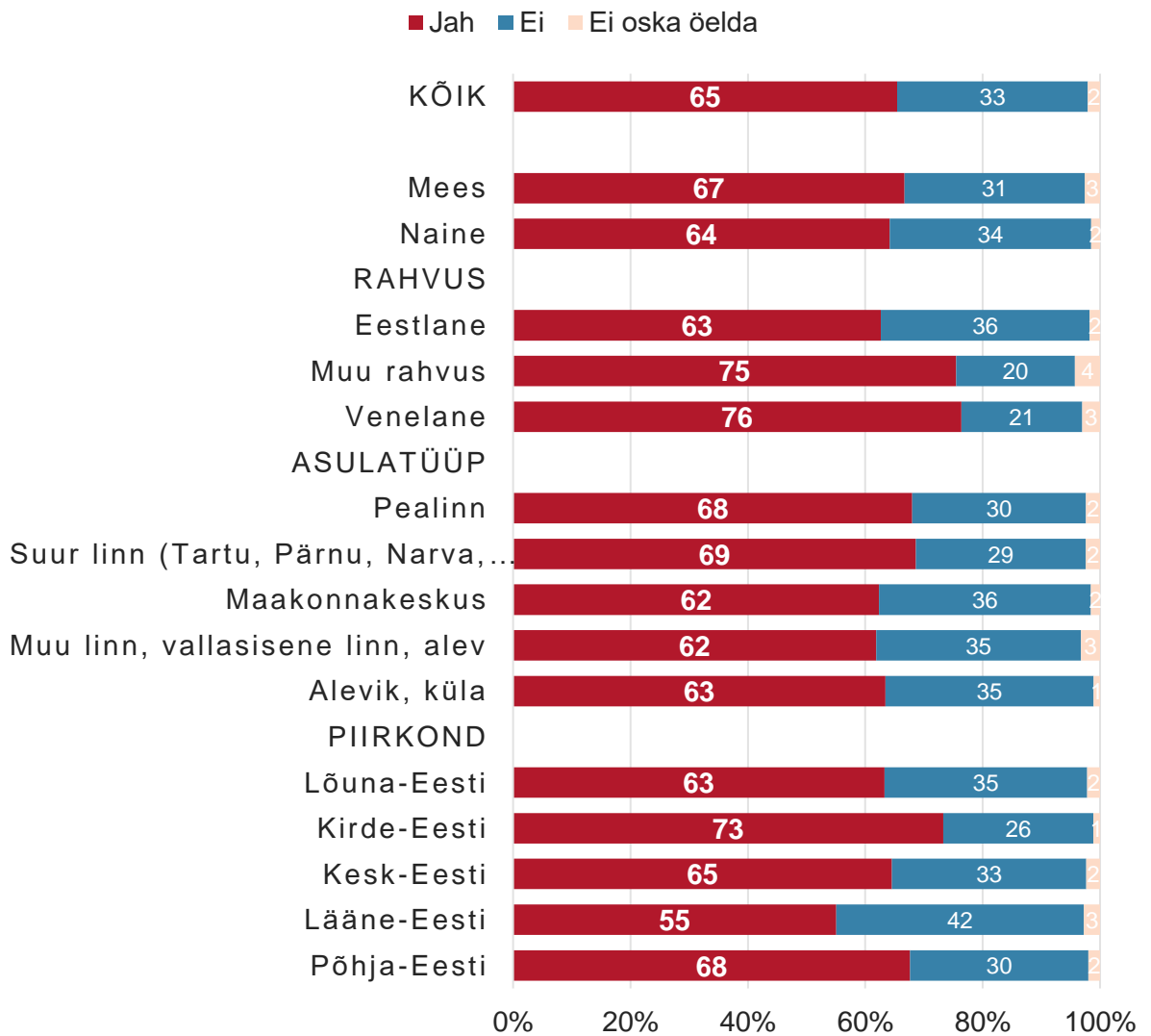
Noorte pereplaanid, suhtumine abielusse ja lastesse võib osalt sõltuda ka sellest, kas nende vanemad on abielus, kas peres on ette tulnud abielulahutust ning millised

on olnud vanemate suhted peale lahutust. Seetõttu lisati vastavad küsimused ankeeti.

Uuringust selgus, et 65% noortest on vanemad praegu või on olnud varem omavahel registreeritud abielus (joonis 20). Võrreldes eestlastega on vene- ja muu rahvusega noorte peredes vanemad olnud sagedamini abielus

Lisaks näeme piirkondade tulemustest, et Kirde-Eesti noortel on vanemad olnud abielus keskmisest sagedamini, Lääne-Eestis seevastu keskmisest veidi harvem.

Joonis 20. Kas vanemad on või on olnud omavahel registreeritud abielus?
n=1624, %

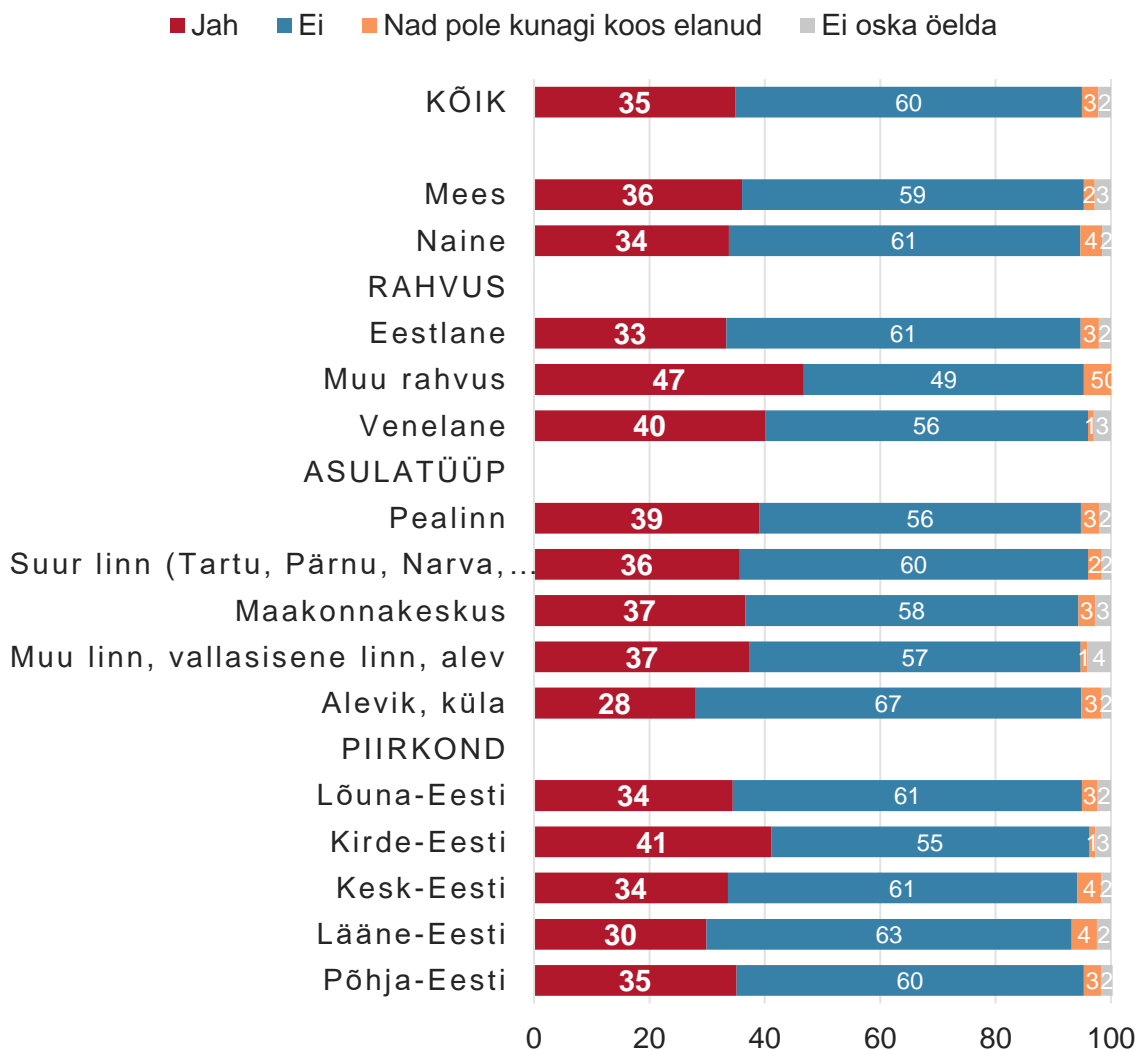

Küsimus: Kas teie bioloogilised vanemad on lahku läinud või lahutanud?

Abielulahutuse või lahkuminemise kogemust omab 35% sihtrühma noortest, kuigi osa neist võis lahutuse ajal olla ka väikelapse eas ning mälestust sellest mitte omada (joonis 21). 3% noorte vanemad pole aga kunagi koos elanud.

Näeme, et lahutused ei sõltu noorte elukoha piirkonnast (maakonnast), kuid ilmneb, et maapiirkondades on linnadega võrreldes lahutusi olnud mõnevõrra vähem (28%).

Joonis 21. Kas teie vanemad on lahutanud või lahku läinud? N=1624, %

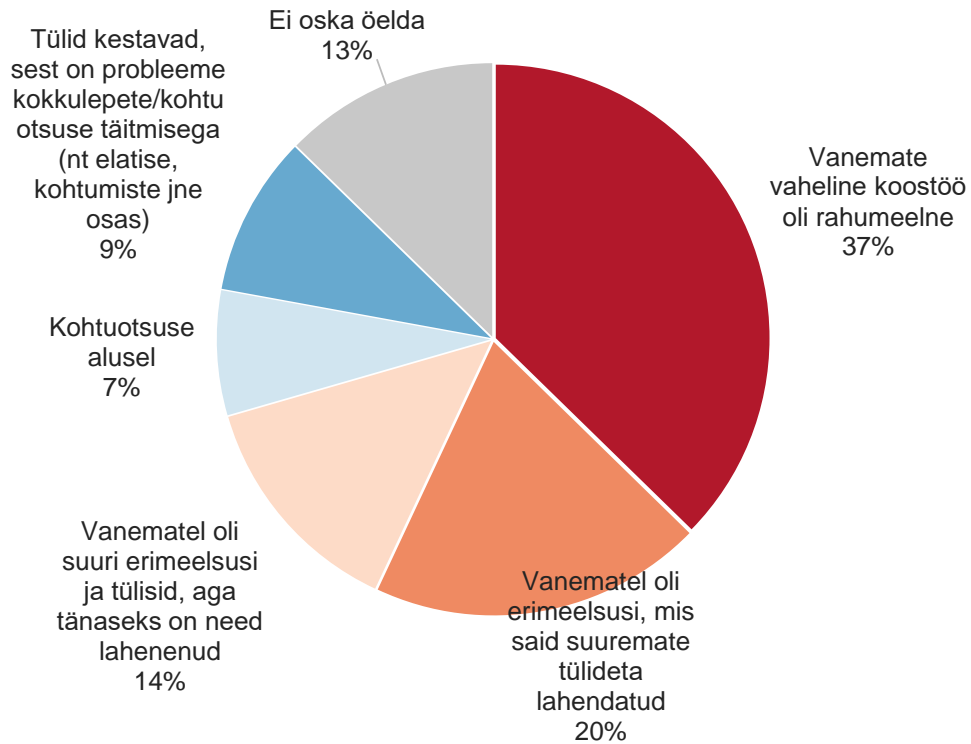

Eraldi uurisime, millised olid vanemate suhted peale lahutust. Küsimus: kuidas sujus lahkuminekujärel vanemate vaheline koostöö laste kasvatamisega seotud küsimustes? Küsimus esitati noortele, kelle vanemad olid lahutanud või lahku läinud.

Selgus, et üle pooltel juhtudel (kokku 57%) sujus vanematevaheline koostöö kas rahumeelselt või siis esines küll erimeelsusi, kuid need lahendati suuremate tülideta

(joonis 22). Suuri tülisid ja erimeelsusi oli 14% lahutanud peredest, kuid tänaseks on need lahendatud. Kohtuotsuse alusel lahutati 7% abieludest. Tülid kestavad aga siiani 9% antud sihtrühma noorte peredes ning need on seotud sõlmitud kokkulepete täitmisega. Seega on ligi kolmandikul lahutust näinud noortest olemas kogemus sellega kaasnevatest suurtest tülidest ja vaidlustest.

Joonis 22. Vanemate koostöö sujumine peale lahutust, n=564, kui vanemad on lahku läinud, %

4.4 Lapsepõlvkodu – perede koosseis ja kodune õhkkond

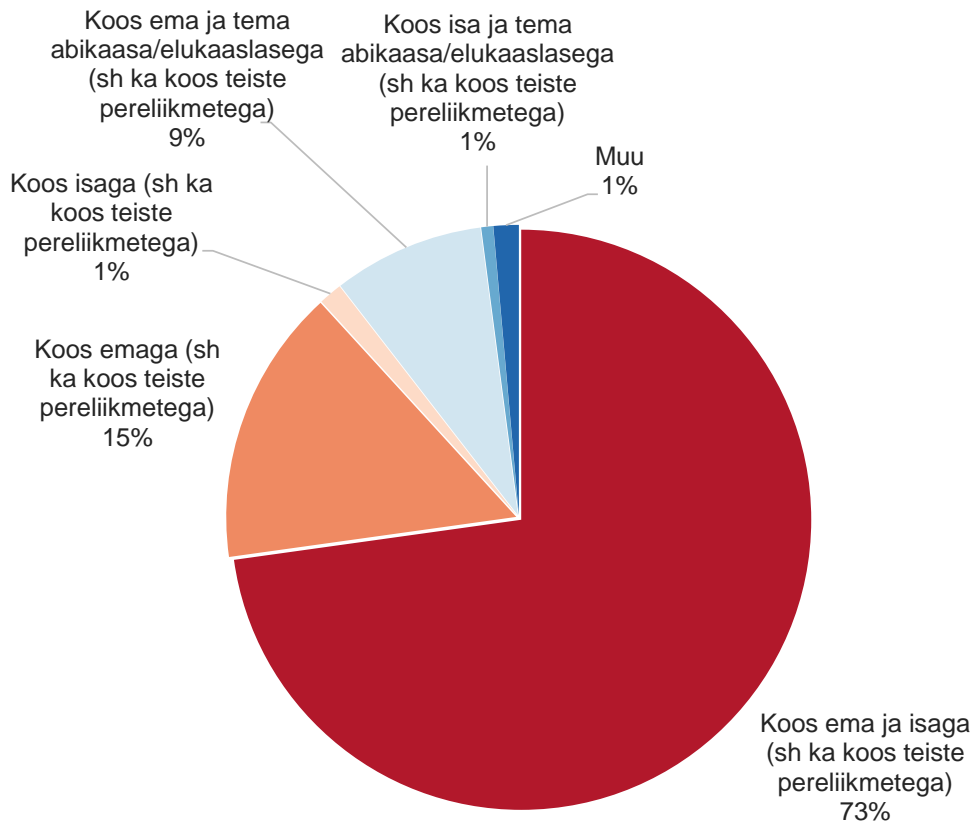
Küsimus: milline vastusevariantidest kirjeldab kõige paremini teie lapsepõlvkodu? Kui Teie perekond vahepeal muutus, siis arvestage seda, millises peres elasite ajaliselt kauem. Elasin lapsepõlvkodus peamiselt... 1. Koos ema ja isaga (sh ka koos teiste pereliikmetega); 2. Koos emaga (sh ka koos teiste pereliikmetega); 3. Koos isaga (sh ka koos teiste pereliikmetega); 4. Koos ema ja tema

abikaasa/elukaaslasega (sh ka koos teiste pereliikmetega); 5. Koos isa ja tema abikaasa/elukaaslasega (sh ka koos teiste pereliikmetega).

Selgus, et suurem enamus sihtrühma noortest (73%) on elanud peamiselt koos mõlema vanemaga, sh ka koos teiste pereliikmetega (joonis 23). 15% on elanud peamiselt koos emaga ja 1% koos isaga. Koos ema ja tema abikaasa või elukaaslasega on elanud 9% ja koos isa ning tema elukaaslase/abikaasaga 1% noortest. Seega on enamus lastest jäänud peale abielauhutust oma ema juurde.

Ema on üksi põhiliselt last/lapsi kasvatanud keskmisest sagedamini Tallinnas, maapiirkonnas seevastu on noored keskmisest sagedamini elanud põhiliselt koos mõlema vanemaga.

Joonis 23. Lapsepõlvekodu koosseis, n=1624, %

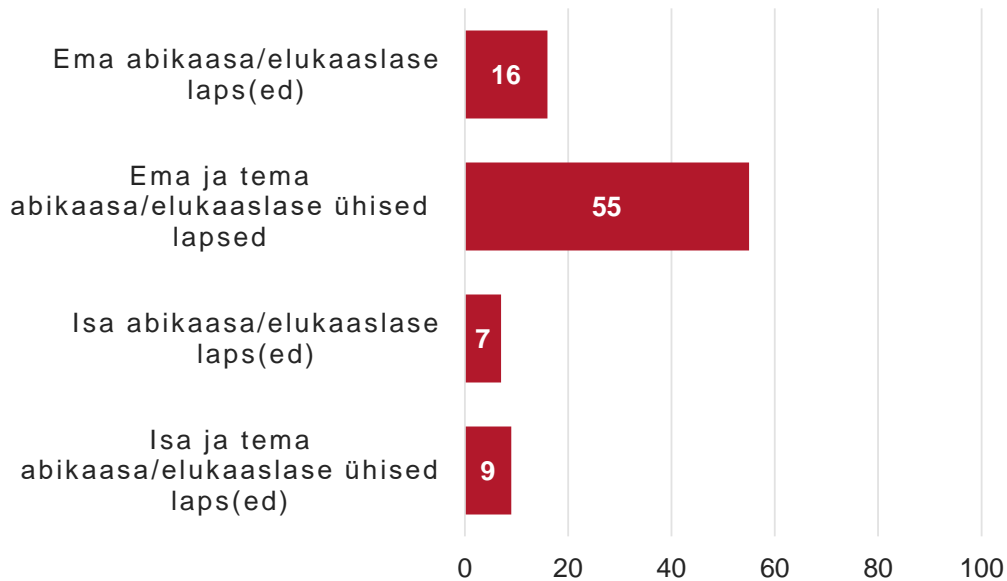

Kui noored elasid lapsepõlvekodus põhiliselt koos kasuvanemaga, küsiti küsimus ka peres elanud teiste laste kohta (joonis 24).

Selgus, et kõige sagedamini kuulusid perre veel ema ja tema uue abikaasa/elukaaslase ühised lapsed (55%). Ema abikaasa/elukaaslase lapsed

kuulusid perre 16% juhtudest. Isa ja tema uue elukaaslase/abikaasa ühiseid lapsi oli peredes 9% ja isade lapsi varasemast kooselust 7% juhtudest.

Joonis 24. Peres elavad teised lapsed kärgperede puhul, n=151, %

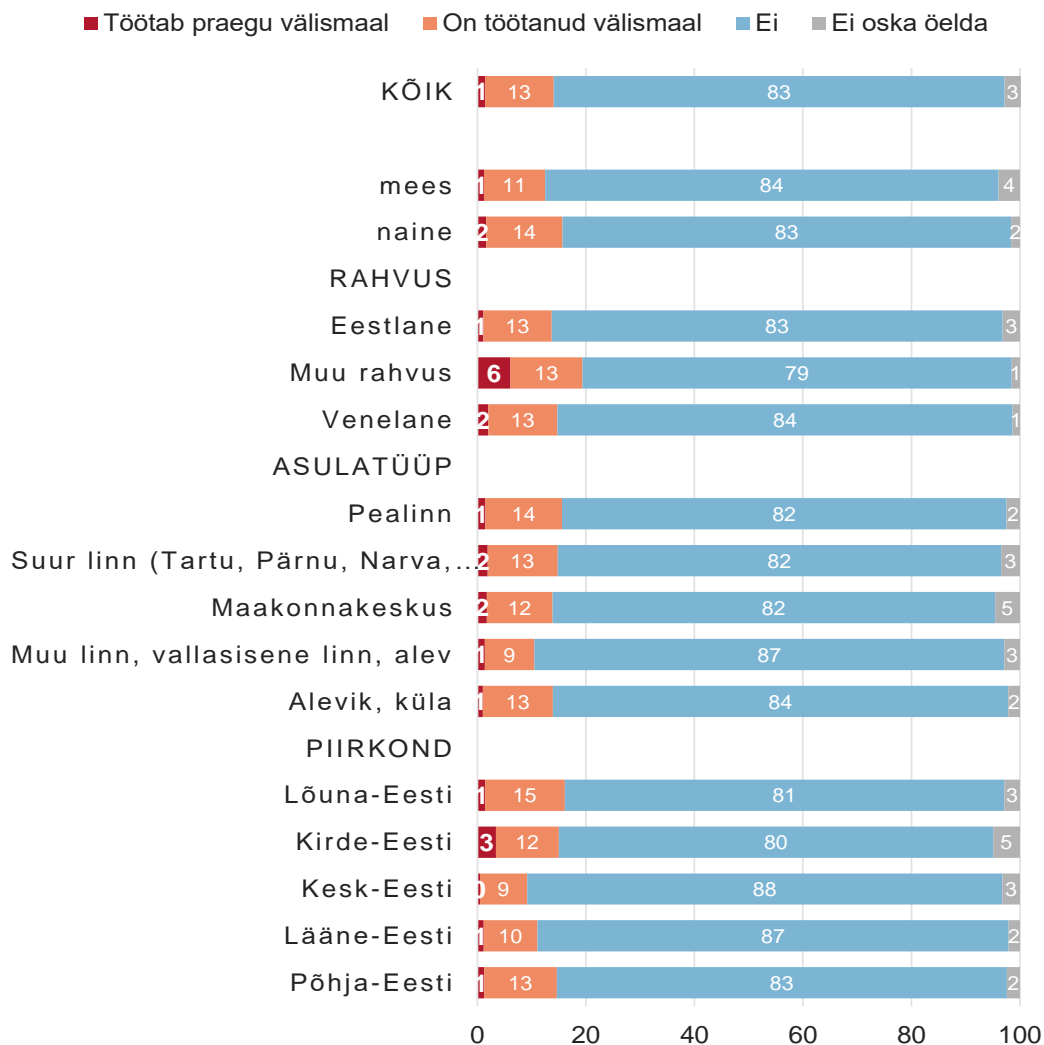
Eraldi puudutas uuring teemat, kas peredel on kogemust vanemate välismaal töötamise perioodidega. Küsiti nii ema kui ka isa kohta.

Tulemustest selgus, et **Emad töötavad praegusel hetkel välismaal** 1% juhtudest ning peresid, kus ema on seal töötanud varem, on 13% (joonis 25). Statistiliselt olulisi erisusi piirkonniti ning vastaja soo või rahvuse lõikes ei esinenud.

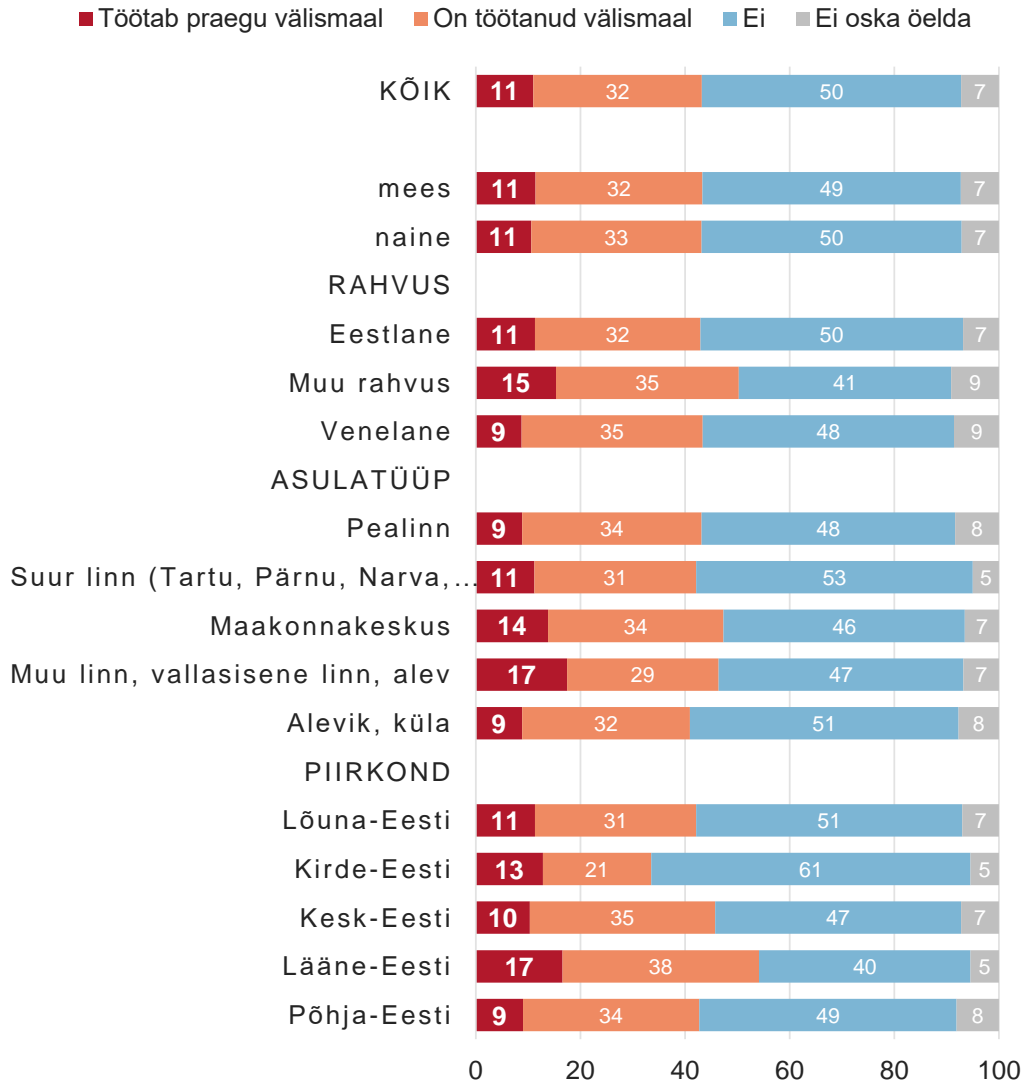
Isad omavad emadest sagedamini välismaal töötamise kogemust. Nii töötab hetkel välismaal 11% vastanud noorte isadest ja 32% on seal töötanud varem, seega omab taolist kogemust tervelt 43% sihtrühma noortest (joonis 26).

Isade puhul näeme, et keskmisest sagedamini töötavad välismaal väikelinnades elavate noorte isad – 17%. Piirkondadest eristuvad Lääne-Eesti, kus isa töötab välismaal keskmisest sagedamini ja Kirde-Eesti, kus seda esineb keskmisest harvem (34% sealsetest noortest omab taolist kogemust).

Joonis 25. Kas Teie ema töötab või on töötanud välismaal? n=1624, %

Joonis 26. Kas Teie isa töötab või on töötanud välismaal? n=1624, %

4.4.1 Kodune õhkkond, perevägivald ja alkoholi tarbimine

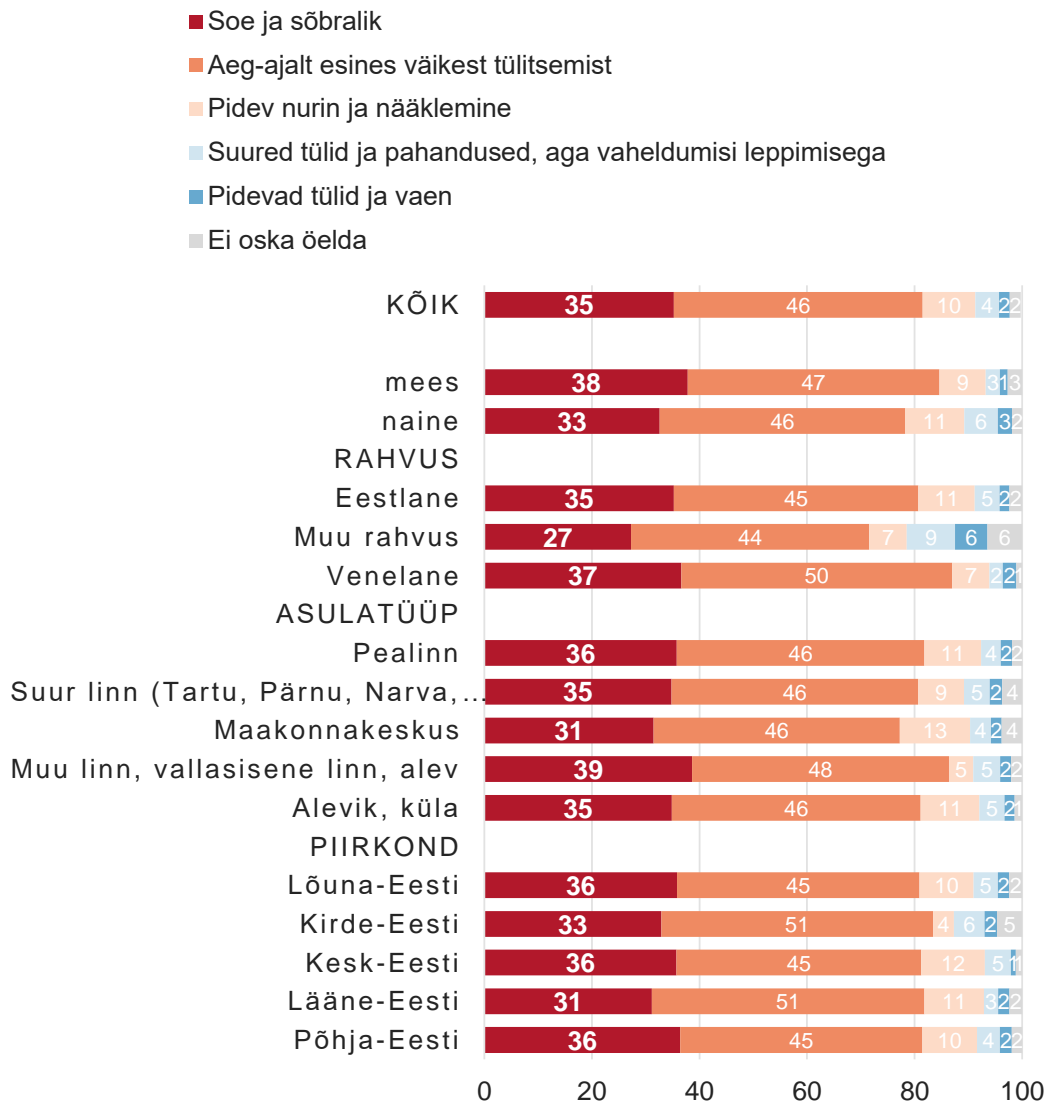
Saamaks ülevaadet noorte **peredes valitsevast õhkkonnast**, esitati neile kolm küsimust: peresisesest üldisest õhkkonnast, perevägivallast ja alkoholi tarbimisest.

Selgus, et 81% noorte kasvuperedes valitses suhteliselt hea õhkkond – soe ja sõbralik oli see 35% ning harvade väikeste tülidega 46% (joonis 27). Seevastu 16% noortest on kasvanud hoopis keerulisemas keskkonnas. Nii tunnistas pidevat nurinat ja nääklemist 10%, suuri tülisid vaheldumisi leppimisega 4% ning pidevat tülitsemist ja vaenu oma lapsepõlvkodus 2% noortest.

Tüdrukud märkisid siin poistest veidi harvem sooja ja sõbralikku õhkkonda ning veidi sagedamnini suuri tülisid. Vene noored hindavad oma kasvukeskkonda eestlastega

võrreldes veidi paremaks, sama tendents tuleb välja Kirde-Eesti vastajate puhul. Muudes piirkondades olulisi erisusi üldtulemusest ei ilmne.

Joonis 27. Vanematekodu üldine õhkkond, n=1624, %

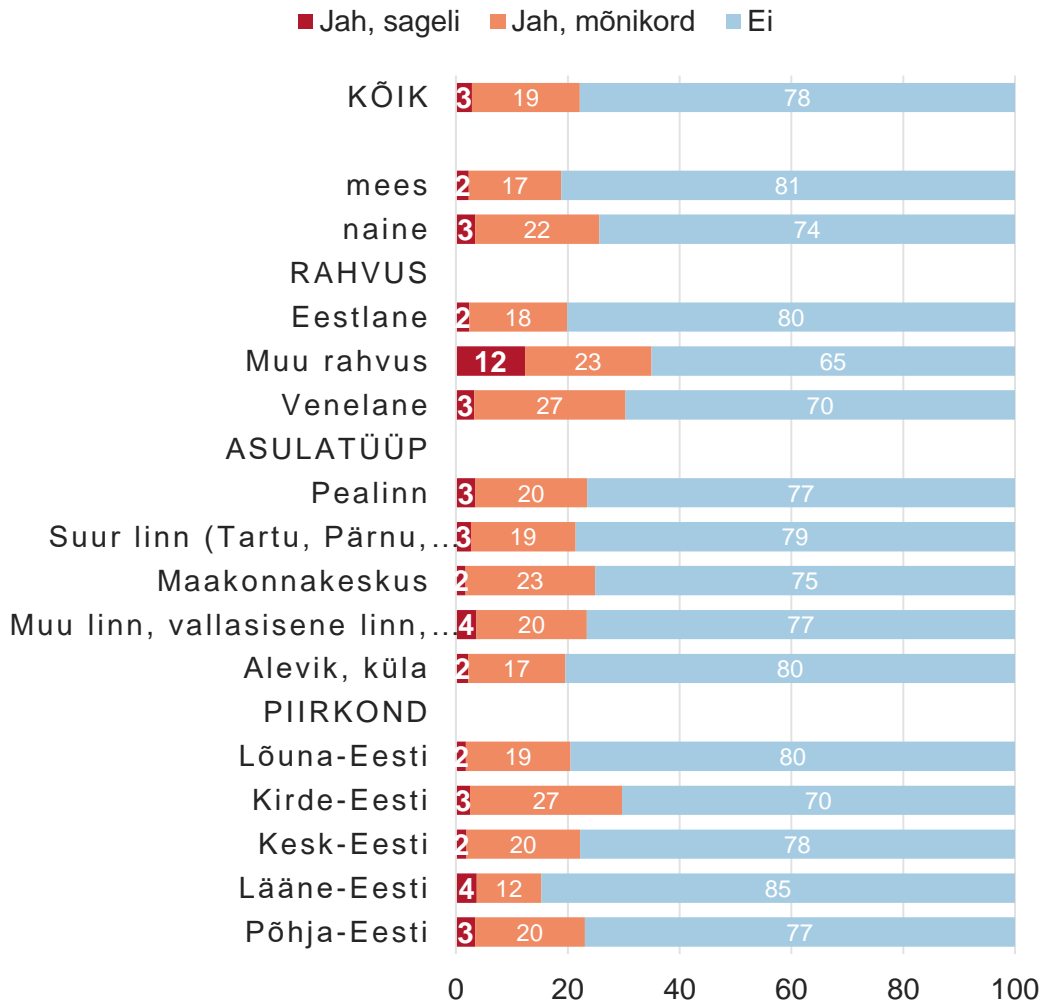
Küsimus: Kas Teil on tulnud oma vanematekodus kokku puutuda **agressiivsuse ja perevägivallaga?**

Küsimusele vastas, „jah, sageli“ 3% noortest ning variandi „jah, mõnikord“ valis 19%. Seega on üle viiendiku sihtrühma noortest mingil perioodil perevägivallaga kokku puutunud.

Lisaks selgus uuringust, et tüdrukud on poistest veidi sagedamini perevägivalda välja toonud (võimalik, et poisid ei taha siin tegelikku olukorda tunnistada). Lisaks näeme erisust ka rahvuspõhiselt: muu rahvuse esindajad on tunnistanud

perevägivalda teistest sagedamini (12%), vene noored aga sagedamini „mõnikord“ esinevat vägivalda (27%). Piirkonniti on Lääne-Eestis perevägivalda harvem nimetatud ja Kirde-Eestis keskmisest sagedamini.

Joonis 28. Agressiivsus ja perevägivald vanematekodus, n=1624, %

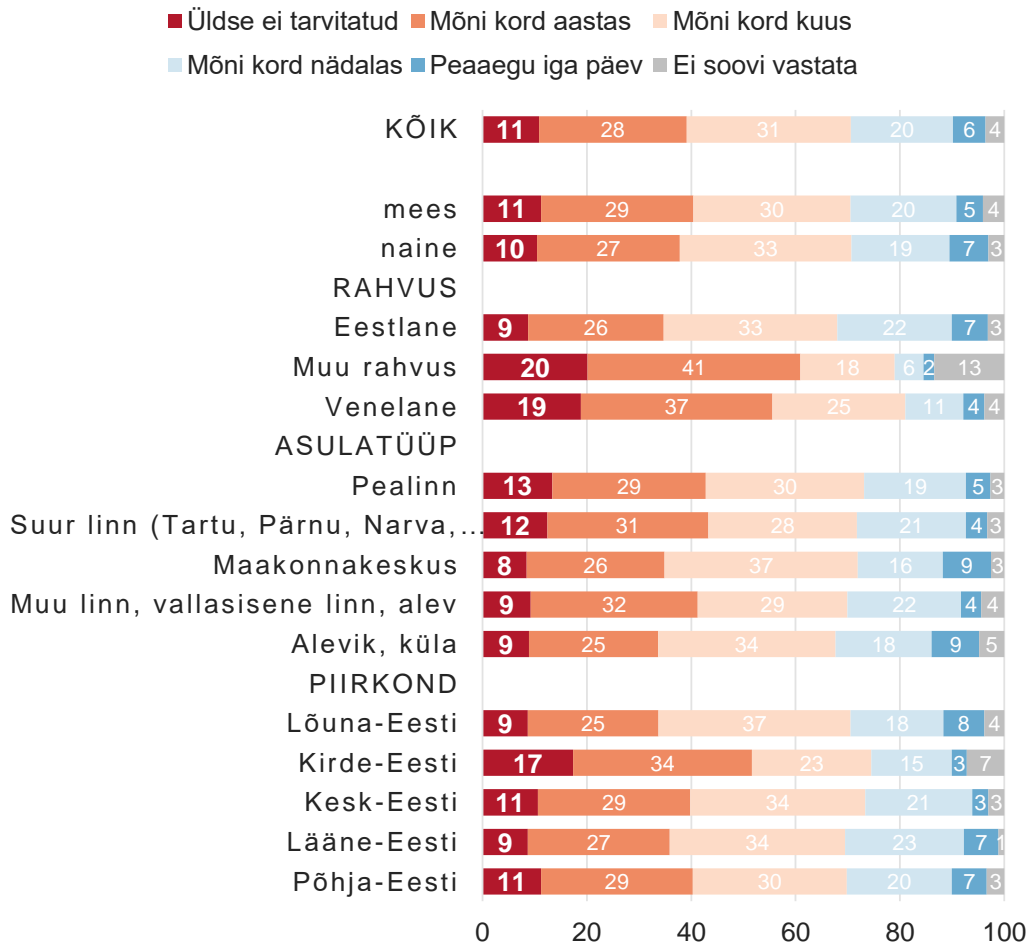
Alkoholi tarvitamine peredes

Noorte kasvukeskkonda ja tulevikuvaateid võib mõjutada ka see, kas tema peres tarvitatakse alkoholi, seetõttu uuriti ka vastavat teemat.

Selgus, et üldiselt noorte peredes sellega suuri probleeme pole olnud – 11% peredes ei tarvitatud seda üldse, 28% vaid mõned korrad aastas ning 31% mõned korrad kuus. 20% aga tarvitati seda mitmel korral nädalas ning 6% pea-aegu igapäevaselt. Lisaks ei soovinud küsimusele vastata 4%, kellest võib arvata, et osades peredes on samuti alkoholiga probleeme esinenud.

Vene perede noored märkisid, et neil tarvitatakse alkoholi mõnevõrra vähem, kui Eesti peredes. Väike erinevus ilmneb ka maapiirkondade juures, kus igapäevast tarvitamist on märgitud keskmisest veidi sagedamini. Piirkondadest eristub Kirde-Eesti, kus tarvitatakse alkoholi muude piirkondadega võrreldes mõnevõrra harvem.

Joonis 29. Kui sageli tarvitatakse/tarvitati Teie vanematekodus alkoholi?
n=1624, %

5 Noorte pereplaanid

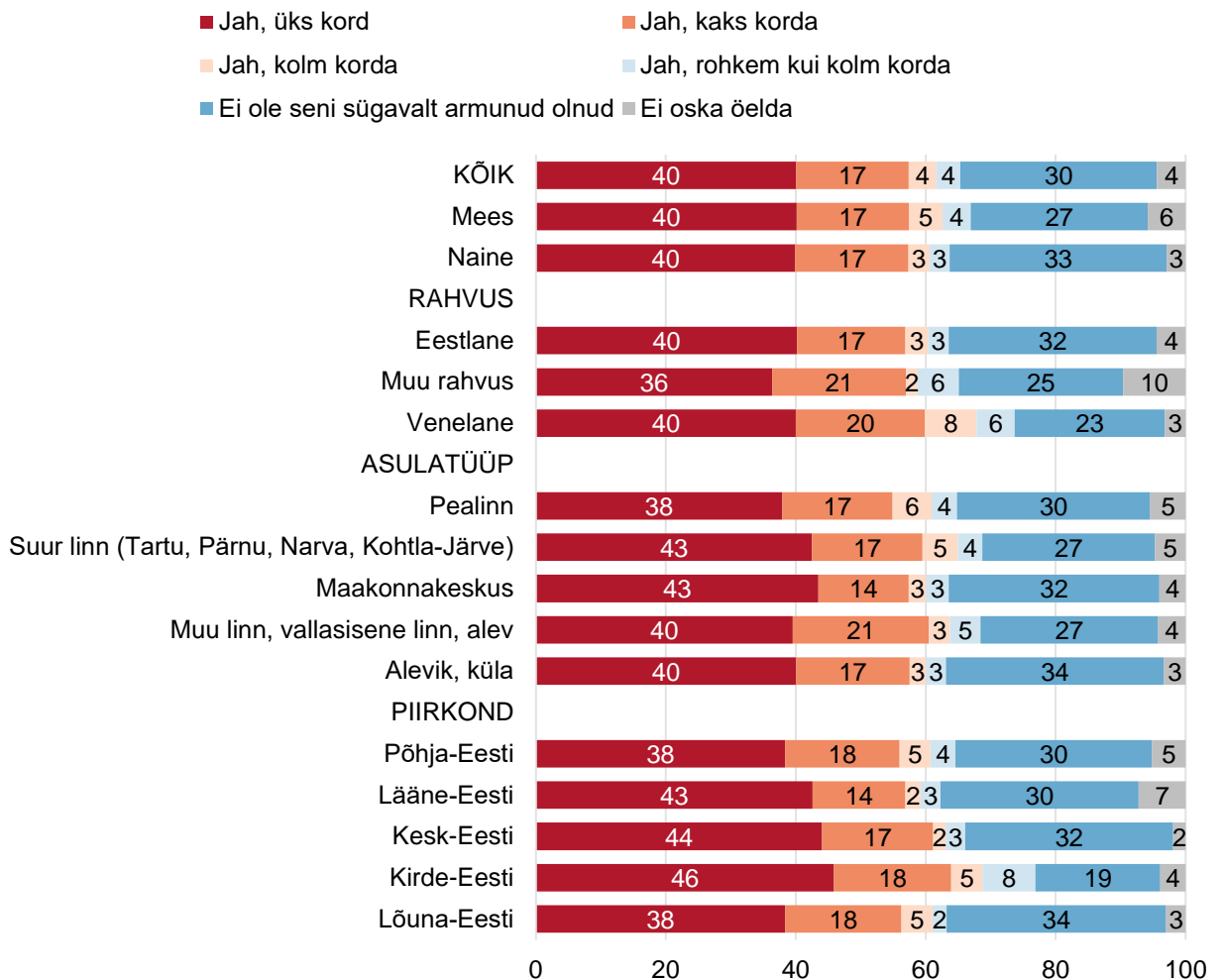
5.1 Lähisuhted ja seksuaalsus

Siinses peatükis vaatleme teemasid, nagu armumine, seksuaalsed kogemused ja sättumus.

Sügavalt armunud on olnud ühel korral 40% sihtrühma noortest, kahel korral 17% ja kolmel korral 4% (joonis 30). Seni ei ole armastust veel tundnud 30% noortest.

Tüdrukute seas on poistega võrreldes veidi enam neid, kes veel sügavalt armunud olnud ei ole. Vene rahvusest noored aga on olnud keskmisest sagedamini kolmel korral armunud ning vähem on nende seas neid, kes pole üldse armastust tundnud. Kirde-Eesti noorte seas on vähem neid, kes pole veel armunud olnud.

Joonis 30. Kas Te olete olnud sügavalt armunud? Kui jah, siis mitu korda?
n=1624, %

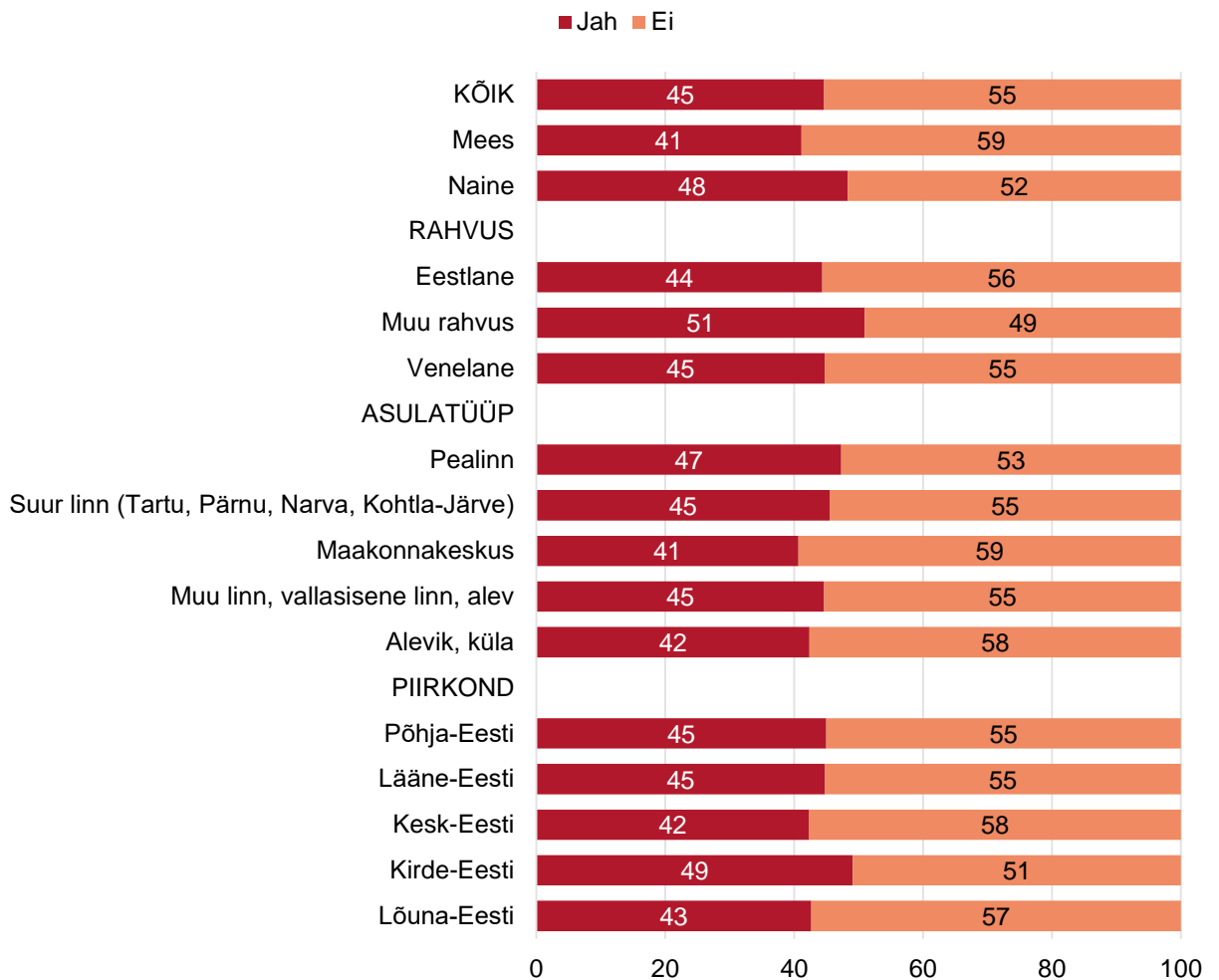

Kui kaks kolmandikku noortest on olnud armunud, siis seksuaalvahekorras on olnud 45% sihtrühma noortest.

Siin sõltub tulemus suuresti vastaja vanusest: nii on 16 aastastest olnud vahekorras 23%, 17-aastastest 36%, 18-aastastest 56% ning 19-20-aastastest 64-65%.

Tüdrukute seas on poistega võrreldes enam neid, kes on vastanud jaatavalt (48%). Rahvuse ja elukoha lõikes tulemused oluliselt ei eristu.

Joonis 31. Kas Te olete olnud seksuaalvahekorras? n=1624, %

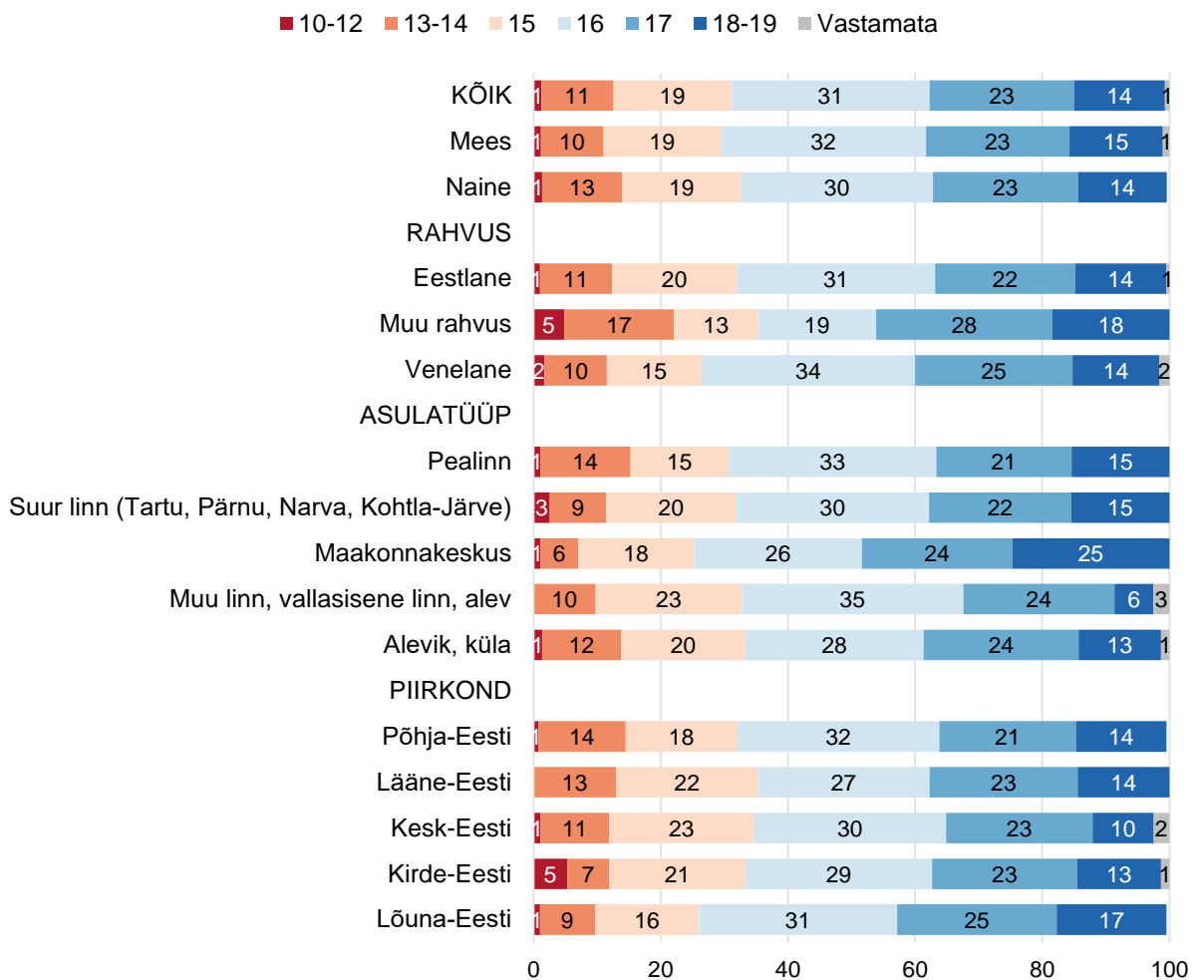

Seksuaalelu alustasid sihtrühma noored kõige sagedami 16-aastaselt 31%. Enne 16-eluaastat alustas kokku samuti 31% ning 17-19-aastaselt kokku 37% neist, kes on olnud seksuaalvahekorras (joonis 32).

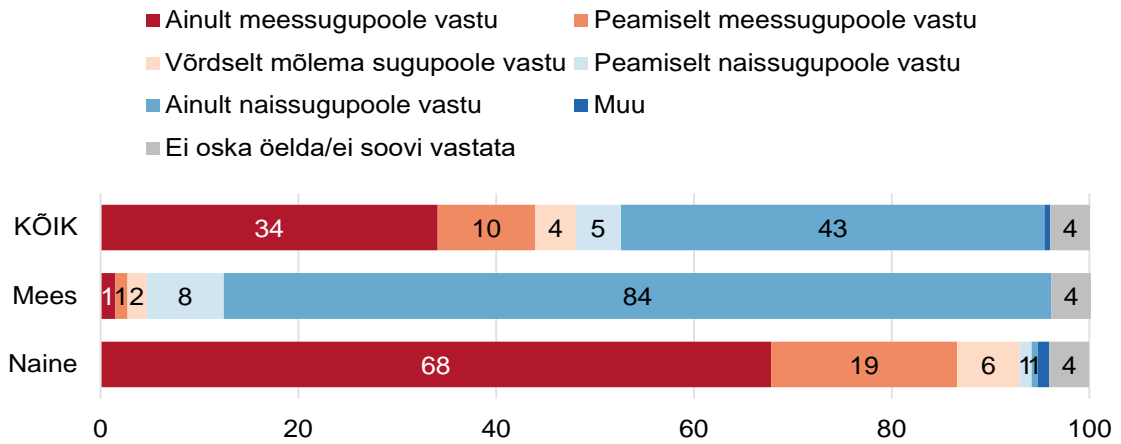
Antud küsimuse tulemus ei sõltu vastaja soost, rahvusest ega elukohast.

Noortelt küsiti, milline on nende **seksuaalne külgetõmme** e.sättumus. Tulemustes näeme, et nii poiste kui tüdrukute seas on võrdset 2% neid, kes tunnevad külgetõmmet oma soo vastu (kas siis ainult või peamiselt). Võrdset tõmmet mõlema sugupoole vastu tunneb 6% tüdrukutest ja 2% poistest. 4% noortest ei soovinud või ei osanud küsimusele vastata (joonis 33).

Joonis 32. Seksuaalelu alustamise vanus, n=733, kes on olnud seksuaalvahekorras, %

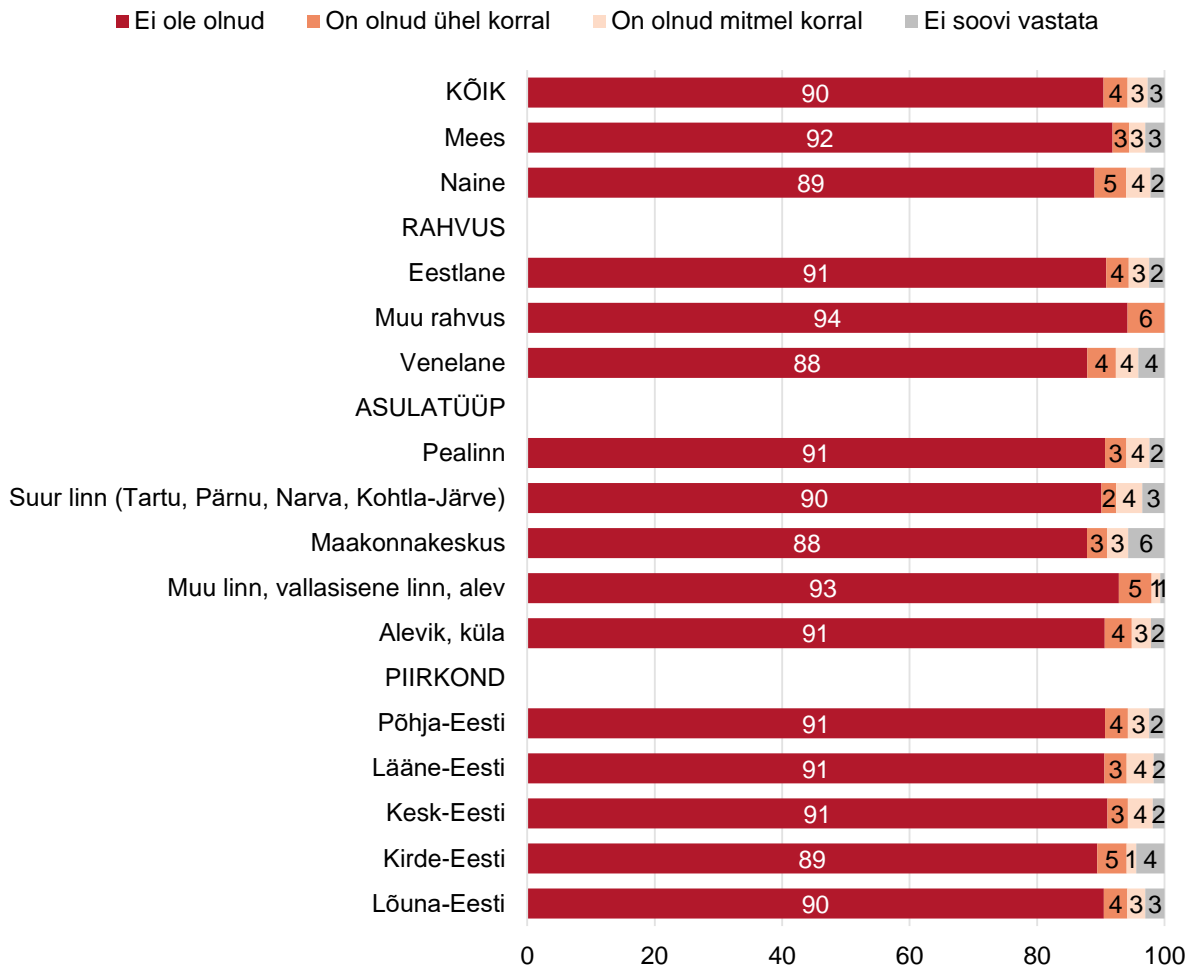
Joonis 33. Milline alljärgnevast kirjeldab kõige paremini Teie seksuaalset külgetõmmet (sättumust)? n=1624, %

Küsimus: Kas Teil on olnud seksuaalkogemusi (seksuaalvahekord, petting) Teiega samast soost partneriga?

Vastavalt uuringule on selliseid kogemusi ette tulnud 7% noortest, sh 3% korduvalt. Joonisel on ka toodud antud küsimuse tulemused taustagruppide lõikes, kuid peab mainima, et siinsed erinevused üldtulemusest ei ole statistiliselt olulised.

Joonis 34. Seksuaalkogemused (seksuaalvahekord, petting) samast soost partneriga, n=1624, %

5.2 Oma pere ja lapsed

Käesolev uuringuosa puudutab seda, millised on noorte plaanid oma perekonna moodustamise ja laste osas ning nende hinnangut sellele, mitu last võiks olla üldiselt Eesti peredes.

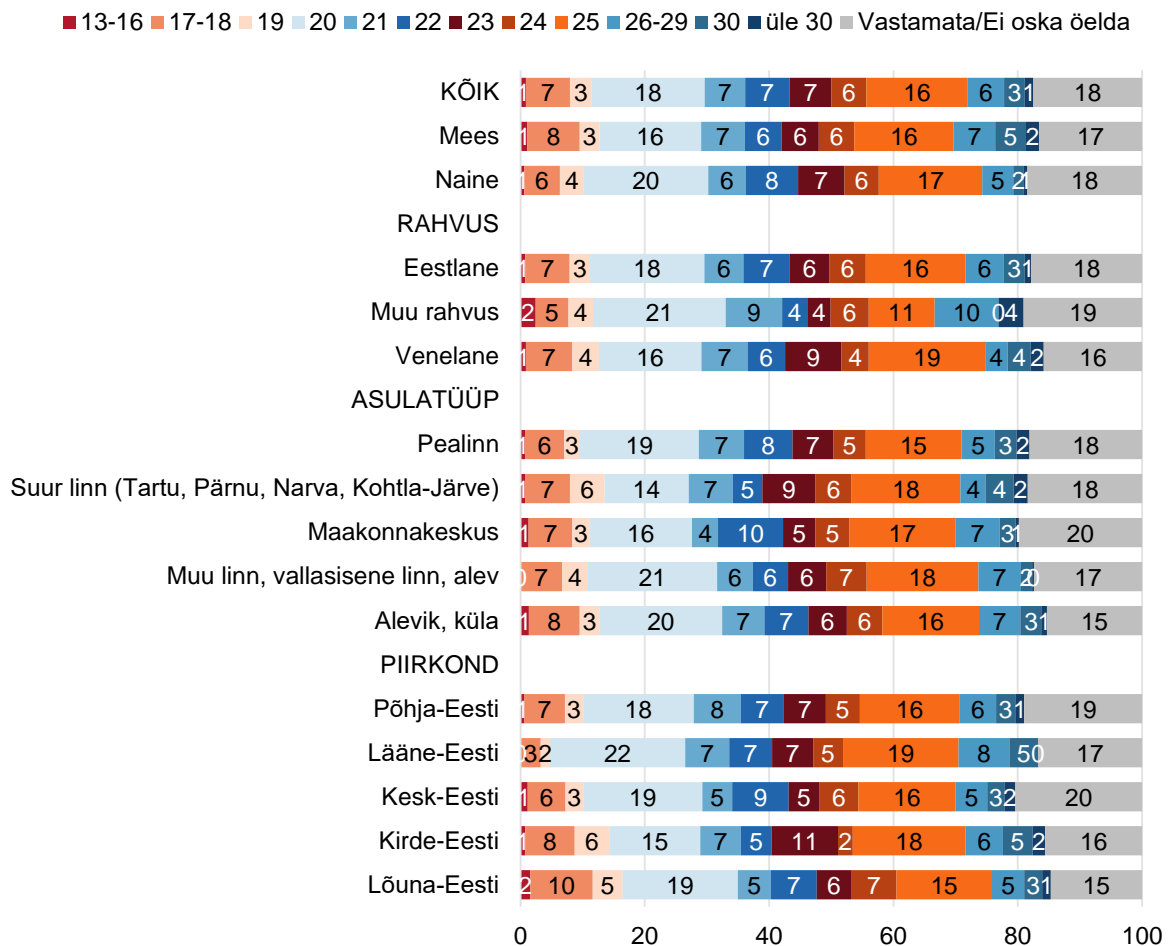
5.2.1 Kooselu ja abielu

Esmalt vaatleme kooselu alustamise ja abielu teemat. Küsimus: Milline on Teie arvates kõige sobivam vanus kooselu alustamiseks meestel ja naistel?

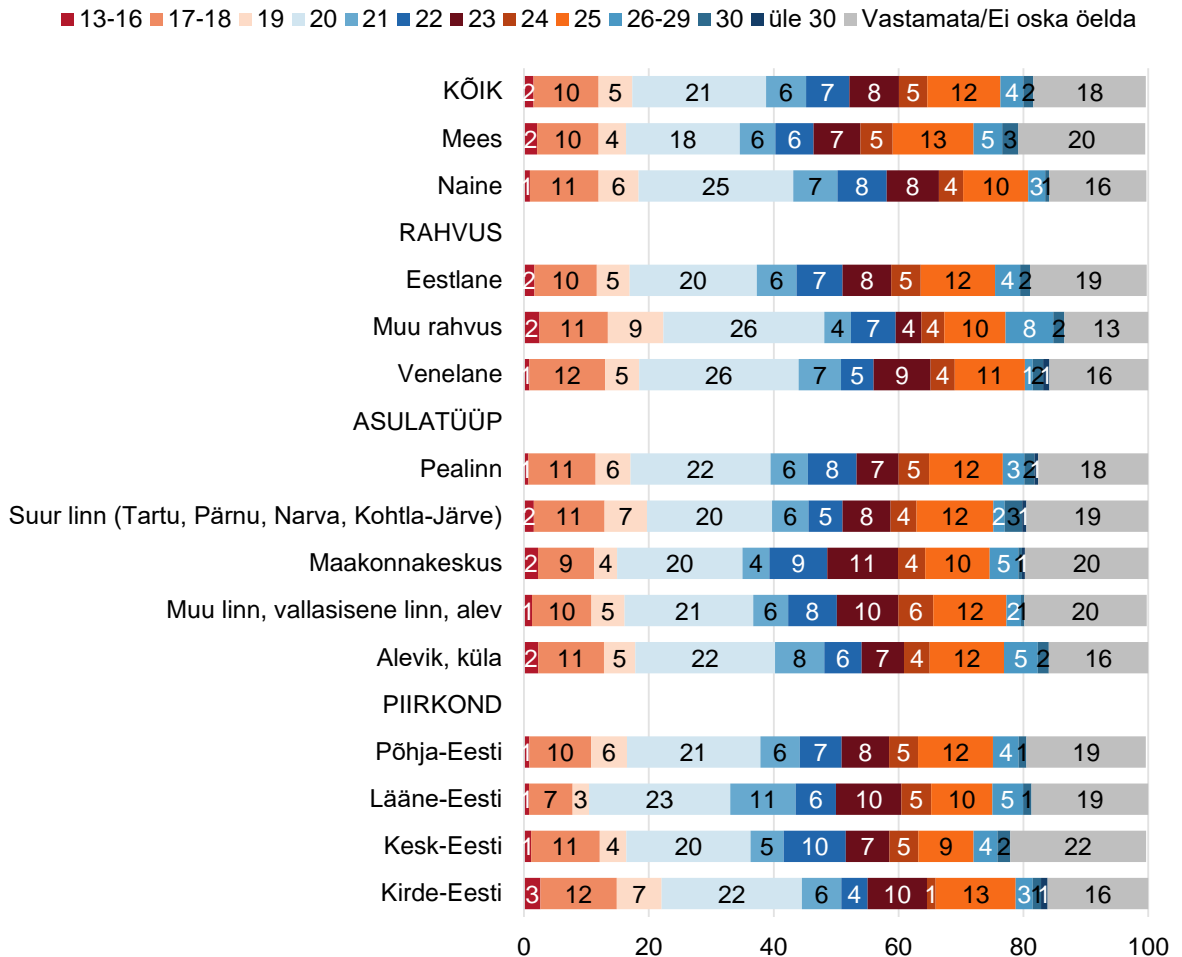
Meeste puhul arvavad noored kõige sagedamini, et neile sobivaim vanus kooselu alustamiseks on 20-aastat (18%) või siis 25. aastat (16%). Enne 20.eluaastat võiksid mehed kooselu alustada kokku 11% noorte hinnangul, vanust 21-24 peab sobilikuks aga kokku 27% vastanutest. 10% arvab, et sobivaim vanus selleks on alates vanusest 26 aastat. Küllalt suur osa noortest ei oska toodud küsimusele midagi vastata – 18%.

Naiste puhul arvavad noored ülekaalukalt, et sobivaim vanus kooselu alustamiseks on 20a.(21%). Enne 20 peab seda tüdrukutele parimaks ajaks 17% vastanutest, peale 25 a. aga vaid 6%. Ka siin on eelnevaga sama palju noori, kes vastata ei oska (18%).

Joonis 35. Kõige sobivaim vanus kooselu alustamiseks meestel. n=1624, %

Joonis 36. Kõige sobivam vanus kooselu alustamiseks naistel, n=1624, %

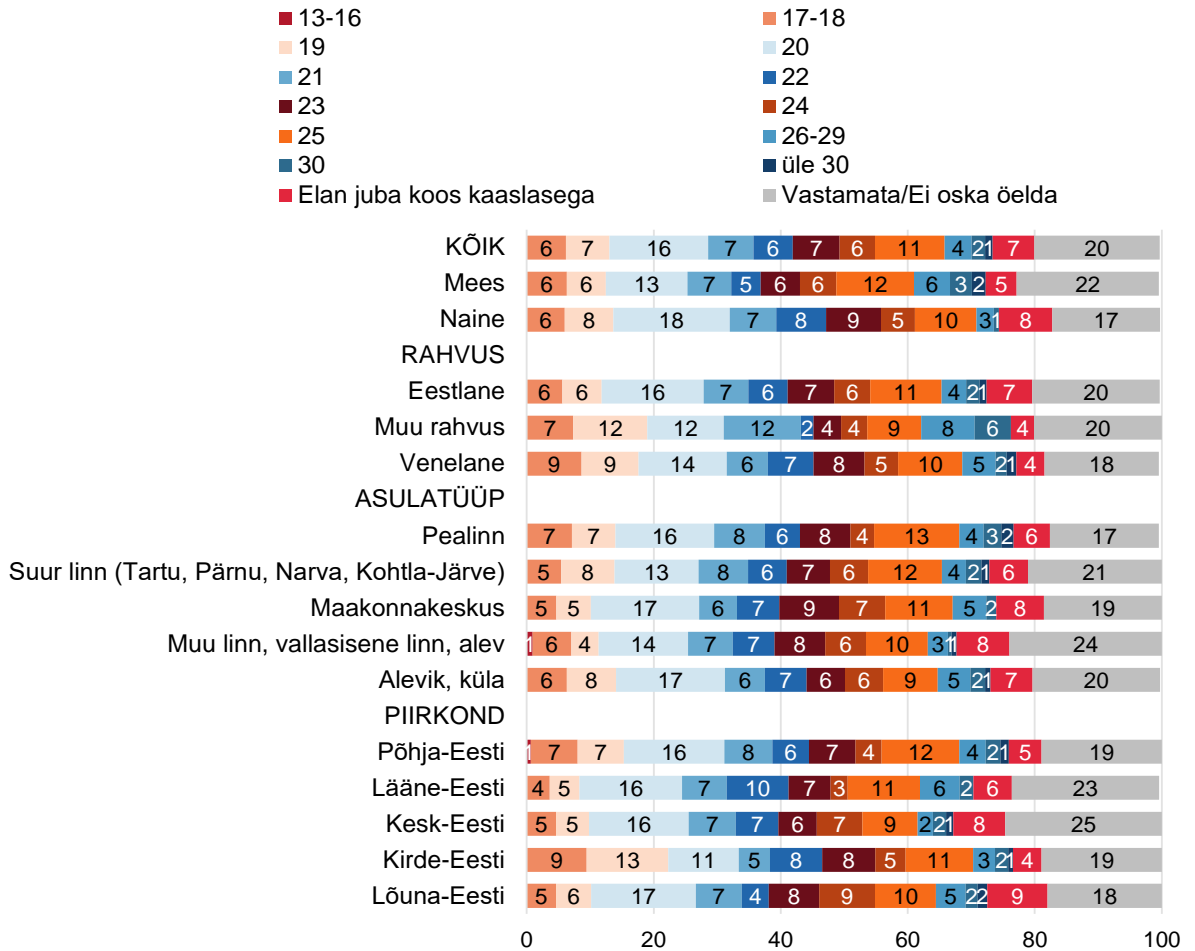
Hinnang enda jaoks sobilikule ajale kooselu alustamiseks

Lisaks uuriti noortelt, millal nad ise tahaksid oma esimest kooselu alustada. Tulemustest näeme, et ka siin toodi kõige sagedamini välja vastuseid kas 20a. või 25a. 7% noortest elab hetkel juba koos elukaaslasega.

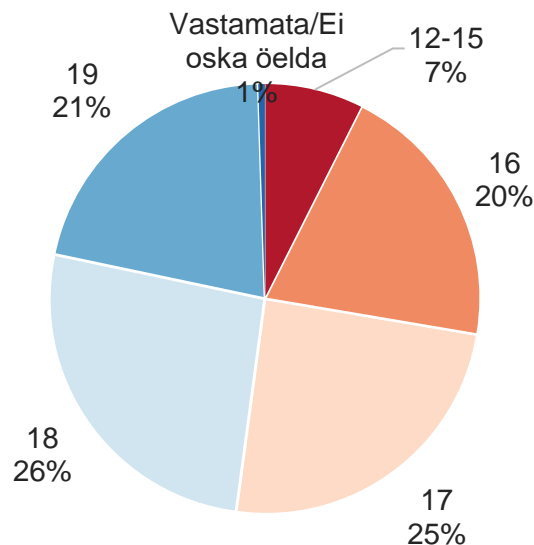
Tüdrukud on poistest sagedamini välja toonud vanust 20, samuti on tüdrukute seas ka enam neid, kes juba praegu koos kaaslasega elavad. Kirde-Eestis tuuakse muu Eestiga võrreldes sagedamini sobivaima vanusena välja vanust 19a. (13%).

Neilt, kes juba praegu elavad koos kaaslasega, küsiti, millal nad alustasid oma esimest kooselu. Vastused on välja toodud joonisel 38. Kõige sagedasemaks vanuseks kujunes siin võrdset 17 ja 18a.

Joonis 37. Kui vanalt tahetakse ise kooselu alustada, n=1624, %

Joonis 38. Millal alustas esimest kooselu, n=112, kes elab koos kaaslasega, %

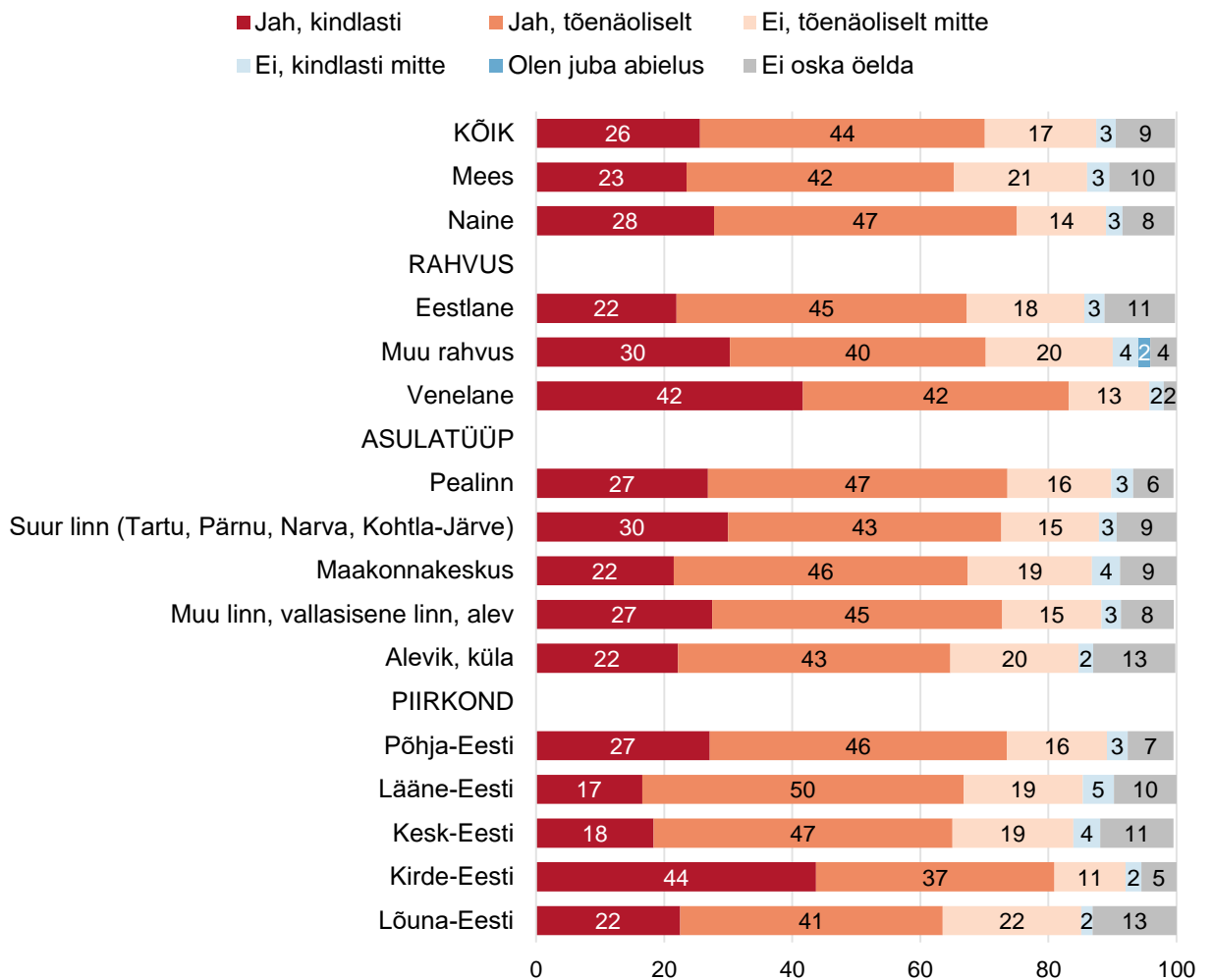

Soov ametlikult abielluda

Vastavalt uuringu tulemusele soovib ametlikult abielluda 70% noortest, seejuures 26% soov on kindel. 20% ametlikku abielu ei väärtusta ja 3% ei väärtusta seda üldse. Alla 1 % on noori, kes on juba abielus.

Näeme, et vene noored väärtustavad abielu rohkem, kui eestlased. Poisid on oma vastuses veidi ebakindlamad, kui tüdrukud. Piirkonniti on suurem soov abelluda Kirde-Eesti noortel ning väiksem on see Lääne-Eestis.

Joonis 39. Kavatsus kunagi ametlikult abielluda, n=1624, %

5.2.2 Plaanid ja hoiakud seoses lastega

Siinses peatükis vaatleme noorte hoiakuid seoses lastega - millist laste arvu peetakse ideaalseks, millist Eesti peres üldiselt sobilikuks ja kui palju lapsi soovivad

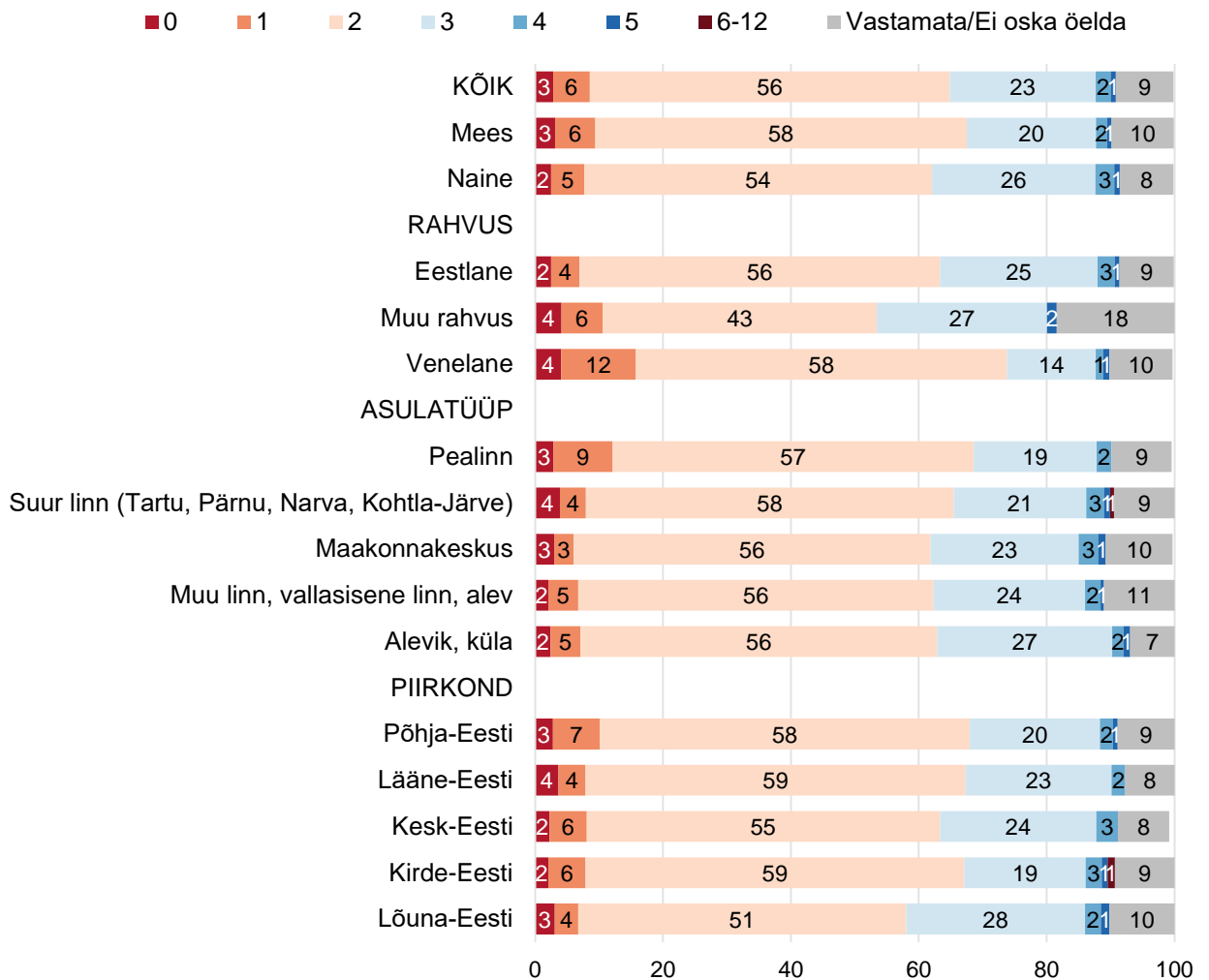
noored endale. Samuti, milline oleks noorte arvates sobilik vanus laste muretsemiseks.

Ideaalne laste arv perekonnas (üldiselt)

Näeme, et ideaalseks laste arvaks peres peavad noored ülekaalukalt 2 last (56%). Kolm last on ideaalne arv 23% arvates, üks laps peres aga 6% arvates. Vastanute seas oli ka noori, kelle arvates on ideaalne elu ilma lasteta (3% noorte arvates).

Vene noorte jaoks on ideaalseks laste arvaks üks märksa sagedamini, kui eestlastel. Ka Tallinnas nimetati keskmisest mõnevõrra sagedamini ühte last ning harvem kolme. Maapiirkondades elavate noorte ideaaliks aga on teistest sagedamini kolme lapsega pere.

Joonis 40. Milline on Teie arvates üldiselt ideaalne laste arv peres? n=1624, %

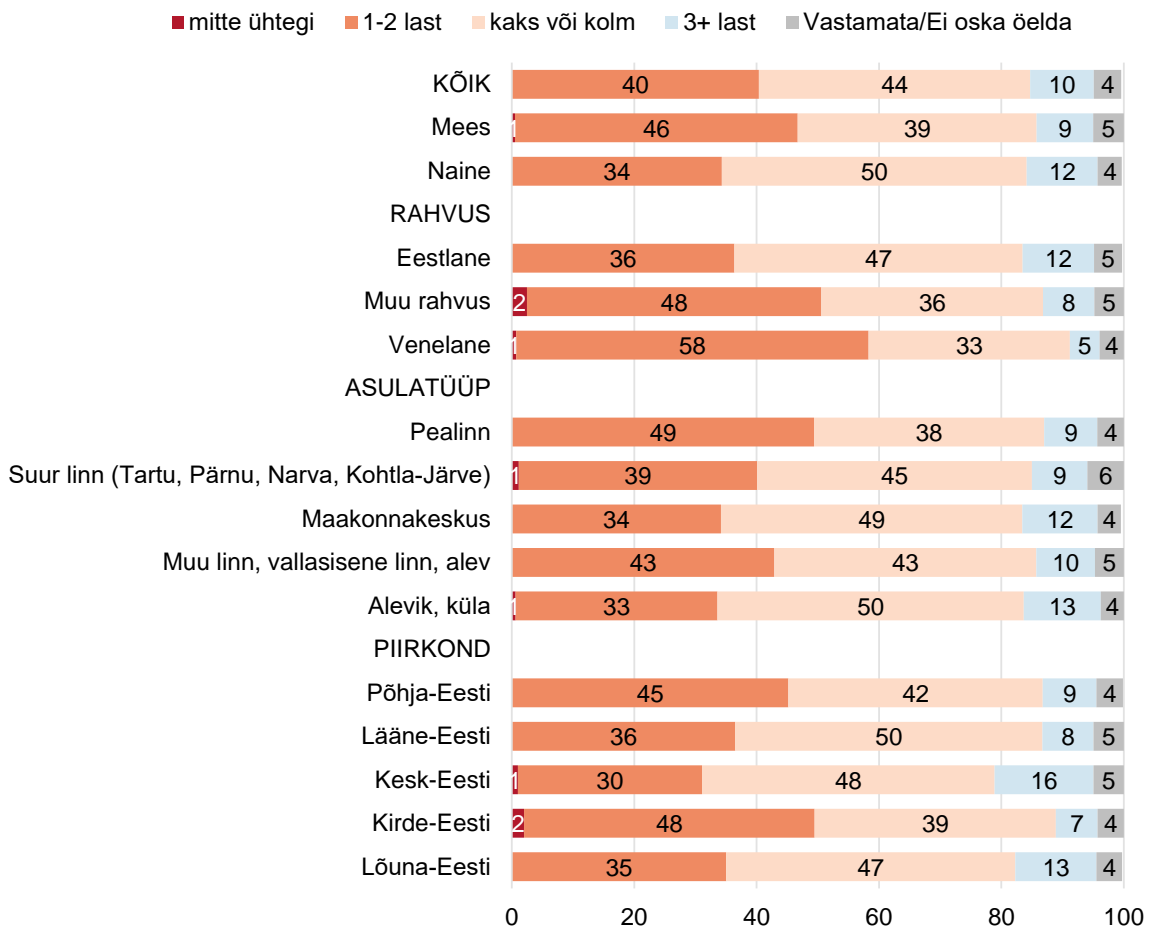

Mitu last peaks olema keskmiselt Eesti peres

Toodud küsimuse vastusevariantideks oli võimalik märkida ka 1-2 last, 2-3 last, 3-4 ja 4-5 last. Tulemused on näha joonisel 41. Nagu näeme, ei ole idee, et Eesti peres peaks kindlkasti olema 3 last, meie noorteni väga jõudnud. Kolme last nimetas siin vaid 5% ning kolm või enam last kokku 10%. Kõige sagedasem vastus oli „kaks või kolm last“.

Olulised vahed ilmnevad siin lähtuvalt vastaja soost ja rahvusest. Nii arvavad tüdrukud sagedamini, et Eesti peres peaks olema 2-3 last, poisid aga, et 1-2 last. Eesti noored peavad Eestis keskmiselt sobilikuks sagedamini 2-3 last, vene noored aga 1-2 last. Muu rahvuse esindajate seas on ka neid, kes arvavad, et Eesti peredes ei peaks olema üldse lapsi, eesti ega vene noored nii ei vastanud. Tallinna noored nimetasid siin keskmisest harvem kahte-kolme või enam last, maanoored märkisid sellist vastust sagedamini.

Joonis 41. Mitu last peaks olema keskmiselt Eesti peres? n=1624, %

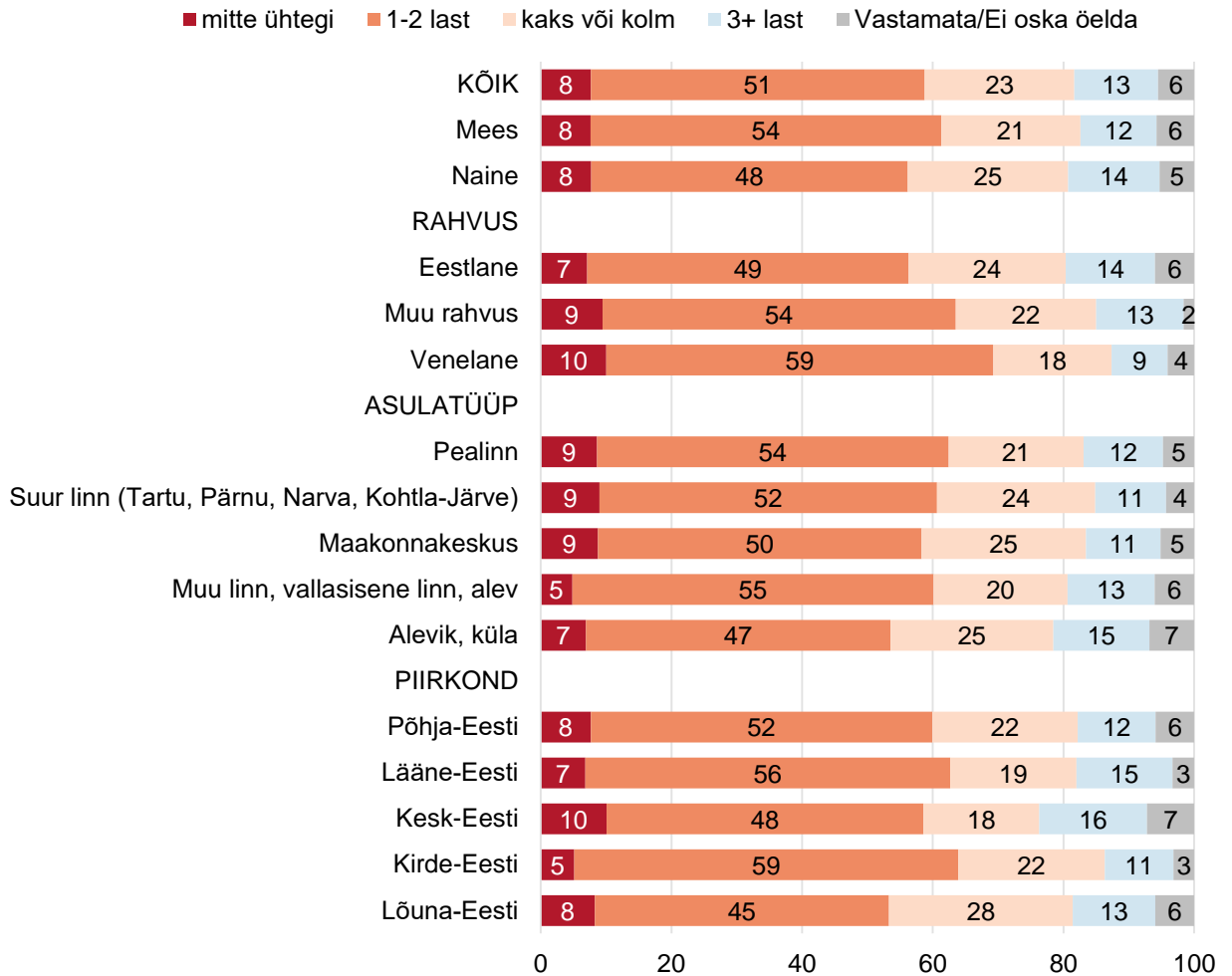
Mitu last soovivad noored endale

Praegusel hetkel näevad noored oma tulevase pere suuruseks valdavalt ühte kuni kahte last (51%). Kaks või kolm last sooviks saada 23%, kolm või enam aga 13% noortest. Üldse ei soovi oma peresse lapsi 8%.

Vene noored soovivad keskmisest sagedamini saada vähem lapsi – märkides 1-2 last (59%). Sama tulemus oli Kirde-Eesti noortel. Lõuna-Eesti elanikud seevastu soovivad mõnevõrra rohkem lapsi saada – 2-3 last märkis soovitavaks laste arvuks 28% sealsetest noortest.

Seega kaalub kolme lapse saamist kokku 36% Eesti noortest. Huvitav on see, et joonisel 16 nägime, et noored ise on sageli kasvanud üles hulga suuremates peredes – koos poolõdede ja poolvendadega on üle 3-lapselistes peredes kasvanud (vähemalt mingil ajal) üle poole noortest. Kahjuks ei soovi valdav enamus neist siiski endale kolme last. Positiivne on see, et kahte last peavad võimalikuks pooled noored ning kindlalt ühte last eelistavad siiski üsna vähesed.

Joonis 42. Mitu last Teie ise tahaksite saada? n=1624, %

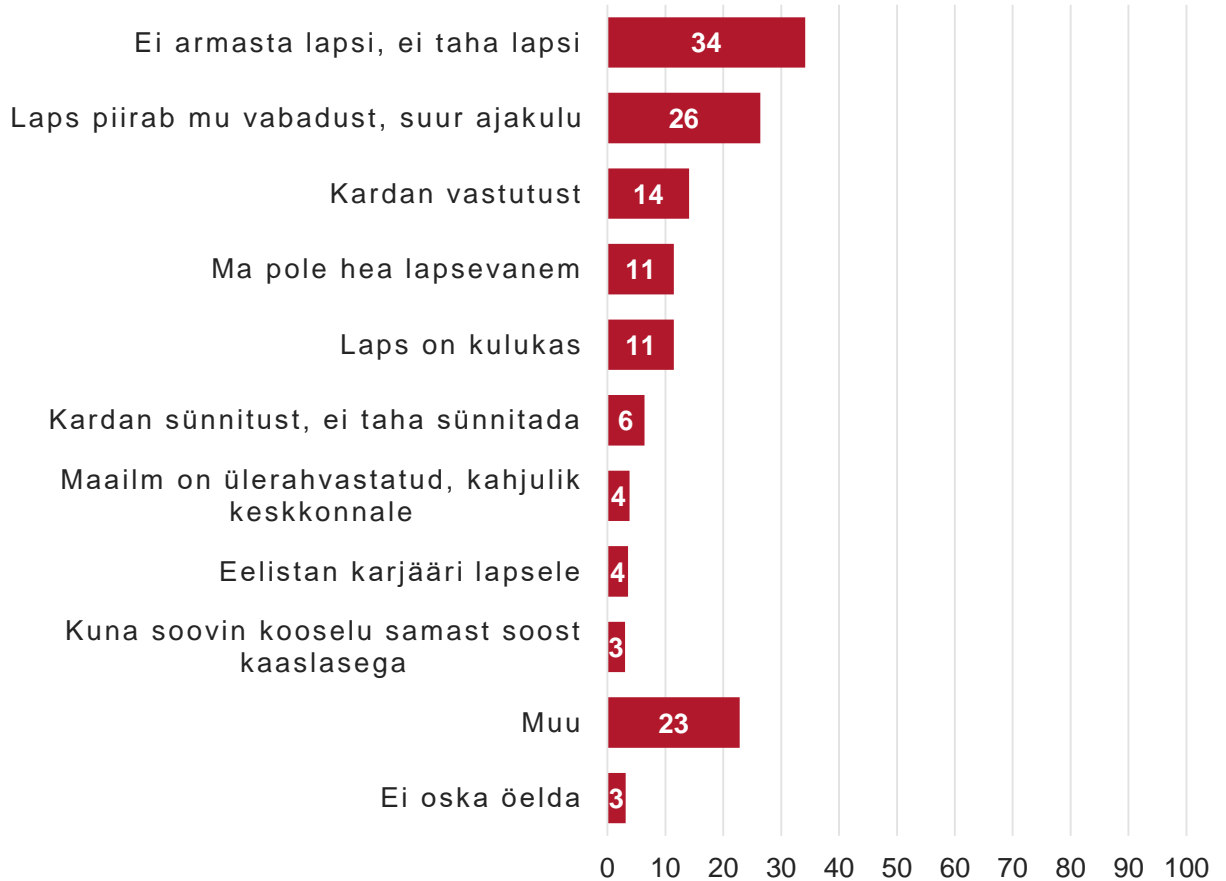

Põhjused, miks ei soovita lapsi

Neile, kes ei soovinud lapsi saada, esitati vaba küsimus selle põhjuste kohta. Peamiseks põhjuseks öeldi: ei armasta lapsi, ei taha lapsi (34%). Teisena mainiti, et laps piirab vabadust, lapsele kuluv aeg on väga suur. Lisaks kardetakse kaasnevat vastutust, arvatakse end olevat halb lapsevanem ning kardetakse suuri kulutusi, mis kaasnevad lapsega.

Seega ei ole majanduslik põhjus sugugi esimeste takistuste seas, tähtsamad on noorte muud hoiakud ja prioriteedid.

Joonis 43. Miks Te ei soovi lapsi saada? n=123, kui vastaja ei soovi lapsi saada, %

Siinkohal toome välja mõned näited noorte poolt antud vastustest (muutmata sõnastuses):

- *Ei taha, lihtsalt. Laste saamine ei ole kunagi mu tulevikuplaanides olnud + see sünnitamisvideo mida koolides näidatakse, kindlasti ei aita asjale kaasa.*
- *Eelistan karjääri ja pealegi ma ei oleks kuigi hea ema*
- *Elus on tähtsamat kui laste saamine, tahan nautida iseennast ja kasutada kõiki võimalusi, mis elu mulle pakub. Ilma lasteta.*
- *Ei soovi teise inimese eest niimoodi vastutada*
- *Kuna ma ei soovi kaasa aidata ülerahvastatusele ning ma ise leian, et lapsed on üsnagi tüütud: nad vajavad palju aega ja raha. Veelgi, kuna ma eelistan koos elada samast soost partneriga, siis ei ole meil võimalik koos lapsi saada*
- *Liiga rasked ajad, et nendega tegeleda.*
- *Liiga suur vastutus ja hirm miite anda parimat kasvatust ja keskkonda uuele inimesele, kes siia maailmasse sünnib. Samuti ei taha, et ta peaks kasvama sellisesse maailma nagu see praegu on, ei suudaks näha oma last kannatamas või halvimal juhul haigena.*

- *Ma ei arva, et olen võimeline lapse korralikult üles kasvatama*
- *Ma ei kujuta ette ennast lapsevanemana ning mu lähiaja plaanides ei ole kohta lapsele.*

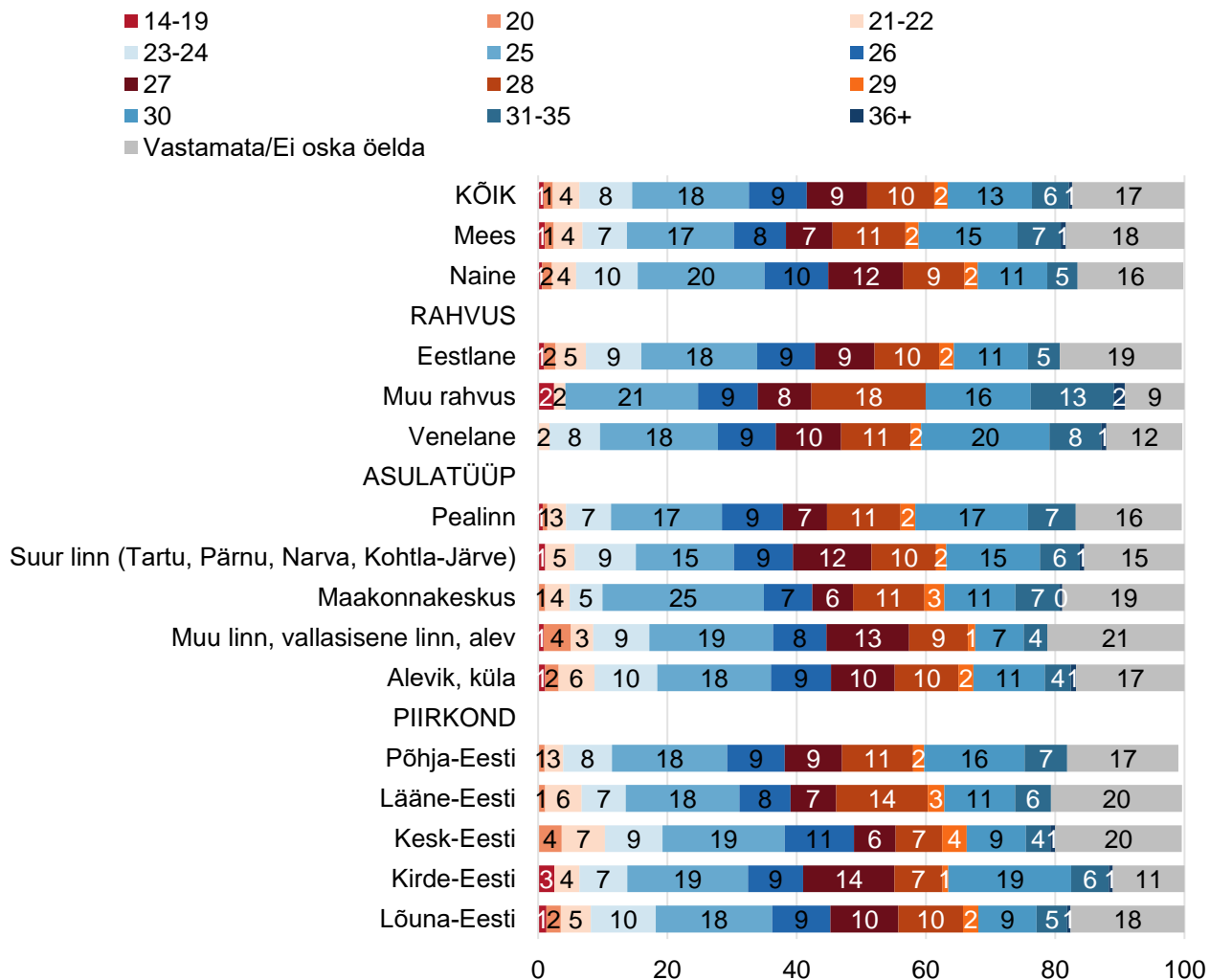
5.2.3 Sobiv vanus laste muretsemiseks

Noorte arvamused **meestele sobivaima vanuse** osas esimese lapse saamiseks on väga erinevad. Kõige sagedamini pakuti siin välja vanust 25 aastat, (18%) kuid enamus vastuseid jäävad sellest tahapoole, olles vahemikus 26-30a. – kokku 43%. Vaid 8% arvab, et esimese lapse jaoks sobilik vanus on meestel vahemikus 23-24a. (joonis 44).

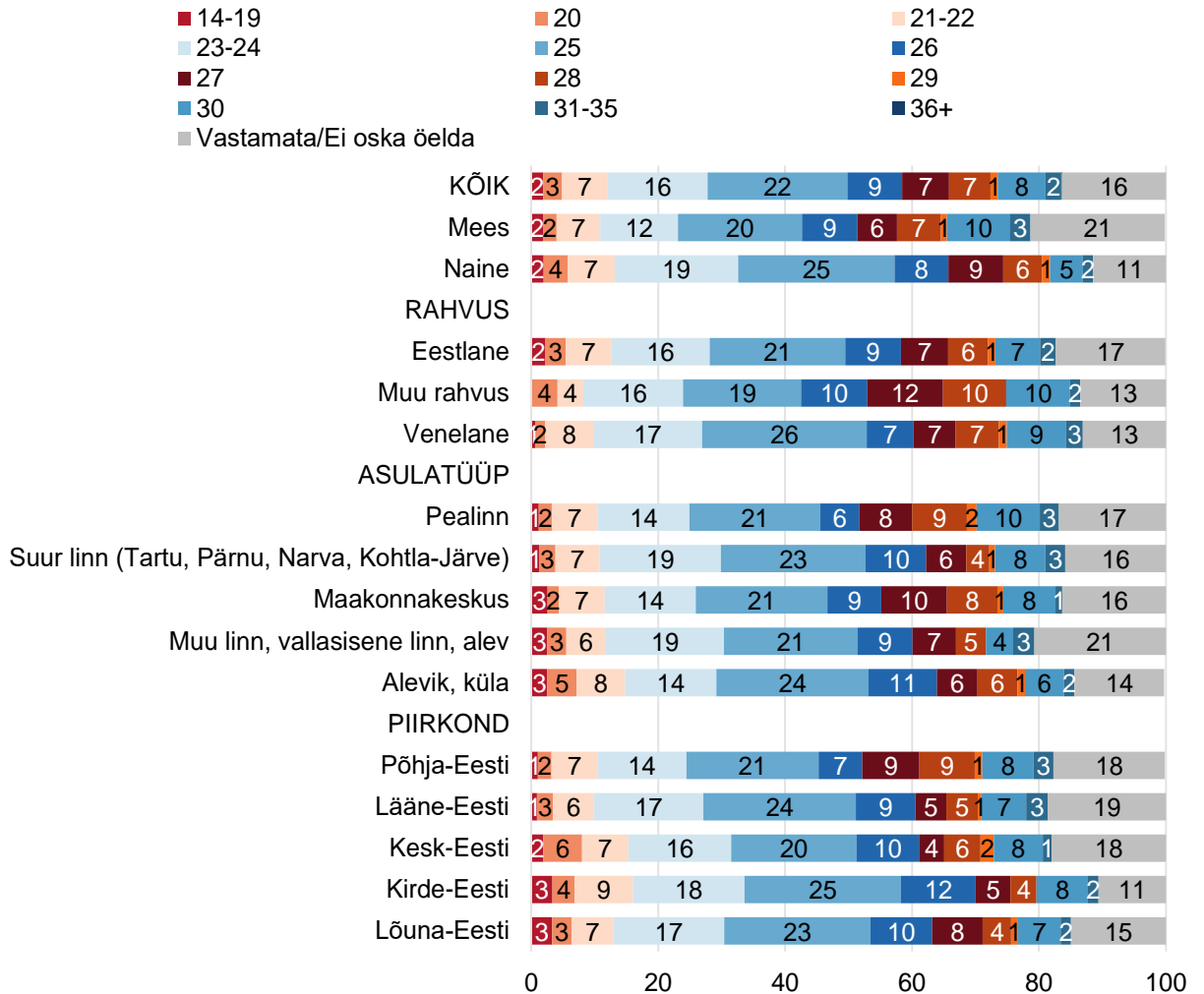
Naiste osas pakutakse esimese lapse jaoks sobilikku aega veidi varasemaks ajaks. Ka nende osas esines sagedamini vastus 25 a. – 22%, kuid enne seda peab sobivaimaks last saada kokku 26% noortest. 32% arvab, et sobivaim vanus naistele on vahemikus 26-30a.

Silma paistab, et tüdrukud ise pakuvad naistele sobilikke aegu varasemaks, kui seda teevad poisid. Samuti arvavad nad meeste puhul, et sobilik aeg on varem, võrreldes sellega, mida poisid ise arvavad (joonis 45). Seega on siin näha mõningaid arvamuste lahknevusi poiste ja tüdrukute ootustes.

Joonis 44. Kõige sobivam vanus esimese lapse saamiseks meestel, n=1624, %

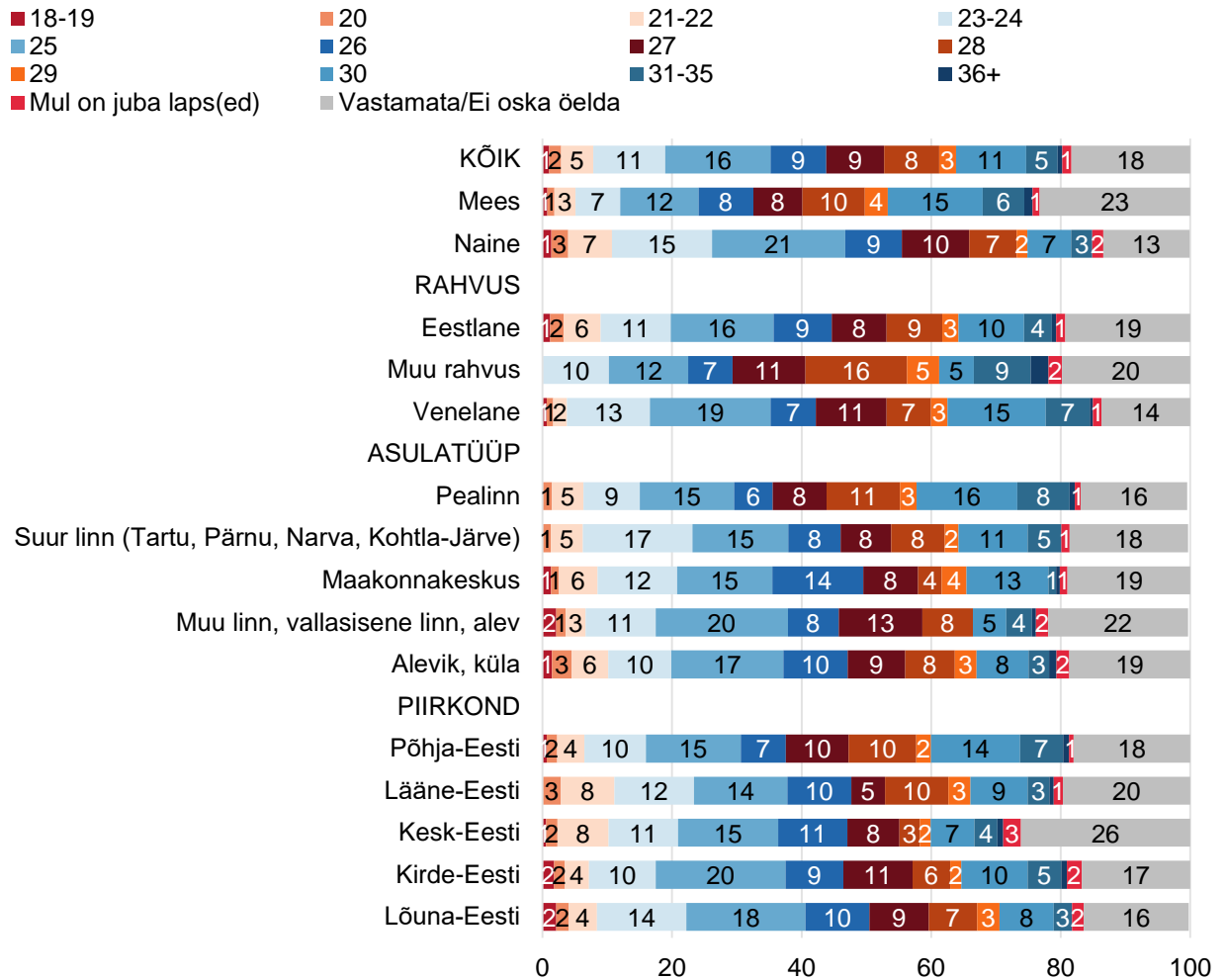
Joonis 45. Kõige sobivam vanus esimese lapse saamiseks naistel, n=1624, %

Ise soovivad noored oma esimese lapse saada samuti kõige sagedamini 25-aastaselt (16%). Kokku 40% noortest soovib esimese lapse saada vanuses 26-30a. ning 5% sellest hiljem. 1% vastanutest juba on laps. Küllalt palju noori on jätnud küsimusele vastamata – ilmselt ei ole nad kindlaid plaane veel teinud. Üldiselt paistab silma, et endale soovitakse esimest last muretseda veidi hiljem, kui seda valdavalt noortele sobilikuks peetakse.

Tüdrukud soovivad oma esimese lapse saada märgatavalt varem, kui poisid ning tüdrukutest vaid 13% ei oska küsimusele vastata. Poistel on kindlad plaanid tõenäoliselt sagedamini tegemata - vastamata jättis siin 23% poistest. Poisid märkisid tüdrukutest sagedamini vanuseid alates 26.aastast ja eriti palju sagedamini 30.eluaastat. Samuti näeme siin mõningaid erisusi vastavalt vastaja elukohale – Tallinnas soovitakse saada oma esimest last keskmisest sagedamini vanuses 31-35a., Põhja-Eestis tervikuna sagedamini 30.aastaselt. Lõuna-Eestis toodi vanust 31-35a. harvem välja.

Joonis 46. Kui vanalt Te ise tahaksite saada oma esimese lapse? n=1624, %

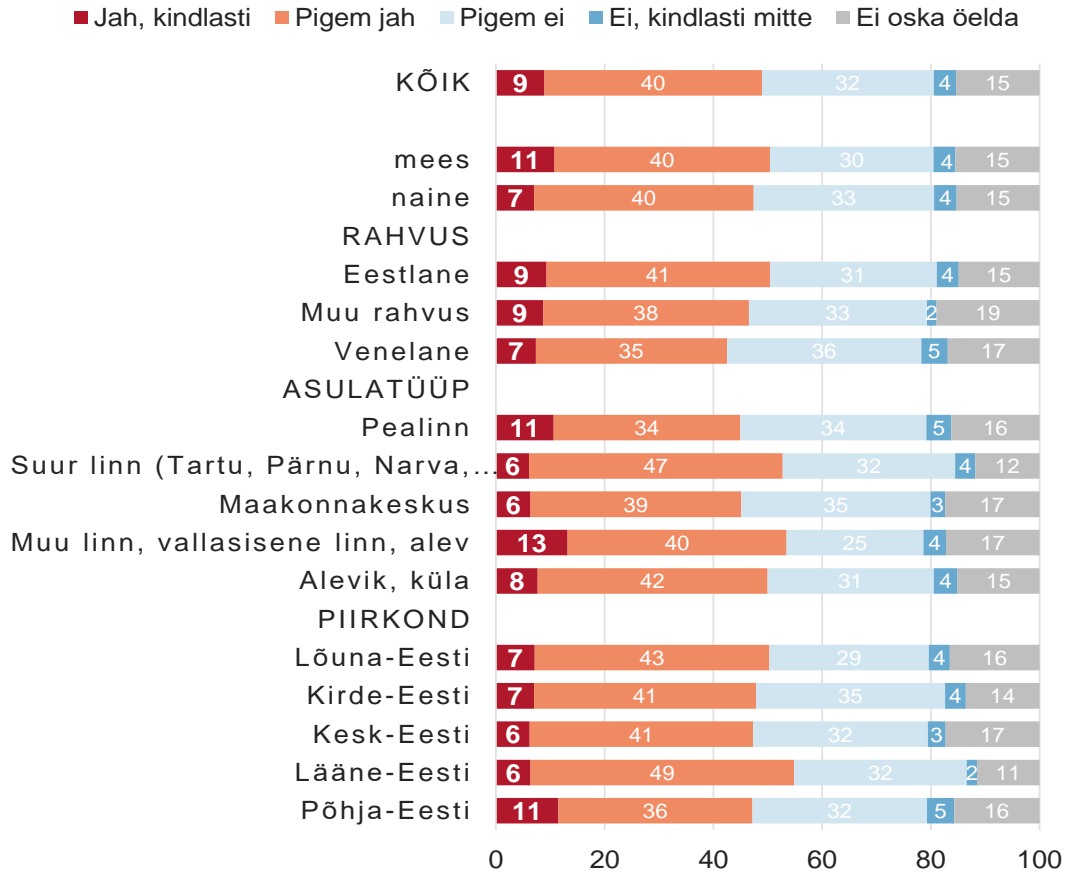

5.2.4 Hinnang sündivusele Eestis

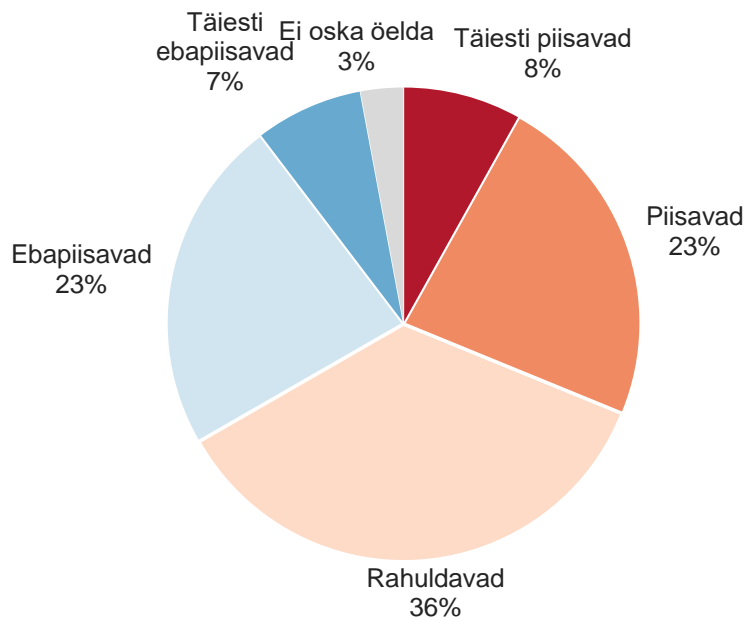
Noortelt küsiti: Kas Teie arvates sünnib Eestis liiga vähe lapsi? Näeme, et 49% nõustus selle väitega ja 36% ei nõustunud (joonis 47). Poisid nõustusid väitega tüdrukutega võrreldes mõnevõrra sagedamini, vastates: jah, kindlasti.

Antud teema lõpetuseks küsiti ka noorte hinnangut **koolis perekonnaelu puudutavate teadmiste** esitamise kohta. Selgus, et 36% peab seda rahuldavaks, 31% piisavaks ja 30% ebapiisavaks. Seega on õpetuse sisu osas noorte hinnangul veel arenguruumi.

Joonis 47. Kas Teie arvates sünnib Eestis liiga vähe lapsi? n=1624

Joonis 48. Kuidas Te hindate koolis noortele perekonnaelu kohta pakutavaid teadmisi? n=1624

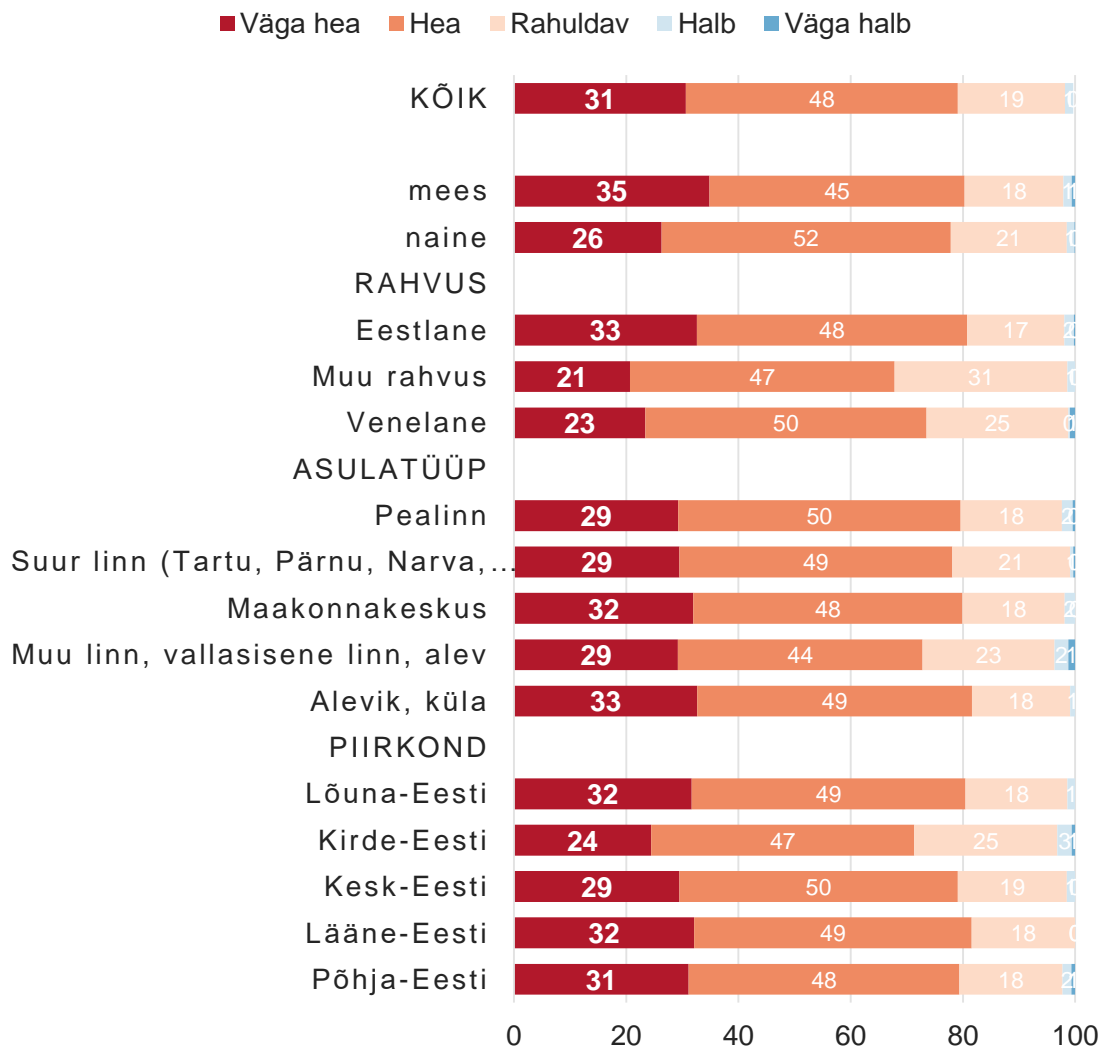
6 Noorte tervis

Küsimus: Kuidas Te üldiselt hindate oma tervist?

Üldiselt hindavad Eesti noored oma tervist heaks (kokku 79%) sh väga hea on see 31% hinnangul. Rahuldava tervisega noori on 19% ja 1% hindab oma tervist halvaks. Väga halb on see 0,4% noortest.

Poisid hindavad oma tervist tüdrukutest veidi paremaks, märkides sagedamini „väga hea“. Vene noored seevastu on oma tervist keskmisest sagedamini hinnanud rahuldavaks. Hinnang oma tervisele ei sõltu noore elupiirkonnast, küll sõltub see mõningal määral muudest teguritest, mida vaatleme lähemalt aruande järgmistes peatükkides.

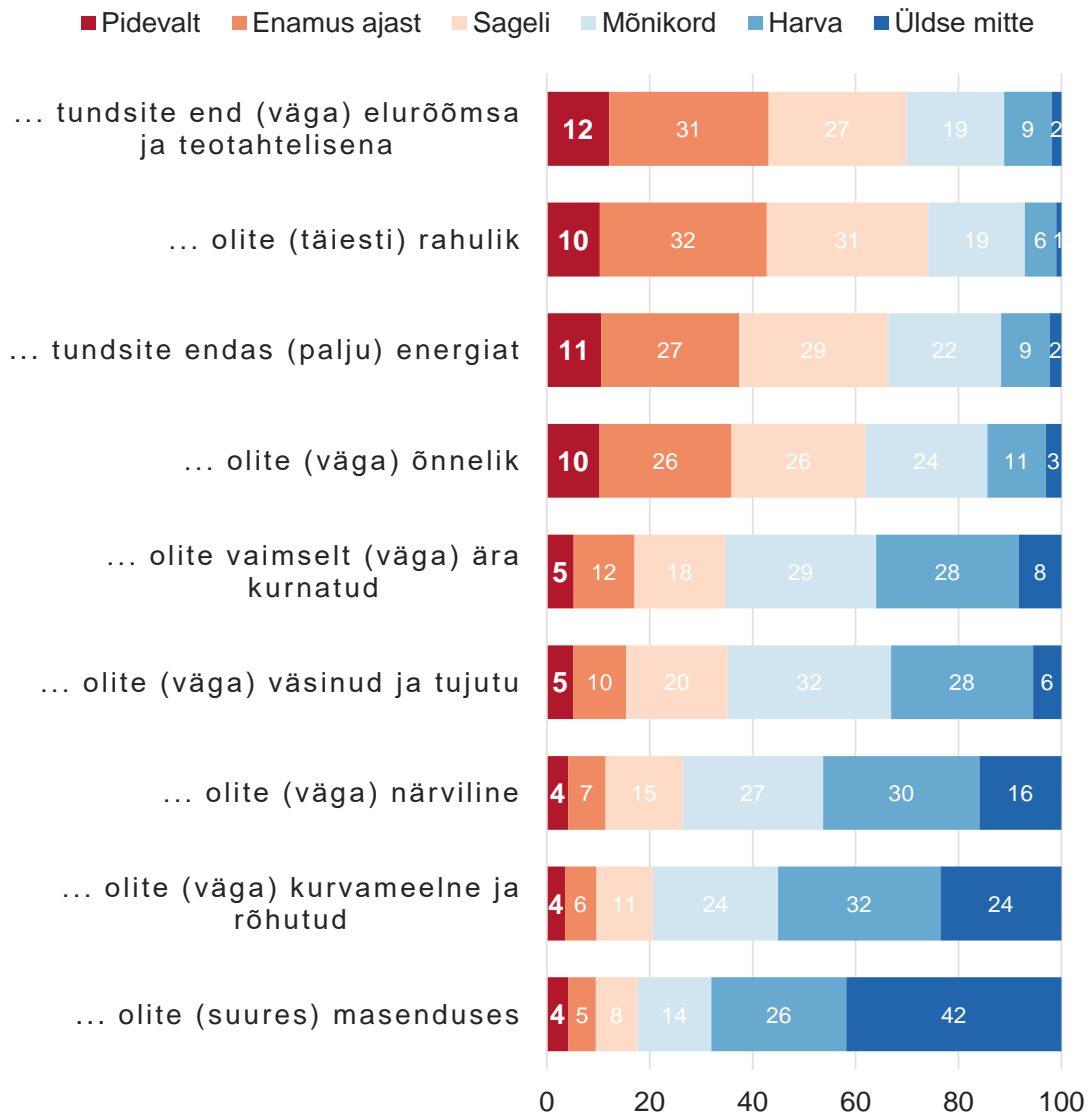
Joonis 49. Hinnang oma tervisele, n=1624, %

Noortel paluti ka hinnata oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid tegureid. Tulemustest selgus, et valdavalt tunnevad noored end elurõõmsa, energilise ja rahulikuna ja nad ei ole väsinud, närvilised ega masenduses. Siiski on üksikuid noori, kes tunnevad ennast pidevalt halvasti. Näiteks pidevalt kurvameelsed, närvilised või masenduses on üsna võrdselt 4% noortest. Lisanduvad ka noored, kes on „enamuse ajast“ masendunud, närvilised või kurvameelsed.

Poisid on enda sõnul tüdrukutest sagedamini rahulikud ning osa neist pole kunagi masenduses ega närvilised. Tüdrukute vastustest selgub, et nad hindavad oma meeleolu ja enesetunnet poistest mõnevõrra sagedamini väsinuks, tujutuks või kurnatuks.

Joonis 50. Kui tihti viimase nelja nädala jooksul ... n=1624, %

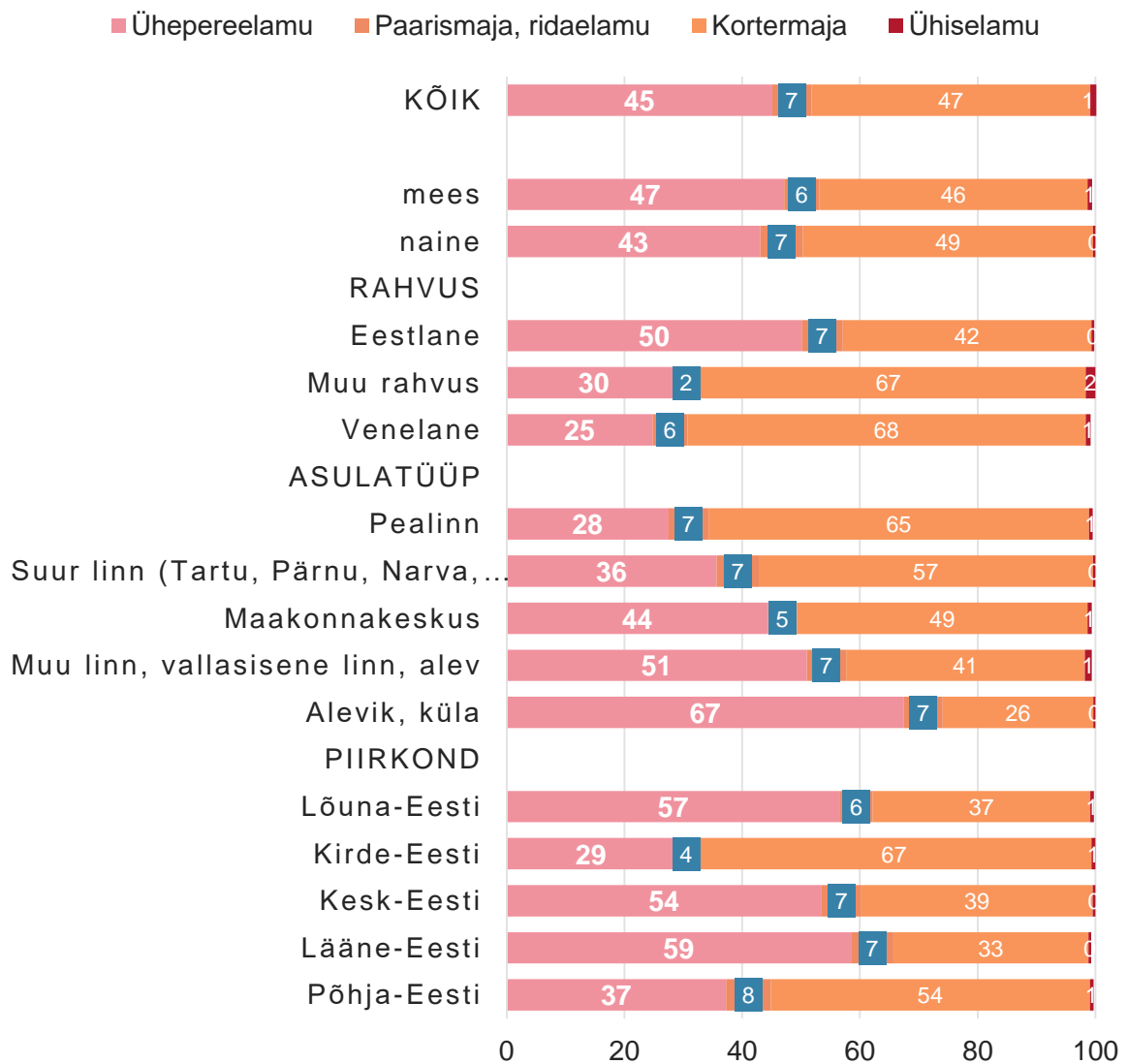
7 Vanematekodu eluase ja majanduslik olukord

7.1 Eluase ja elamistingimused

Sihtrühma noored Eestis tervikuna jagunevad kaheks – pea võrdselt on neid, kes elavad/kasvasid üles ühepereelamus ja neid, kes kortermajas.

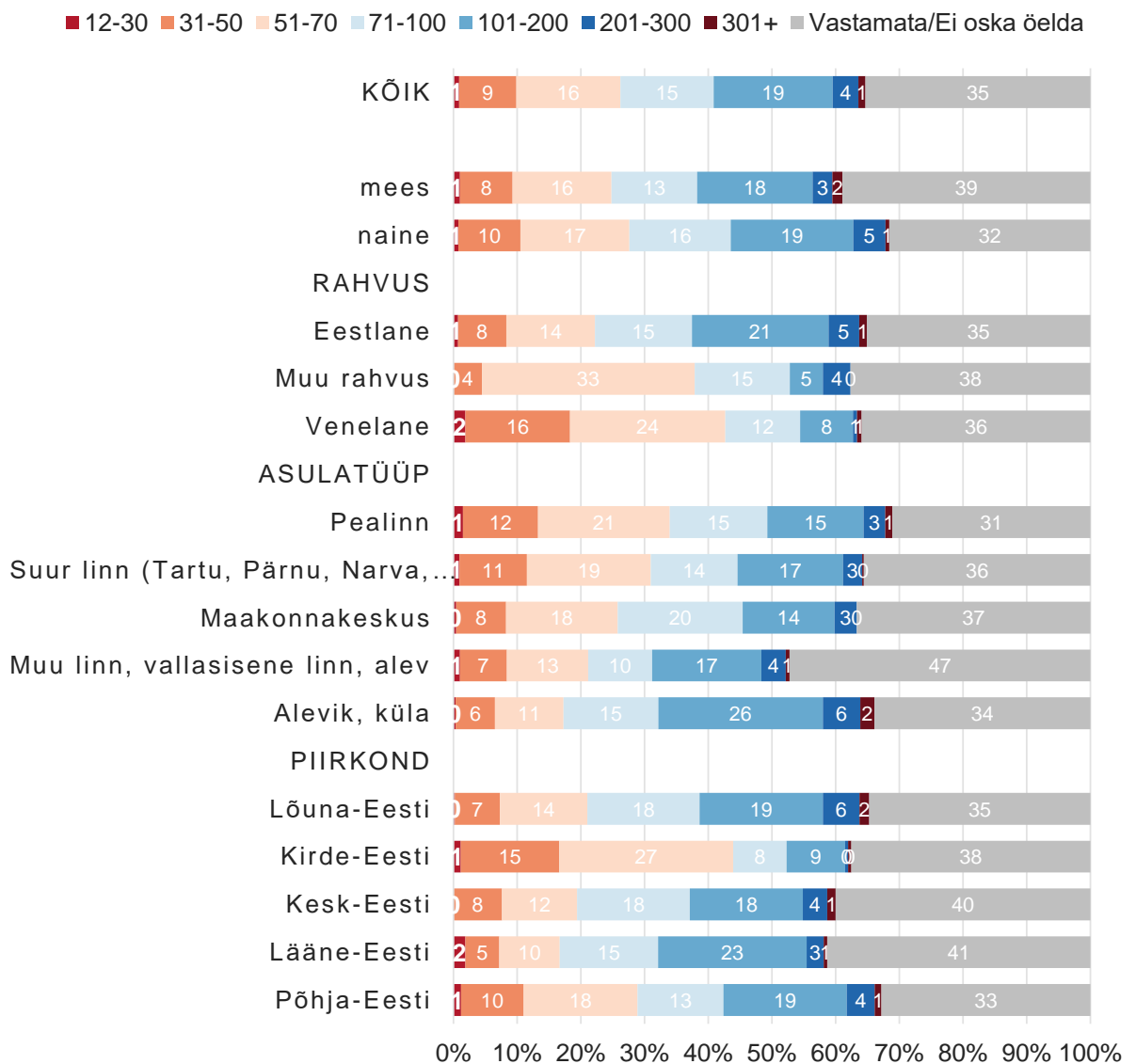
Eesti noorte seas on ühepereelamus elamine rohkem levinud (50%) kui teistest rahvustest noortel. Samuti sõltub elamutüüp suuresti vastaja asulatüübist – maapiirkonnas ja väikelinnades domineerivad elukohana eramajad, maakonnakeskustes, suurtes linnades ja Tallinnas aga korterelamud.

Joonis 51. Vanematekodu eluaseme tüüp, n=1624, %

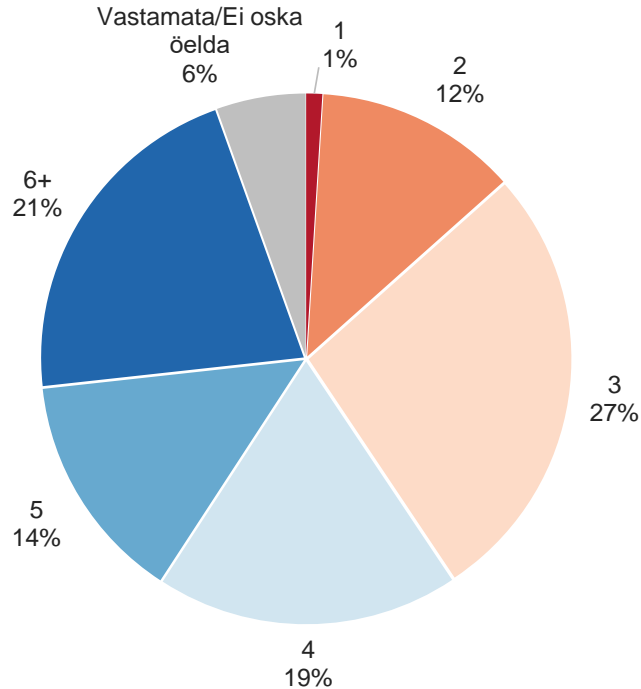
Noortelt küsiti ka nende vanematekodu **suuruse kohta ruutmeetrites**, kuid tervelt 35% ei osanud küsimusele vastata. Neist, mida teati nimetada, oli kõige enam eluasemeid suurusega 101-200 m². Järgnevad eluruumid suurusega 51-70m² ja 71-100m². Loogilise tulemusena näeme alevikes ja küldes mõnevõrra suuremaid eluruumi, kui Tallinnas.

Joonis 52. Mitu ruutmeetrit elamispinda on/oli Teie vanematekodus? n=1624, %

Lisaks esitati küsimus: Mitu tuba on/oli Teie vanematekodus? Tulemused on välja toodud joonisel 53. Silma paistab, et noored on suhteliselt sageli märkinud viite ja kuute tuba, sealjuures ka need, kes eelnevalt nimetasid elamispinna suuruse küsimuses vähe ruutmeetreid. Tõenäoliselt arvestasid osa noortest tubade arvu juurde ka kööki, esikut või vannituba.

Joonis 53. Tubade arv vanematekodus, n=1624, %

Vastajatelt küsiti ka küsimus eluruumide omandivormi kohta. Selgus, et 94% noorte kodudest kuulub nende vanematele või vanavanematele, üüripinnal elavad 6% noorte pered. Maapiirkondades elavad noored elavad üüripindadel keskmisest harvem.

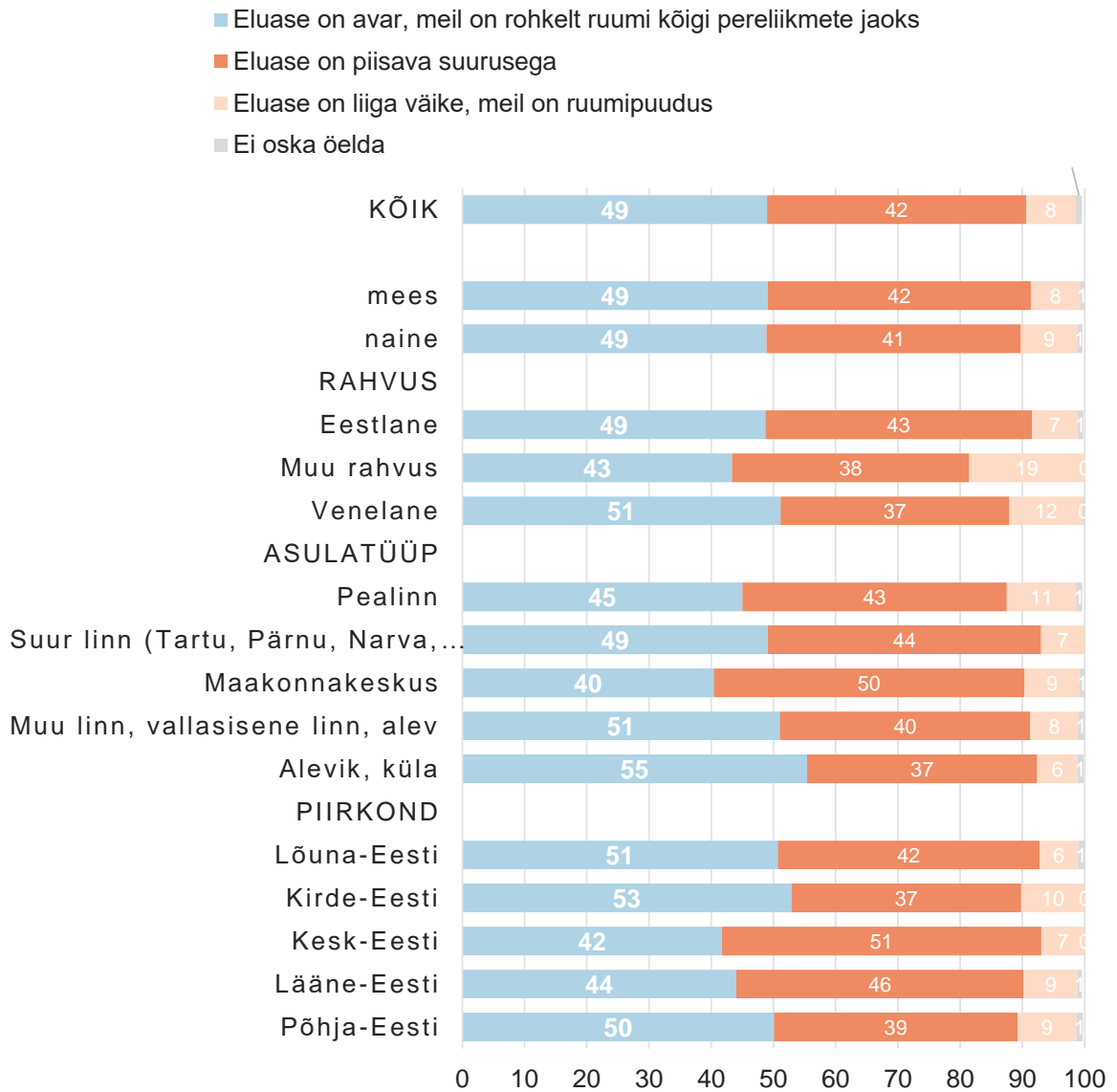
Hinnang elamistingimustele.

Küsimus: Kuidas Te iseloomustate oma vanematekodu elamistingimusi? Tulemus on välja toodud joonisel 54.

Selgub, et pea pooled Eesti noortest hindavad oma elutingimusi avaraks – neil on piisavalt ruumi kõigile pereliikmetele. 42% arvab samuti, et eluase on piisava suurusega, kuid 8% noorte kodudes on ruumipuudus. Seega saab öelda, et sihtrühma noored elavad üldiselt küllalt heades elutingimustes.

Kõige avaramad elutingimused on maapiirkondade noortel. Keskmisest veidi harvem on avaraid tingimusi nimetanud Kesk-Eesti noored, muudes piirkondades keskmisest erisusi ei ilmnenud. Elutingimusi analüüsimise aruandes põgusalt hiljem veel teiste teemade juures.

Joonis 54. Elamistingimuste iseloomustus, n=1624, %

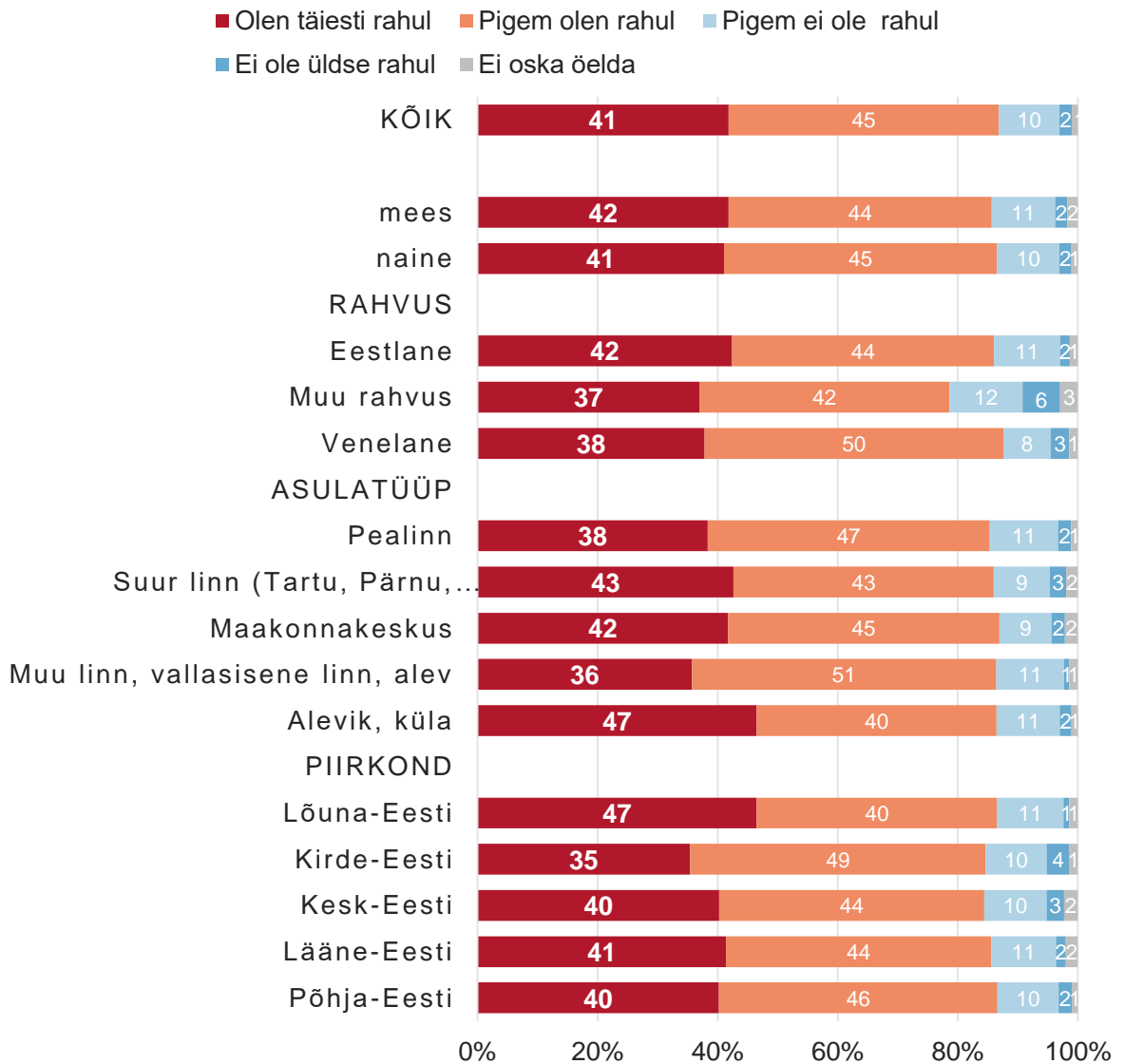
7.2 Perede majanduslik olukord

Vastavalt noorte hinnangule on nende kasvupere rahaline olukord olnud enamasti hea (86%), kusjuures väga rahul on olukorraga 41% noortest. Kokku 12% ei ole rahul, sh 2% ei ole üldse rahul.

Näeme, et kõige enam on majandusliku olukorraga rahul maapiirkondade noored (külas ja alevikes elavatets noortest on väga rahul 47%) Siin võivad lisaks muudele piirkondadele olla esindatud ka Tallinna ja Tartu lähiümbruse elanikud.

Piirkonniti on kõige enam rahulolevaid noori Lõuna-Eestis ning kõige vähem rahulolevaid Kirde-Eestis. Samas on Eesti perede majandusliku heaolu tase suhteliselt ühtlane ning ei saa öelda, et mõnes piirkonnas oleks peredel väga raske ja teises oluliselt parem olukord.

Joonis 55. Kui rahul Te olete/olite oma pere rahalise olukorraga? N=1624, %

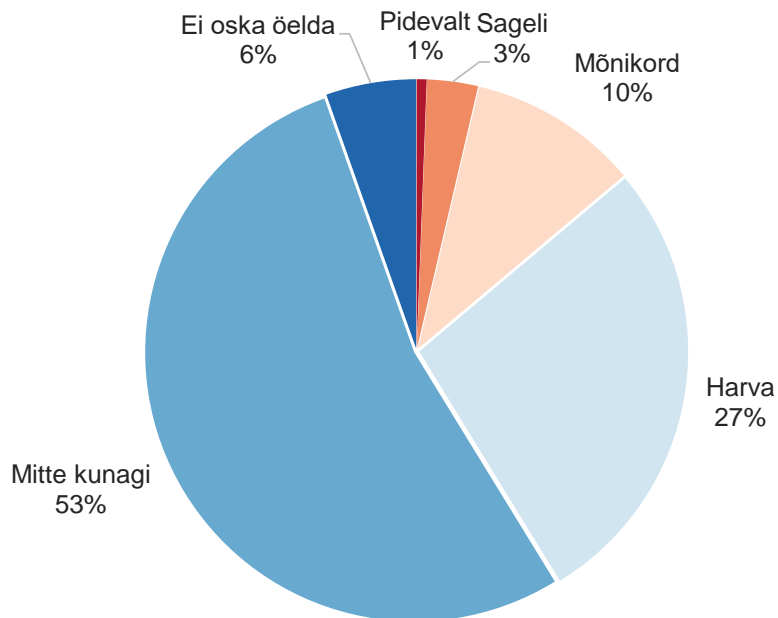

89% sihtrühma noorte peredes on või oli **igapäevaseks kasutamiseks olemas auto** ning 11% ei olnud. Vene rahvusest noortel on autot peres veidi harvem (84%), samuti on seda harvem Kirde-Eesti piirkonnas. Keskmisest sagedamini on auto peres olemas maapiirkondades – 93%. Toodud küsimuse tulemus on samas suurusjärgus muude elanikkonna uuringute tulemustega.

Viimane küsimus puudutas **majanduslikke raskusi** – Kas Teie perel on/oli raskusi arvete maksmisega (majapidamiskulud, elekter, küte, telefon, laen, liising jne)?

Selgus, et mitte kunagi ei olnud probleeme 53% peredest. Harva on probleeme 27%, mõnikord 10% , sageli 3% ja pidevalt 1% sihtrühma peredest. Neil, kes olid oma pere rahalise olukorraga rohkem rahul, pole olnud eriti probleeme ka arvete maksmisega ja vastupidi.

Joonis 56. Raskused arvete maksmisega peredes, n=1624, %

8 Seosed noorte pereplaanide ja vaadete ning vanemate kodu ja heaolu vahel

Kui eelpool vaatlesime kõiki uuringu tulemusi lähtuvalt vastajate sotsiaaldemograafilisest taustast, siis siinkohal võtame vaatluse alla selle, kuidas noorte plaanid ja vaated lähtuvad nende vanemate kodust, seal valitsevatest suhetest ja ka pere majanduslikust olukorrast. Keskendume eelkõige nendele arvamustele, mida noored omavad seoses oma tulevase pereeluga ning vaatluse alt jätame välja muud prioriteedid ja plaanid.

8.1 Õdede-vendade arv

Läesolevas peatükis vaatleme, kas suuremas peres üleskasvamine mõjutab noorte hoiakuid laste suhtes.

Vaadeldes siin noorte prioriteete selgus, et noored, kel on 3-4 õde/venda, soovivad ka ise keskmisest sagedamini saada suurpere emaks või isaks (tabel 1).

Tabel 1. Lasterikka pere emaks/isaks olemise olulisus vastavalt õdede-vendade arvule

Vastus: saada lasterikka pere emaks/isaks	3 õde/venda	4 õde/venda	Üldtulemus (kõik vastajad)
Väga oluline	2	4	3
Pigem oluline	16	8	10
Pigem ebaoluline	31	36	32
Täiesti ebaoluline	40	36	48
Ei oska öelda	11	15	7

Lisaks selgus, et kui vastajal endal on 2 või 3 õde/venda, siis keskmisest sagedamini arvab ta, et ideaalne laste arv peres on 3 (29-31% vs. 23% üldtulemus).

Kui noorel on 2 õde/venda, siis ta sagedamini soovib ka ise saada 3 ja enam last - kahte või kolme last soovib neist 51% ja kolme last 9% (üldtulemus vast. 44% ja 5%).

8.2 Vanemate haridus

On teada, et erinevates uuringutes on selgunud seoseid ema hariduse ja tema laste elukäigu vahel, vaatleme seda teemat ka siin. Selgus, et kui vastaja ema on kõrgharidusega, siis noore enda perega seotud hoiakutes ja plaanides me seoseid ei näe. Prioriteetide puhul võib välja tuua hoopis, et need noored väärtustavad keskmisest enam erialase kõrghariduse omandamist.

Teistsugune tulemus selgus ema madalama haridustaseme puhul. Noorte puhul, kelle ema on põhiaharidusega näeme, et neile on elus keskmisest veidi olulisem abielluda ja ka abielluda enne 30. eluaastat. Lisaks arvavad nad, et kooselu võiksid alustada noored (nii mehed kui naised) varem, kui seda keskmiselt arvatakse – peamiselt on nende jaoks sobivaimaks vanuseks 17-20-aastat. Keskmisest veidi harvem aga väärtustavad nad erialase hariduse omandamist.

Vastajate puhul, kelle emad on kutseharidusega (ilma keskhariduseta) selgub, et nad väärtustavad keskmisest sagedamini eesmärki saada lapsed enne 30. eluaastat. Muid olulisi seoseid uuringust ei ilmnenu.

Seega ilmnes mõningane seos noorte hinnangutele madalama haridustasemega emadega peredes. Peamiselt soovivad nad pere-eluga varem alustada. Isa hariduse ja noorte hoiakute vahel seost ei ilmnenu.

8.3 Ühe vanemaga ja koos mõlema vanemaga elamine

Uuringust selgub küllaltki palju seoseid noorte oma pere ja lastega seotud tulevikuplaanide ning selle vahel, millises peres ta ise on üles kasvanud.

Suuremad erisused võrreldes üldtulemusega tulid välja just noorte vastustes, kes elavad oma **isast eraldi ning koos emaga** (sh ka koos ema uue perega).

Nimetatud noored peavad oma elus teistega võrreldes vähemoluliseks abielu. Neist peab abiellumist tähtsaks 43% (keskmine tulemus on 51%). Nende seas on ka enam neid, kes peavad 30. eluaastaks abiellumist vähemoluliseks ning 25% neist ei plaani ise ametlikult abielluda (keskmiselt ei soovi seda teha 20%). Selgub ka, et mõnevõrra keskmisest vähem väärtustavad ainult koos emaga elavad noored laste saamist 30. eluaastaks – see on pigem ebaoluline 27% sellest sihtrühmast (keskmiselt pigem ebaoluline 22%).

Kõnealuste noorte hinnangud sellele, kui palju peaks peredes olema lapsi, on keskmisest madalamad – nii peab neist peres ideaalseks laste arvuks 1 last 8% (keskmiselt 6%), nad arvavad, et Eesti peres peaks olema keskmiselt vähem lapsi, kui seda pakuvad teised. Keskmisest mõnevõrra vähem lapsi soovivad nad ka endale – nii soovib neist kolme last 11%, kahte kuni kolme 19%, ühte-kahte last 56%

ning mitte ühtegi 9%. Keskmiselt on uuringus antud küsimuse tulemused järgmised: kolm last: 13%, 2-3 last 23%, 1-2 last 51% ning mitte ühtegi 8%.

Isast eraldi elavate noorte rühmas on paraku ka keskmisest noorest veidi halvem tervis, nende elupinnal on vähem ruutmeetreid, nad tunnistavad sagedamini ruumpuudust oma kodus. Harvem on nad rahul pere rahalise olukorraga, sh tuleb nende peredel keskmisest veidi sagedamini ette raskusi arvete tasumisega.

Lisaks selgub muu taustainfo hulgas, et koos emaga elavate noorte kasvuperedes on keskmisest tulemusest sagedamini tulnud ette perevägivalda (mõnikord tuli seda ette 24%), mis omakorda avaldab mõju noorte hoiakutele ja ettekujutusele tulevases pere-elust.

Koos oma mõlema vanemaga üleskasvamine seevastu tekitab pere-elu osas positiivsemaid hoiakuid. Nii väärtustavad nad keskmisest sagedamini lasterikka pere vanemaks saamist 30.-ks eluaastaks ning keskmisest sagedamini soovivad saada 2-3 last (26% vs. 23% keskmiselt).

Nimetatud sihtrühma noored elavad ka mõnevõrra avaramates elutingimustes: keskmisest sagedamini näiteks elavad nad eramajas ning nende perel on sagedamini suurem elamispiind.

Koos mõlema vanemaga elavate noorte hinnang oma tervisele on parem – keskmisest sagedamini nimetasid nad selle väga heaks ja harvem rahuldavaks.

Kui noor elab praegu **koos isaga (emast eraldi)** siis väärtustab ta keskmisest vähem abielu ja lasterikka pere isaks/emaks saamist. Rohkem olulisi erisusi ei ilmnunud, kuid antud rühmas on ka analüüsiks vähevõitu vastajaid.

8.4 Vanemate lahutus

Uuringu tulemusel on üle kolmandiku noortest (35%) näinud oma vanemate abielulahutust või lahkuminekut. Vaatame lähemalt, milline on olnud lahutuse mõju noorte tuleviku- ja pereplaanidele. Võtame siin vaatluse alla need noored, kelle vanemad on lahutanud.

Selgus, et seosed ilmned järgmistes valdkondades:

- Noored, kelle vanemad lahutasid, väärtustavad teistega võrreldes harvem abielu ning soovivad ise harvem ametlikult abielluda
- Keskmisest harvem oli nende lapsepõlvkodu õhkkond soe ja sõbralik
- Veidi harvem väärtustavad nad oma eluplaanides lasterikkust
- Need noored soovivad endale vähem lapsi – harvem märkisid nad, et soovivad 2-3 last (19% vs. 23% keskmiselt)

- Keskmisega võrreldes sagedamini tuli nende peredes ette agressiivsust ja perevägivalda
- Noored alustasid sagedamini juba 16-aastaselt esimest kooselu (keskmisest varasem näitaja)
- Lisaks ilmnes, et toodud sihtrühma noortel on tervis keskmisest halvem, nad on harvem (väga) elurõõmsad, mõnevõrra keskmisest sagedamini aga tunnistavad nad närvilisust, masendust ja kurbust.
- Mõningad seosed ilmnesid ka antud vastajate majanduslikus heaolus – nii on nende eluruumid sagedamini pigem väiksemad ning pere rahaline olukord on mõnevõrra keskmisest kehvem.

Ligi kolmandikul lahutust näinud noortest on olemas kogemus **sellega kaasnevatest suurtest tülidest ja vaidlustest**. Siinkohal võtame vaatluse alla noored, kes nägid lahutuse puhul oma vanemate suuri erimeelsusi ja tülisid (ka juhul, kui need on tänaseks lahenenud), kui lahutati kohtuotsuse alusel või kui vanematevahelised tülid kestavad siiani. Toodud sihtrühma vastustest ilmnes:

- Keskmisest tähtsamaks prioriteediks on vanematekodust välja kolimine
- Vähemtähtsaks prioriteediks on lasterikka pere emaks/isaks saamine
- Sagedamini esines lapseõlvekodus agressiivsust ja perevägivalda
- Soov ametlikult abielluda on vähesem
- Harvem leiavad nad, et Eesti peredes peaks olema keskmiselt 3 või enam last
- Endale soovivad nad keskmisest harvem 2-3 last ja sagedamini 1-2 last
- Noorte tervis on keskmisest harvem väga hea ja sagedamini on see rahuldav
- Kui vanematevahelised tülid kestavad siiani, on noorte meeleolu oluliselt keskmisest halvem – vähem on neil elurõõmu ja energiat, harvem on nad (väga) õnnelikud, kuid keskmisest enam tunnevad pidevat masendust.
- Kui peres on kestvad tülid, on keskmisest sagedamini ka viletsam selle pere majanduslik olukord ja tuleb ette raskusi arvete maksmisega.

8.5 Kasvuperes valitsenud õhkkond

On suur vahe, kas inimene kasvab üles sooja ja sõbraliku õhkkonnaga vanematekodus või valitsevad seal tülid, nääklemine ja vaenulikkus.

Siinkohal vaatleme varanti, kui noore sõnul valitsesid tema **vanematekodus pidevad tülid ja vaen**. Taoliste noorte vastustest paistab välja et...

- Keskmisest sagedamini on nende prioriteediks kolida kodust välja enne 30.eluaastat

- Neile on elus vähemoluline leida endale elukaaslane
- Harvem soovivad sellisest perest pärit noored ametlikult abelluda ja saada lasterikka pere emaks/isaks ning harvem saada üldse lapsi
- Hinnang endale soovitavale laste arvule on keskmisest madalam
- Suuresti erinevad selle sihtrühma puhul ka noorte tervisenäitajad – keskmisest halvem on üldine tervislik seisukord ja meeleoluhäirete esinemise sagedus on suurem.

8.6 Noorte tervis, elutingimused, pere majanduslik olukord

Uuringu tulemusest lähtuvalt võib öelda, et noorte oma perega seotud plaanid sõltuvad osaliselt sellest, milline on tema **tervislik seisukord ja meeleolu**.

- Hea ja eriti väga hea tervisega ning paremas meeleolus noored väärtustavad oma elus keskmisest enam abielu, elukaaslase leidmist, laste saamist ja ka lasterikast peret.
- Nad soovivad saada rohkem lapsi, kui noored keskmiselt.

Pere elutingimused

Uuringust ilmneseid ka mõningad seosed, mis lähtusid noorte heaolu ja nende oma perega seotud tulevikuplaanide vahel.

Kui vastaja elutingimused vanematekodus olid avarad – perel oli piisavalt ruumi – väärtustab ta keskmiselt enam oma elus laste saamist. Samuti on keskmisest parem sellise pere noore tervis, tal on rohkem energiat ja elurõõmu.

Vastupidi – kui elutingimustes valitses kitsikus, siis noor soovib harvem ametlikult abelluda ning väärtustab oma elus abielu vähem. Samuti on ta kogunud kehvemat rahalist olukorda ja rohkem raskusi arvete maksmisel.

Ühtlasi on halvemad ka sellistes tingimustes kasvanud noorte meeleolunäitajad – nad on sagedamini tundnud närvilisust, masendust või väsimust.

Majanduslik olukord

Pere rahalise olukorra ja noore pereplaanide vahel palju seoseid ei ilmnenu. Siiski võib välja tuua, et kui rahaline olukord on olnud halb, soovib noor inimene harvem abielluda, mõnevõrra vähem väärtustab ta laste saamist ning veidi keskmisest harvem soovib saada kahte last. Soov saada 3 last on aga seejuures keskmise tulemusega võrdne, st. selles osas mõju puudub.